

ΤΟ ΖΑΓΟΡΙ ΜΑΣ

ΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΗ
ΙΣΤΟΡΙΚΗΣ & ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ ΖΑΓΟΡΙΟΥ

Σίνα 4, 454 44 ΙΩΑΝΝΙΝΑ, Τηλ.: 0651-74000 ΦΑΞ: 0651-79286

ΕΤΟΣ ΚΑ'

ΑΡ. ΦΥΛ. 238-239

ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ-

ΜΑΡΤΙΟΣ 1998

Η ΚΟΠΗ ΤΗΣ ΠΙΤΑΣ ΜΑΣ

Γέμισε η μεγάλη αίθουσα στα «Λιθαρίτσια» με Ζαγορίσιους, στη κοπή της πίτας του περιοδικού μας, την Κυριακή το πρωί 8 Φεβρουαρίου. Ένδειξη παρήγορη, πως «Το Ζαγόρι μας» χρόνο με χρόνο στην 20χρονη διαδρομή του, αγκαλιάζεται όλο και περισσότερο σαν το μοναδικό βήμα ολόκληρου του Ζαγοριού στην πορεία του προς το αύριο.

Σε μια ζεστή ατμόσφαιρα, όπως σε κάθε αντάμωμα των Ζαγορίσιων, ανταλλάξαμε τις ευχές μας να γίνει το 1998, χρονιά καμψής για την ανέλιξη του Ζαγοριού μας και στιγμή αντιστροφής της παρακμιακής πορείας του, των τελευταίων δεκαετιών.

Αυτή η ευχή εκφράστηκε και στο σύντομο χαιρετισμό του προέδρου της ΙΛΕΖ κ. Α. Ντιναλέξη.

Σας ευχαριστούμε όλους που τηρήσατε με την παρουσία σας την εκδήλωσή μας.

Ευχόμαστε σε όλους σας υγεία και ευτυχία. Ευχόμαστε νάναι καλά όλοι οι Ζαγορίσιοι όπου κι αν βρίσκονται.

Το περιοδικό συνέχισε και το 1997 ομαλά την πορεία του, στηριζόμενο στην δικιά σας οικονομική βοήθεια, αλλά κυρίως στην δικιά σας ηθική και ψυχική συμπαράσταση. Στο τεύχος του Γενάρη του '98 είδατε ότι εκφράζουμε την στεναχώρια μας για τον γεωγραφικό διαμελισμό και τους φόβους μας για τον ψυχικό διαμελισμό του Ζαγοριού. Εδώ λοιπόν καλείτε το περιοδικό να παίξει τον καινούργιο ρόλο του στη νέα χιλιετία. Θα είναι η εφημερίδα όλων των Ζαγορίσιων είτε βρίσκονται πάνω στην Πίνδο, είτε στην άλλη Ελλάδα, είτε στα πέρατα της Γης. Αυτός ήταν και θα είναι ο στόχος μας.

Το 1997 το περιοδικό, πέρα απ' τα πάγια θέματα, κά-

λυψε την εφαρμογή και την εκτέλεση των αναπτυξιακών προγραμμάτων στο Ζαγόρι, όπως το LIFE, το LEADER κ. Πολλές σελίδες του ασχολήθηκαν με τους δρυμούς Βίκου, Αώου, Τύμφης κλπ. και γενικά με την προστασία του φυσικού περιβάλλοντος και του δομημένου χώρου. Προβάλλαμε όσο μπορούσαμε το έργο και την δράση των πολιτιστικών φορέων. Τέλος οι περισσότερες σελίδες φιλοξένησαν

σης. Το Ζαγόρι χρειάζεται ανθρώπους να προσφέρουν υπηρεσίες και θυσίες. Να αγωνιστούν για κάτι καλύτερο. Να γράψουν την καινούρια σελίδα της ιστορίας του τόπου μας. Εδώ λοιπόν μπαίνει και μια νέα παράμετρος για το περιοδικό μας. Από σαράντα και πλέον κοινότητες, έχουμε τώρα τρεις Δήμους. Το έργο τους θα το επικροτήσουμε αν είναι καλό, θα το αποδοκιμάσουμε αν είναι ανεπαρκές. Θα εντο-

του περιοδικού, ξεχωριστή χαρά για μας, που συνεχίζουμε την προσπάθεια εκείνων που μαζί με τον αλησμόνητο Κίμωνα Κυριαζή, ξεκίνησαν εδώ και 20 χρόνια.

Τίμησε την εκδήλωση με την παρουσία του ο συμπατριώτης (Κάτω Σουδενιώτης) κ. Γιώργος Μουτσόπουλος, πρώην Γ. Γραμματέας Περιφέρειας Δ. Ελλάδος, ο οποίος και απύθυνε σύντομο χαιρετισμό.

Συγκινητική νότα, που ήρθε από τα παλιά, η ανεπανάληπτη —γνωστή σε όλους μας— φωνή του Ζιούλη Καψάλη, που αειθαλής στα 88 του χρόνια, πήρε το μικρόφωνο και τραγούδησε τη «Μπολονάσαινα», για να δούμε πολλά μάτια, παλιών και νέων, να υγραίνονται, γιατί τους ταξίδεψε, ίσως, σ' αλλοτινές όμορφες στιγμές.

Το «φλουρί» της πίτας «έπεσε» στην κυρία Οικονόμου (χήρα Ευαγγέλου Οικονόμου) από την Αρτσίστα.

Στη μνήμη του, πρόσφατα αποβιώσαντος, Γιάννη Νικολαΐδη, η κόρη του Ελευθερία πρόσφερε στο περιοδικό μια σειρά του 10τομου έργου του «Τα Γιάννινα του Μεσοπολέμου: 1914-1940», να το διαθέσουμε, όπως εμείς κρίναμε. Στην εκδήλωση δηλώθηκε, πως τα βιβλία θα κληρωθούν μεταξύ των τριών νεοσύστατων Δήμων του Ζαγοριού.

Κάποιες εγστάσεις (δικαιολογημένες, ίσως) μια και εκτός των τριών Δήμων υπάρχουν και δυό Κοινότητες του Ζαγοριού ανεξάρτητες (Πάπιγκο και Βαβούσα), αποφασίστηκε η κλήρωση να γίνει σε μια επόμενη εκδήλωση των Ζαγορίσιων, μεταξύ όλων των Κοινοτήτων του Ζαγοριού.

Με τις ευχές όλων μας, γρήγορα να ξανασμίξουμε, τέλειωσε η όμορφη αυτή συνάντησή μας.

Το «Ζ»

Από την κοπή της πίτας μας

το θέμα των συνενώσεων των κοινοτήτων του Ζαγοριού. Πέρα απ' την δικιά μας τοποθέτηση, δημοσιεύτηκαν δεκάδες άρθρα, που πιστεύω να κάλυψαν και να διασκέδασαν τις απορίες, τους ενδοιασμούς και τα ερωτήματα του αναγνωστικού μας κοινού.

Το 1998 πιστεύω ότι θα είναι το ίδιο κρίσιμο όπως και το 1997. Θα είναι ιστορική στιγμή για το Ζαγόρι. Θα μας καλέσουν να εκλέξουμε τους άρχοντες της τοπικής αυτοδιοίκησης. Εγώ λέω ότι τον Οκτώβριο θα εκλέξουμε τους υπηρέτες της τοπικής αυτοδιοίκησης.

Μ' αυτές τις αυξημένες ευθύνες που αναλαμβάνει η εφημερίδα μας και με την έκκληση να μας συμπαράστατε όλοι οι Ζαγορίσιοι τελειώνω κι εύχομαι και πάλι υγεία και χαρά.

Παρευρέθηκαν στην εκδήλωση Ζαγορίσιοι απ' όλα σχεδόν τα χωριά του, πάντα ενιαίοι, Ζαγοριού. Ανάμεσά τους κι ο δικός μας Φρίξος Τζιόβας, μόνος από τους 2-3 εναπομείναντες συνιδρυτές και πρωτοστάτες στην έκδοση

Το «Ζ»

Συνέχεια από την 3η σελ.

τή τον υποστράτηγο Σαμπουντζάκη, ξεκίνησε από την Άρτα πέρασε τον Άραχθο και κατέλαβε την Φιλιππιάδα την 12-10-1912. Συνέχισε προς την Πρέβεζα την οποία ελευθέρωσε την 21-10-1912. Η προώθηση προς τα Ιωάννινα ήταν δύσκολη, διότι άρχισε η κακοκαιρία, το έδαφος είναι ορεινό με βαθείς χαράδρες και οι εχθρικές δυνάμεις ήταν μεγαλύτερες και υπήρχε οχυρωμένη γραμμή με κύριο οχυρό το Μπιζάνι.

5. Η ελληνική κυβέρνηση για να σταθεροποιήσει την κατοχή της Θεσ/νίκης τη οποία διεκδικούσαν οι Βούλγαροι. Εγκατέστησε εις αυτήν τον Βασίλειο Γεώργιον Α' και ενίσχυσε το ενεργόν Μέτωπον της Ηπείρου με δυο Μεραρχίες. Εν συνεχεία με βασιλικό διάταγμα ανέθεσε την Διοίκησιν της Στρατιάς Ηπείρου εις τον Διάδοχον Κωνσταντίνον, ο οποίος πήγε και ανέλαβε τα καθήκοντά του την 10-1-1913 εγκαταστήσας το Στρατηγείον του εις το Χάνι Εμίν Αγά.

6. Οι Ζαγορίσιοι από τον Νοέμβριον του 1912 είχαν χάσει ηνεπαφήν με το Ελληνικό Στρατηγείο. Οι απεσταλμένοι τους γύριζαν πίσω χωρίς να φέρουν καμίαν απάντησιν με αποτέλεσμα να δημιουργηθεί σύγχυσις και αμηχανία. Κατόπιν τούτου άρχισε η αναζητήσις νέων προσώπων τα οποία θα μπορούσαν να διεισδύσουν και να μεταφέρουν πληροφορίες από το Στρατηγείον. Μεταξύ των προταθέντων προσώπων ήταν και ο παπούς μου ο Μήτσος. Την πρότασιν είχε κάνει ο Σχολάρχης Γρηγόριος Στάρας.

Τελικώς εκρίθη αυτός ως πλέον κατάλληλος για το δύσκολο έργο, αφού προηγουμένως προσανατολισθεί με κάθε λεπτομέρεια για το δρομολόγιο που θα ακολουθήσει και τα πρόσωπα τα οποία θα συναντήσει από τα χωριά που θα περάσει, για να τον βοηθήσουν. Αυτό το έργο ανέλαβε ο Γρ.

Στάρας. Πρώτα από όλα μαζί με τον Παπαθανάση που ήταν παπάς στο μικρό Πάπιγκο, τον ορκίσανε στην Αγία Τράπεζα των Ταξιαρχών. Μετά πήγαν στο Καπέσοβο. Στην πολύωρη διαδρομή του εξηγούσε με κάθε λεπτομέρεια το δρομολόγιο και πως θα προφυλαχθεί από τουρκικές ενέδρες κυρίως στα περάσματα των ποταμών. Από εκεί πήγαν στο Κουνούλι όπου του έδωσαν ένα γερό μουλάρι και ένα φάκελο με διάφορες πληροφορίες. Από εκεί ξεκίνησε στις 14-1-1913, για το Στρατηγείο που ήταν στο Χάνι ΕΜΙΝ ΑΓΑ.

7. Οι Τούρκοι περιχαρaxesμένοι εις την αμυντικήν τοποθεσίαν εδέχοντο συνεχή πίεσιν από τα ελληνικά στρατεύματα. Το κρύο, τα χιόνια και οι ελλείψεις σε τρόφιμα και είδη ρουχισμού τους ανάγκαζαν να κάνουν συνεχείς επιδρομές στα χωριά τα οποία λεηλατούσαν. Την επιδρομή στο Πάπιγκο την 25-10-1912 περιέγραψε στο «Ζαγόρι» μας στο τεύχος 72 του 1983.

Ο ΧΑΡΙΛΑΟΣ ΣΤΑΡΑΣ, όπως την έζησε στα μαθητικά του χρόνια. Ο αρχηγός των τουρκικών δυνάμεων ΕΣΑΤ ΠΑΣΑΣ, ενισχύθηκε από ένα τουρκικό τμήμα υπό τον Αλή Ρισάτ Πασά, το οποίο διέρευσε από το Εσθρβικό μέτωπο. Επί πλέον ανεβλήθησαν τις απώλειες με Αλβανούς.

8. Ο Μήτσος κατόρθωσε και έφθασε στο Στρατηγείο στο ΕΜΙΝ ΑΓΑ όπου παρέδωσε το φάκελλο. Μεταξύ των πληροφοριών που περιείχε ήταν και η είδηση ότι ο μητροπολίτης Σπυριδών συνελήφθη από τους Τούρκους στην Κόνιτσα και στα Ιωάννινα καταδικάστηκε από Στρατοδικείο σε θάνατο.

Ο Κωνσταντίνος όταν το έμαθε έστειλε μήνυμα στον ΕΣΑΤ ΠΑΣΑ να μην εκτελεσθεί. Έτσι ο Σπυριδών γλύτωσε από την αγχόνη.

Πρέπει να σημειώσω ότι ο Κωνσταντίνος είχε προσωπική γνωριμία με τον ΕΣΑΤ ΠΑΣΑ,

από την εποχή που φοιτούσαν μαζί στην Ακαδημία πολέμου του Βερολίνου.

Ο Μήτσος γύρισε στο Ζαγόρι την 21-1-1913 και μετέφερε απάντησιν με υπογραφή του Επιτελάρχου Συν/χου Δαγκλή, και άλλαξε το κλίμα στο Ζαγόρι. Έγινε πιο χαρούμενο.

9. Εις το Στρατηγείον του ΕΜΙΝ ΑΓΑ αφίχθη και ανέλαβε την διεύθυνσιν του Γραφείου Επιχειρήσεων ο λοχαγός Μεταξας Ιωαν. Μετά την ενημέρωσή του κατήχησε το Σχέδιο Επιχειρήσεων δια την διάσπασιν του Φρουριακού Συγκροτήματος το οποίο είχε οργανωθεί με σχέδια του Γερμανού Στρατηγού ΦΟΝ ΝΤΕΡ ΓΚΟΛΤΣ και διέθετε 112 τοπομαχικά πυροβόλα διαφόρων διαμετρημάτων, εκτός των 32 πυροβόλων που διέθεταν οι κινητές πυροβολαρχίες του τουρκικού Στρατού. Μετά από μερικές παραπλανητικές διεισδύσεις.

Έγινε την 20-2-1913 υπό δριμύ ψύχος και χιονοθύελλα παράκαμψη του Φρουρίου της Τσουνκας υπό τον Συντάγματος Δελαγραμμάτικα και με αιχμήν το Τάγμα Βελισσαρίου, προχώρησαν βορείως του οχυρού Δουρουτή και έφθασαν εις την παρυφήν των Ιωαννίνων εις τον λόφον ο οποίος βραδύτερον πήρε το όνομα Βελισσαρίου.

Εκεί την πρωΐαν της 21-2-1913 εδέχθη τους απεσταλμένους του ΕΣΑΤ ΠΑΣΑ που τους συνόδευε ο Μητροπολίτης Ιωαννίνων ΓΕΡΒΑΣΙΟΣ, οι οποίοι του εδήλωσαν ότι τα τουρκικά στρατεύματα παραδίδονται άνευ όρων την επομένην 22-2-1913 εισήλθεν εις τα Ιωάννινα, νικητής ο διάδοχος Κωνσταντίνος.

Μετά την κατάληψιν των Ιωαννίνων τα Ελληνικά Στρατεύματα συνέχισαν την προέλασιν των εις το Βορειοηπειρωτικό έδαφος και έφθασαν στη γραμμή των ελληνικών διεκδικήσεων που φαίνεται στο χάρτη. Δυστυχώς αργότερα η λυσσώδης αντίδραση των Ιταλών περιόρισε την κατοχήν

μας εις τα σημερινά σύνορα.

10. Τελειώνω με λίγα λόγια για τον ταγ/χη Βελισσαρίου και τον Μητροπολίτη Σπυριδών.

α. Ο Ταγ/χης Βελισσαρίου Ιωαν. μετά τη λήξη των επιχειρήσεων εις την Ήπειρον, μετέβη σε μονάδα έξω από την Θεσ/νίκης. Τον Ιούνιον 1913 εκηρύχθη ο ελληνοβουλγαρικός πόλεμος. Με το τάγμα του έλαβε μέρος εις την μάχην του Κιλκίς όπου οι Βούλγαροι ετράπησαν εις φυγήν και οι Έλληνες τους κατεδίωξαν εντός του Βουλγαρικού εδάφους. Ο Βελισσαρίου με το Τάγμα του έφθασε εις την άνω Τζουμαγιάν όπου εφονεύθη. «ΔΟΞΑ ΚΑΙ ΤΙΜΗ».

β. Ο Μητροπολίτης Σπυριδών μετά την απελευθέρωσιν των Ιωαννίνων, ξεπέρασε την σωματικήν και ψυχικήν του ταλαιπωρίαν από την καταδίχησιν και επανήλθεν εις την Κόνιτσαν, απ' όπου συνέχισε τον Βορειοηπειρωτικόν αγώνα. Το 1916 μετά τον θάνατον του Μητροπολίτου Γερβασίου εξελέγη Μητροπολίτης Ιωαννίνων.

Το 1940-41 κατά τον ελληνοϊταλικόν πόλεμο, ο Σπυριδών ανέλαβε τον αγώνα ανυψώσεως του φρονήματος των Βορειοηπειρωτικών. Τούτο προσπάθησε να συνεχίσει και κατά την Γερμανοϊταλικήν κατοχήν.

Οι Ιταλοί τον κατεδίωξαν και τον παρέπεμψαν να δικασθεί ερήμην από το ιταλικόν Στρατοδικείον του Αργυροκάστρου, το οποίον τον κατεδίκασε εις θάνατον. Από την καταδίχησιν αυτών διεσώθη από τους Γερμανούς κατόπιν διαβήματος του τότε Αρχιεπισκόπου Αθηνών Δαμασκηνού.

Το 1949 μετά τον θάνατον του Αρχιεπισκόπου Αθηνών Δαμασκηνού, εξελέγη Αρχιεπίσκοπος Αθηνών μέχρι το θάνατό του το 1956.

Κατά το διάστημα αυτό διατήρησε και την έδραν του Μητροπολίτου Ιωαννίνων την οποίαν είχε αγαπήσει και δεν ήθελε να αποχωρισθεί.

«Από Χριστούγεννα σε Χριστούγεννα με μυρωδιές και ...μνήμες»

Τα περισσότερα Χριστούγεννα της ζωής μου στο χωριό μου τα πέρασα.

Ακόμα κι όταν δεν μέναμε μόνιμα εκεί αλλά είχαμε εγκατασταθεί στα Γιάννενα κάθε Χριστούγεννα στο χωριό πηγαίναμε για να περάσουμε τις γιορτές με τον παππού και τη γιαγιά. Από τα Χριστούγεννα των παιδικών μου χρόνων πολλά πράγματα θυμάμαι. Περισσότερο με χαρά τα θυμάμαι γιατί ήταν μέρες γλυκές κι ευτυχισμένες, με οικογενειακή γαλήνη και χαρά. Αλλά μάλλον χαρούμενος και σχετικά γαλήνιος ήταν κι ο κόσμος ή τουλάχιστον η παιδική μου ανεμελιά και αγάθοτητα δεν επέτρεπαν σε κανέναν να διαταράξει αυτό το κλίμα της ευφορίας των γιορτάσιμων ημερών.

Όπως και νάχει το πράγμα εγώ θυμάμαι ακόμα και λεπτομέρειες απ' τα έθιμα τα παλιά: τα κάλαντα θυμάμαι, τα χιόνια και τους πάγους στα γκαλντερίκια μας, το παλιό και σκοτεινό σπίτι της γιαγιάς Βασιλικής της Ζωϊτσας που τη λέγαμε, την ίδια που μας περίμενε στην κανονισμένη και κατάμαυρη κουζίνα, τη κουζίνα μαγειριού ήταν η κατάλληλη λέξη, να μας κεράσει πως και πως λουκουμάι κόκκινο.

Μας φιλούσε όλα τα παιδιά με τη σειρά —δεν είμασταν και πολλά— κι ένιωθα τις τριχές απ' το πηγούνι της να με τσινάει στο πρόσωπο. Καίμενη Βασιλική!

Και το δέντρο μας το θυμάμαι που ήταν ψεύτικο και το είχε φέρι ο πατέρας μου απ' τα Γιάννενα με πολύχρωμα στολίδια κι αληθινά κεράσια.

Ακόμα τη γιαγιά μου θυμάμαι που μ' έστειλε πρωί-πρωί τ' Αη-Βασιλιά να πάρω νερό απ' τη βρύση την κοινοτική, να την αλείψω με βούτυρο και να μη μιλώ σε κανέναν!

Ύστερα ήταν και τα λαχεία. Λαχεία έφερνε ο πατέρας μου αλλά κι άλλοι αγοράζαν τα δικά τους απ' τα Γιάννενα. Ο μάγριμπα-Λιας είχε πάθος με την τύχη. Τα έβαζε στο εικόνισμα να βοηθήσει ο Θεός για καλή τύχη.

Στήνονταν και στο ραδιόφωνο με τις ώρες το βράδυ της κλήρωσης κι ύστερα. Τι ύστερα; Ούτε αυτός, ούτε ο πατέρας μου έτυχαν κάτι ποτέ. Τα λαχεία έβγαζαν φλόγα καθώς έφεταν στη μασίνα και άντε και τον χρόνο! Τα βράδια έρχονταν στο μαντζάτο μας η Σταυρούλα με τα παιδιά της, η Μούσιω με την κόρη της, η Βαγγελία και παίζαμε χαρτιά. Σε γίγαντες και μανταρίνια παίζαμε και βάζαμε τη Μούσιω να μας λέει ιστορίες.

Η Μούσιω είναι γνωστή στο πανελλήνιο, όχι μόνο από τις χαιρετούρες που απευθύνει στους μύριους ξένους που ανηφορίζουν στο γκαλντερίμι της, αλλά και από τις τηλεοπτικές της εμφανίσεις σε τρεις τουλάχιστον εκπομπές και σε δυό-τρεις διαφημίσεις.

Ήταν κάποια Πρωτοχρονιά, αρχές του '60. Το χιόνι μισό μέτρο. Ο Μήτσος ο Μπαζής έβγαζε τα γίδια του,

της Ελένης Σκούρη

είχε πολλά γίδια τότε, όπως όλοι εξάλλου στο χωριό.

Η Μούσιω με τις μαύρες της γαλότσες στην πόρτα του σπιτιού της. Ο άντρας της Μήτσος κι αυτός έβγαζε τα δικά τους γίδια προς το μεσοχώρι. Εγώ με τον αδερφό μου να παρακολουθούμε από τα παραθύρια του μαντζάτου μας.

Η Μούσιω: — Καλ'μέρα Μήτσο, Χ'στός Ανέστ' Χρόνια Πολλά.

Κι ο Μήτσος ο Μπαζής: — Τι Χ'στός Ανέστη λες ωφέ μπάνταλο. Καλή χρονιά λέει ο κόσμος.

Η Μούσιω: — Ουί, φουρτούνα μ'.....!

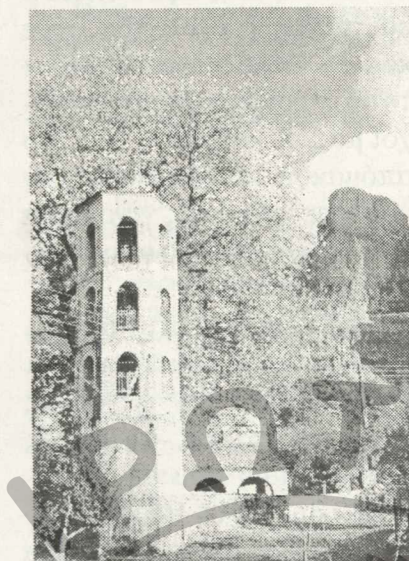
Κάθε πρωτοχρονιά που δεν είμαι στο χωριό της τηλεφωνώ της Μούσιω για «χρόνια πολλά» και της θυμίζω πάντα εκείνο το λεκτικό της ολισθημα! Τις δυο τελευταίες χρονιές, πως τυχαίνει έτσι, τη βλέπω τη Μούσιω στην τηλεόραση στις εκπομπές που συμμετείχε σε κάποιο κανάλι σε επανάληψη βέβαια. Φέτος που της τηλεφώνησα πάλι δεν της είπα τίποτα για τα παλιά, σε να τρέμε η φωνή της, γέλασε πια. Έτρεμε κι η δική μου αλλά δεν το έδειξα. Θα την ξαναβρώ σκέφτηκα το καλοκαίρι; Ποιος ξέρει; Τον άντρα της πάντως δεν θα τον ξαναβρώ. Ο «άχαρος» ο Μήτσος, όπως τον έλεγε έφυγε λίγο μετά τον πατέρα μου, αφού τον κάλεσε με μια φωνή από το στρώμα του: «Οδυσσέας» όπως μόνο οι μελλοθάνατοι ξέρουν να καλούν αυτούς που ήδη έφυγαν για πάντα.

Τέος πάντων. Πολλά πράγματα κλώθει ο νους του ανθρώπου προς τα πίσω με αφορμή μια γιορτή, κάποια Χριστούγεννα ή μια Πρωτοχρονιά. Εγώ όμως έχω «ντύσει» εκείνα τα χρόνια μου τα παιδικά στο χωριό μου το Πάπιγκο και με μυρωδιές. Με μυρωδιές κι αρώματα που ξεκινούσαν κύρια απ' τα φαγητά κι επεκτεινόταν στα θάματα της φύσης.

Την πρώτη μέρα του χρόνου ενωδιαζε ο τόπος απ' τις κρεασσόπιτες

απ' το βούτυρο, το δικό μας το βούτυρο, απ' τον καπνό του γάστρου. Την κρεασσόπιτα είχαμε κι έχουμε ακόμα στο Ζαγόρι για βασιλόπιτα, στο μεγάλο σινί κρύβουμε τον παρά για τον τυχερό. Είχαν προηγηθεί βέβαια οι μυρωδιές απ' τις λαγαρότητες, τους μπακαλάδες ή καλύτερα τα κόθρα, τα καρύδια και τα σιρόπια, απ' τον πατσιά που έβραζε όλη νύχτα, απ' τα γιαπράκια. Πάντα τ' Αη-Βασιλιά όταν γιόρταζε ο Βασιλης ο Μερτζάνης οι αδερφές του έκαναν τραπέζι κι έφκιναν και κόθρα!!

Καθώς κυλούσε ο χειμώνας, συνήθως βαρύν με χιόνια και ξεροπαγιές και γεννούσαν και τα γίδια γίνονταν οι καλύτερες πίτες με τυρί γιατί το πρώτο γάλα ήταν παχύ και πολύ νόστιμο.

Πάπιγκο: Αϊ-Βλάσης

«Ντουμάνιαζαν» οι γάστροι, ο καπνός γέμιζε τον ουρανό κι η φαντοσία και δεξιοτεχνία των γυναικών έφκιναν και τι δεν έφκιναν: αλευρόπιτες, λαχανόπιτες, κολοκυθοπιτες, τραχανόπιτες, ριζόπιτες για αρσάβνες, γαλατόπιτες, πέρα κατά το καλοκαίρι στρούλια με ραίζα και μπατσάροπιτες με ξυρόγαλο απαραίτητως.

Όλες αυτές οι «νόστιμες μυρωδιές» μέναν στο μυαλό μου και στα ρουθούνια μου από Χριστούγεννα σε καλοκαίρι κι από καλοκαίρι σε Χριστούγεννα.

Η μάνα μου να κουβαλάει τσάννα απ' την καλύβα, η γιαγιά μου να ανάβει το γάστρο, η Μούσιω το δικό της γάστρο που ήταν χωρίς μπουνγαλι κι ό καπνός έβγαίνει απ' τον καβαλάρι του χαγιατιού της κι έρχονταν κατευθείαν στο σπίτι μας και το σπίτι μας έβγαζε αρωμάς πάνω απ' το δικό της.

Η Μούσιω μάλιστα παinueύονταν για την αραδόπιτα πόσο καλή την έφκιναν!

Του πατέρα μου θυμάμαι ακόμα που πολύ του άρεζαν οι πίτες: και για να τη μεταφέρει στην Κόνιτσα όπου εργαζόταν παράγγειλε σε έναν τενεκτοή ειδικό δοχείο μεταλλικό, κάτι σαν τάπερ δηλαδή. «Πιττολόγο» το λέγαμε και το φυλάμε ακόμα στο υπόγειο του σπιτιού μας. Όπως φυλάμε το παλιό σαρακοφαγωμένο πλαστήρι κι έναν πιττοβέργο σωμένο απ' τον καιρό.

Ωραία πράγματα! Και νόστιμα! Όταν πηγαίναμε τώρα στο χωριό δε θέλω να κουράσω τη μάνα μου, είναι βαρύν ο γάστρος για τα χέρια της πια. Αρκοίμαι στο εύκολο γύρισμα του κουμπιού της ηλεκτρικής μας. Ο καπνός απ' τον «καβαλλάρι» της Μούσιω έχει χρόνια να ξεπηδήσει. Γιατί το χαγιατί της το παλιό με τον γάστρο κατάχαμα έγινε δωμάτιο για τους ξένους με λουτρό και θέρμανση σύγχρονη, «σούπερ λουξ» που λέει και η Μούσιω.

Τα χέρια της Μούσιω γέρασαν και δεν μπορούν να πλάσουν «πέτρα», ούτε να «ανακατέψουν» αραδόπιτα. Ο Μήτσος της έφυγε, ο γείτονας της ο Μήτσος ο Μπαζής δεν έχει πια ζώα στα αχούρια του, η γυναίκα του η Βαγγελή έφυγε κι αυτή, όπως έφυγε κι ο πατέρας μου που τόσο του αρέσαν οι πίτες.

Πολλά πράγματα με «βαράνουν» στο χωριό απ' την ημέρα που τον χαιρέτησα για πάντα.

Πολλά και δεν μπορώ να τα προσδιορίσω με ακρίβεια. Κι όλο αναρωτιέμαι: Νά 'ναι τάχα το πλήθος των ξένων που γιομίζει τα σοκάκια μας, Χριστούγεννα, Πάσχα, Καλοκαίρι;

Νά 'ναι τα πολλά αυτοκίνητα που σταθμεύουν κάτω απ' τον Κλένο και στον Αη-Δήμο;

Νά 'ναι οι μαύρες φιγούρες που λείπουν απ' τα πεζούλια ή μίπως οι γάστροι που δεν καίνε πια; Νά 'ναι που δεν μπορώ πια να πω τα κάλαντα στα παγωμένα γκαλντερίκια ή που δεν θα ευχηθώ στον πατέρα μου καλή χρονιά ποτέ πια; Ή μήπως να 'ναι ένας αέρας μακρινός, ένας αέρας θολός που φύσηξε και πήρε μακριά μου μυρωδιές κι αρώματα, τα αρώματα της ζωής μου; Δεν ξέρω.

Εγώ πάντως για ευχάριστα, νόστιμα κι ευωδιαστά πράγματα ξεκίνησα να γράφω. Πως μου βγήκαν έτσι θλιβερά, ούτε κι αυτό το ξέρω.

Τα τεφτέρια

της Ελένης Οικονομίδου
Δούβλη

σουμε το άγνωστο που βρίσκεται μπροστά μας; Ποιός ξέρει.

Κι αν οι ευχές κατάντησαν νάναι ιδίες, τυπικές και τυποποιημένες, στερεότυπες, «Καλή Χρονιά» ή εκείνο το «αίσιον και ευτυχές το νέον έτος» των παλιών καρτ-ποστάλ, όλο τις περιμένουμε κι απλόχερα κι ανοιχτόκαρδα τις ανταποδίδουμε.

— Άπιαστο πουλί η ευτυχία, κι ας είναι ευχή όλων μας, νερό που ξεγλιστράει από τις χούφτες μας, μην είναι τάχα όνειρο απατηλό;

Μην είναι για να παλεύει ο άνθρωπος χωρίς ποτέ να την κάνει δική του, αφού ολόένα και πιο ψηλά την ανεβάζουμε και με ακριβότερα στολίδια τη στολίζουμε, έτσι που μοναχοί μας, οι καημένοι, όλο πιο απόμακρη κι απρόσιτη την κάνουμε όσο εμείς γινόμαστε πιο αχόρταγοι, πιο απαιτητικοί, πιο άπληστοι...

— Κι όμως η ευτυχία είναι απλή, απλή, ανεπιτήδευτη κι αφτιασίδωτη, σαν τις απλές έστω παράφωνες φωνούλες των παιδιών που σου εύχονται «και τ'χρον κυρά» «τσεπάνωντας» το φιλοδώρημα και τρέχοντας γι' άλλη γειτονιά.

— Κι εμείς οι μεγάλοι, όσο κι αν γινόμαστε για λίγο παιδιά γελώντας κι αναπολώντας κάποιες δικές μας ίδιες κι ανεπανάληπτες στιγμές «γλυκιές μέρες παιδικάσιες που διαρκούσαν σαν είκοσι μέρες τωρινές», ανάμεσα στα φιλιά και τις ευχές, φτερουγίζουμε λίγο πίσω στη χρονιά που πέρασε και φευγαλέα κά- νουμε τους απολογισμούς μας.

Όνειρα που δεν πραγματοποιήθηκαν, ελπίδες που ματαιώθηκαν, ανάγκες που δεν καλύφθηκαν προσπάθειες που δεν ολοκληρώθηκαν ή δεν καρποφόρησαν, δοκιμές που δεν επαληθεύτηκαν, αρρώ-

στιες που μας ταλαιπώρησαν, φόβοι που δεν διαλύθηκαν, παράπονα που μας έμειναν, έγνοιες που δεν σκορπίστηκαν, προσδοκίες που διαψεύστηκαν.

— Κι απόψε είναι Παραμονή Πρωτοχρονιάς.

Καινούρια αυλαία ανοίγεται μπροστά μας. Ξεκίνημα καινούριο. Ένα σακούλι ολόκληρο γεμάτο προσδοκίες που φορτώνουμε στον νέο χρόνο έτσι «ΕΚ ΜΕΤΑΦΟΡΑΣ» όπως όταν αλλάζουν σελίδα οι λογιστές, κλείνοντας τα ΤΕΦΤΕΡΙΑ στο τέλος του χρόνου.

Τα τεφτέρια, εκείνα τα ριγωτά βιβλία με τις μαύρες και τις έντονες κόκκινες γραμμές μας ακολουθούν κάθε τέλος της χρονιάς.

Τα τεφτέρια του καθενός μας, ανοιχτή μη ισολογισμένοι λογαριασμοί, συν και πλην, αθητικό, έλλειμα κι όλα «εις μεταφοράν».

— Εις μεταφοράν και τα

όνειρα και τα σχέδια, κι οι έγνοιες, κι οι αποκοιτίες, κι οι αρρώστιες, κι οι φόβοι και τα παράπονα και τα παντός είδους προβλήματα.

Και μόνο οι πίκρες δεν μεταφέρονται, ούτε κι οι χαρές, ούτε κι οι καινούριες αυλακιές στα μάγουλα, κι οι άσπρες τρίχες στα μαλλιά, κι ένας ακέρειος χρόνος στην πλάτη μας κι η πείρα που βαριοπληρωμένη τον ακολουθεί.

— Όμως κοντεύουν μεσάνυχτα, κι είναι άδικο να ζητάμε τέτοια ώρα «απολογισμό των πεπραγμένων» όπως λέγαμε, εμείς οι συνταξιούχοι, στις υπηρεσίες μας. Ας ευχηθούμε φέτος να κλείσουν τα τεφτέρια μας ισολογισμένα χαρούμενα με όσο το δυνατόν λιγότερο παθητικό, χωρίς μουντζούρες και μελανιές κι ας προσπαθήσουμε, Ζαγορίσιοι όπου γης, στο τέλος του χρόνου να παρουσιάσουμε ισολογισμένα τα Τεφτέρια του Ζαγοριού μας.

Όλοι έχουμε δικαίωμα αλλά και καθήκον γι' αυτό.

«Αίσιον και ευτυχές το νέον έτος».

Το σημείωμά μου

Κάναμε τη μέρα νύτα κι αυτόν που 'ναι κοντά μας τον ξεμακραίνουμε για να τον δούμε...

Δεν είναι καθόλου σίγουρο πως η όποια συνάντηση φέρει τη γνωριμία. Το χρέος μας θα το στοχαστούμε όταν απέναντί μας θα βάλουμε —μόνο για κριτική— τον εαυτό μας.

Αν αρκεστούμε στο λιγοστό το φως του καντηλιού ίσως βρούμε το δρόμο μας μέρα μεσημέρι.

Καιρός είναι να ξεθαμπώσουμε απ' τα μεγάλα φώτα... Και στον καθρέφτη το πρόσωπό μας όχι για ώρα πολλή κι ούτε με φόντο την υποκρισία.

Αν δεν μπορούμε το συνάνθρωπό μας φίλο να τον κά- νουμε ποτέ εχθρός μας να μη γίνει. Άμα κουβέντα πιάνεις κάπου-κάπου με τον εαυτό σου, ακόμα και τη μοναξιά σου στην ερημιά... αλαφρώνεις.

Τις μάχες με τον εαυτό μας να κερδίζουμε κι όλα για όλους καλά θα πάνε.

Χρ. Γ. Καρβούνης

— Χρόνος είναι για τον άνθρωπο η κάθε στιγμή. Η μία έφυγε, η άλλη θάρθει ίσως, αυτή η στιγμή του τώρα μας ανήκει.

Μόνο μια στιγμή που μας καλεί να την εκμετα- λευτούμε ή να την αφήσουμε να πάει χαμένη σαν τόσες άλλες πούφυγαν.

— Καθώς το αίτημα της ευτυχίας είναι πανανθρώπι- νο κι η ελπίδα ακόμη δεν χά- θηκε απ' το ανθρώπινο είδος, υποδεχόμαστε την Πρωτο- χρονιά μ' ευχές και γλέντια.

— Μήπως για να ξεευμενί-

ΣΝ' ΑΡΡΕΝΤΑ

Ο Θεός έπλασε τον άν- θρωπο την εβδόμη μέρα, ήτοι σε ώρα σχολής, προ- φανώς παίζοντας ή καλα- μπουρίζοντας!

Φωκίων Ιωαν. Καψάλης

Η κοινωνική και νομική θέση της γυναίκας στο Ζαγόρι τον 19ο αιώνα

Η ομιλία δόθηκε στο ξενοδοχείο «Ξενία» στις 10 Μαρτίου 1997 και διοργανώθηκε από το Σοροπτιμιστικό Όμιλο Ιωαννίνων.

Προσφώνηση της Προέδρου του Σοροπτιμιστικού Ομίλου Ιωαννίνων, δικηγόρου κ. Σουλτάνας Μέρτζιου- Ζιαμπήρη: Σήμερα είναι η επέτειος της παγκόσμιας ημέρας της γυναίκας και θα έχουμε ομιλητή το δικηγόρο κ. Γεώργιο Μέρτζιο με θέμα «Η κοινο- νική και νομική θέση της γυναίκας στο Ζαγόρι τον 19ο αιώνα». Θα παραθέσω ένα σύντομο βιογραφικό του κ. Γ. Μέρτζιου. Γεννήθηκε στα Ιωάννινα, είναι γιος του δικηγόρου κ. Αντωνίου Μέρτζιου, και εγγονός του γιατρού στη Λάτιστα Ζαγοριού κ. Γεωργίου Μέρτζιου.

Σπούδασε νομικά στην Ιταλία, Ελλάδα και Αγγλία. Έχει δύο Μάστερ, το πρώτο στην Κοινωνιολογία, Φιλο- σοφία και Ιστορία του Δικαίου από το Παν/μιο Θεσ/νίκης και το δεύτερο στο Διεθνές Εμπορικό Δίκαιο από το Παν/μιο του Σάσσε της Αγγλίας. Είναι δικηγόρος Ιωαννίνων από το 1989. Είναι μέλος της Σ.Ε. της εφημ. «Το Ζα- γόρι μας». Έχει δημοσιεύσει γύρω στα 60 άρθρα στην εφημ. «Το Ζαγόρι μας». Το 1991 εξέδωσε το ιστορικό-λαογρα- φικό βιβλίο «Λάϊστα Ζαγοριού», ενώ υπό έκδοση είναι το «Εθνικό Δίκαιο του Ζαγοριού 1430-1913». Τέλος στα πλαίσια του μεταπτυχιακού στην Κοι- νωνιολογία του Δικαίου, υποστήριξε το 1991 με επιτυχία τη Διπλωματική εργασία με θέμα «Η κοινωνιολογική προσέγγιση του εθνικού οικογενει- κού δικαίου στο Ζαγόρι το 19ο αιώ- να».

Αποσπάσματα της ομιλίας δημο- σιεύουμε παρακάτω: «Σύμφωνα με το εθνικό ή δημό- δες ή λαϊκό δίκαιο του Ζαγοριού οι γυναίκες στερούνταν τον δικαίωμα- τος του εκλέγειν και εκλεγείν. Δεν θεωρούνταν σωστό να ορκίζονται και να καταθέτουν ως μάρτυρες και σπάνι- α υπέγραφαν έγγραφα. Συνήθως υπέγραφαν για λογαριασμό των γυναικών, συγγενείς άνδρες. Η Ζαγο- ρίσια γυναίκα δεν ξενιτευόταν αλλά παρέμεινε στο Ζαγόρι και έφερε το βά- ρος της ανατροφής και διαπαιδαγώ- γησης των παιδιών της. Την Πρωτο- μαγιά του 1898 σημειώθηκε η πρώτη φεμινιστική κίνηση στο Ζαγόρι. Στα Επάνω Σουδενά (Πεδινά) συγκεντρώ-θηκε ομάδα περίπου δέκα γυναικών με επικεφαλής τη δασκάλα Κυρά-Κική και αποφάσισαν να μη γιορτάσουν την Πρωτομαγιά στη θέση «Σκούρτους» με τους άνδρες αλλά ξεχωριστά στη θέση «Παλτοχώρι». Εκεί έφαγαν, ήπιαν και γλάντισαν μόνες τους. Όταν γύρισαν το βράδυ στο χωριό δέχθηκαν τις κα- τηγορίες, τις κατάρες και την ειρωνεία των άλλων γυναικών. Ύστερα από ένα μήνα (10 Ιουλίου 1898) ενώ οι άν-δρες είχαν αποκαρτετιστήριο τραπέ-ζι λόγω αναχώρησης κάποιων Ζαγορί-σιων για τη ξενιτιά, η σύζυγος του Πε- ρικλή Ποντίκα κάλεσε τις δέκα γυναί- κες σε τραπέζι στο σπίτι της. Αυτή τη φορά στις ειρωνείες και κατηγορίες των άλλων γυναικών προστέθηκαν και οι διαμαρτυρίες των ανδρών. Με- ρικά ανδρόγυνα μάλιστα έφθασαν στα πρόθυρα του διαζυγίου.

Τα Σιουρούτια

Τα Σιουρούτια περιελάμβαναν 13 άρθρα τα οποία περιείχαν διατάξεις αστικού και δημοσίου δικαίου. Οι ποινικές υποθέσεις υπάγονταν κατ' ευθείαν στην οθωμανική δικαιοσύνη. Ενδιαφέρον το θέμα μας έχουν 5 άρ-θρα τα οποία αναφέρονται στις γυναί- κες.

του ΓΕΩΡΓΙΟΥ Α. ΜΕΡΤΖΙΟΥ

Άρθρο Β: Όταν μοναχοκόρη μετά τον θάνατο του πατέρα της παντρευτεί και πάρει άντρα μέσα στο σπίτι της (δηλ. σόγαμπρο) ο άνδρας αυτής αυτοδίκαια παίρνει την ιδιότητα του κληρονόμου γιου και επιβαρύνεται με όλες τις υποχρεώσεις του σπιτιού και σε περίπτωση που δεν έχει εξοφλήσει τα χρέη του, τότε πουλιέται και η ίδια του η προίκα για την πληρωμή αυτών.

Άρθρο Γ: Τα κορίτσια που έχουν αδελφούς, μετά το θάνατο των γονέων τους δεν αποκτούν κληρονομικά δι- καιώματα από την πατρική και μητρι- κή περιουσία, εκτός αν υπάρχει διαθή- κη και ορίζει κάποιο μερίδιο. Έχουν όμως την υποχρέωση οι αδελφοί να προικίσουν τις αδελφές τους.

Άρθρο Δ: Όταν πεθάνουν αμφότε- ροι οι γονείς και οι απόγονοι αυτών είναι μόνο κορίτσια, τα πάντα κληρο- νομεί ο σόγαμπρος, εκτός αν με κανο- νική διαθήκη αφαιρεθεί κάτι και στις άλλες αδελφές.

Άρθρο ΣΤ: Όταν δεν υπάρχουν παιδιά και πεθάνει ο άνδρας, η γυναίκα αυτού δικαιούται μόνο την προίκα της και, ό,τι άλλο ορίζει η τυχόν υπά- ρχουσα διαθήκη.

Άρθρο Ζ: Αντίστροφα, όταν πεθά- νει γρηγορότερα η γυναίκα και είναι άκληροι, όλη η προίκα επιστρέφει στους γονείς ή τ' αδελφία της συζύγου του.

Η Ζαγορίσια Οικογένεια

Στο Ζαγόρι κυρίαρχο ρόλο στην οικογενειακή συγκρότηση έπαιξε όχι η πυρηνική οικογένεια, αλλά η εκτετα- μένη οικογένεια. Η Ζαγορίσια εκτετα- μένη οικογένεια αποτελούνταν από περισσότερες πυρηνικές οικογένειες που συσώσαν όλες μαζί. Η μορφή της εκτεταμένης οικογένειας του Ζαγορί- ου ήταν η πατριαρχική. Αποτελού- νταν από τον αρχηγό της οικογένειας, τη γυναίκα του, τους παντρεμένους γιους με τις νύφες και τα παιδιά τους. Τα αγόρια μεγάλωναν και έμειναν μα- ζι με την οικογένεια και μετά το γάμο τους. Αντίθετα τα κορίτσια (εκτός της περιπτώσεως του σόγαμπρου) θα έφευγαν με το γάμο τους από το σπίτι τους. Στην συνέχεια θα έμειναν στο σπίτι του άνδρα τους, όπου στην αρχή βρισκόταν σε ένα περιβάλλον ξένο που θα έπρεπε να γνωρίσουν, να κά- νουν καινούριες φιλικές και ήταν υπο- χρεωμένες να ζουν με την Κυράμνα (πεθερά). Η Ζαγορίσια οικογένεια, εξασφάλιζε στη Ζαγορίσια κοινωνία τη βιολογική αναπαραγωγή, την ανα- παραγωγή της κυρίαρχης ιδεολογίας, την κοινωνικοποίηση της νέας γενιάς καθώς και την οικονομική και κοινο- νική ένταξη των μελών της. Η οικογε- νική ένταξη των μελών της. Η οικογε- νική ένταξη των μελών της. Η οικογε- νική ένταξη των μελών της.

νειακή οργάνωση με την ιεράρχηση την οποία είχε σε όλους τους τομείς της, έδινε τη δυνατότητα να αντιμετω- πίσουν κάτω από τη σιδερένια πειθαγ- χία της Κυράμνας, τα προβλήματα που δημιουργούνταν από τον ξενιτε- μό των ανδρών.

Έπρεπε κάποιο χέρι σφιγρό να καθοδηγεί το τιμόνι της οικογένειας και να παίρνει αποφάσεις. Δεν έπρεπε να παρατηρηθεί η παραμικρή έλλειψη συντονισμού, κατά την απουσία στην ξενιτιά του άνδρα ή των ανδρών.

Το Εθνικό Οικογενειακό Δίκαιο

Θα αναφερθώ στο θέμα της χρηεί- ας και των Προικοδοσιών. Στη Ζαγο- ρίσια κοινωνία η θέση του χήρου άν-δρα ήταν διαφορετική από ότι η θέση της χήρας γυναίκας. Ο χήρος δικαιού- το να ξαναπαντρευτεί μετά το πέρας ενός ευλόγου διαστήματος από το θά- νατο της γυναίκας του. Το να ξαναπα- ντρευτεί μια χήρα ήταν «άσχημο πράγ- μα» όπως έλεγαν. Η χήρα δεν ανήκε πλέον ούτε στην ομάδα των παντρεμέ- νων γυναικών, ούτε και στην ομάδα των ελεύθερων κοριτσιών. Οι χήρες δεν έβγαζαν τα μαύρα ποτέ. Γενικά η χήρα όφειλε να ακολουθήσει μια αυστηρή πορεία ηθικοκοινωνικών υποχρεώσεων «για να μη λυπάται η ψυχή του θεσμένου συζύγου της».

Οι Προικοδοσίες

Το θέμα των προικοδοτήσεων απασχόλησε πολλές φορές τους Ζαγο- ρίσιους, από τα παλαιότερα χρόνια, γιατί το κακό ξενιτιάς των υπερβολι- κών απαιτήσεων των γαμπρών είχε φέρει σε απόγνωση τους γονείς των κοριτσιών. Πολλές φορές επιχειρήθη- κε να περιοριστεί το κακό. Το 1701 στα Γιάννενα αχαιερατεύοντας του Μητροπολίτη Κλήμεντος θεσπίστη- καν από τους προκοιτούς της πόλης ατομείς οποιους περιλαμβάνονταν και οι προκοιτού του Ζαγοριού, θεσμοί περιστασιακοί όσον αφορά τις προί- κες. Το Φεβρουάριο του 1769 μαζεύτη- καν αρκετοί Ζαγορίσιοι και συνέτα- ξαν έγγραφο με το οποίο ρυθμιζόνταν στο Ζαγόρι τα των προίκων. Αυτό το έγγραφο επικυρώθηκε από το Μητρο- πολίτη Ιωαννίνων Γαβριήλ. Αλλά το κακό με τις προίκες είχε παραμείνει στο Ζαγόρι. Κανένα περιοριστικό μέτρο δεν είχε κατορθώσει, να φέρει κάποιο αποτέλεσμα στο ζήτημα αυτό. Γι' αυτό στις 8 Μαΐου του 1832 μαζεύτηκαν οι προκοιτοί του Ζαγοριού και πήραν αποφάσεις σχετικά με το ζήτημα της προίκας. Στην αιτιολογική εισήγηση του θεσπισματος, αναφέρεται ότι γί- νονταν μεγάλη κατάχρηση του θεσμού της προίκας εξ αιτίας υπερβολικών αξιώσεων, που προέβλεπαν οι γα- μιστοί που ξαναγύριζαν από την ξενι- τιά απαιτώντας «υπερδύναμιν δόσεις του ανοικονομήτου βαθμού» και συντελούσαν έτσι ώστε να μένουν πολλά κορίτσια του Ζαγοριού ανύπα- ντρα και να ερημώνονται πολλά σπι- τιά του Ζαγοριού. Το έγγραφο αυτό απαιτείται από 13 άρθρα και στα 4 πρώτα αναγράφονται ταυτόχρονα και τέσσερις τάξεις γαμπρών με το πο-σό, που κάθε γαμπρός ανάλογα με το χωριό και την τάξη στην οποία ανήκε δικαιούνταν να ζητήσει σαν προίκα

κατ' ανώτατο όριο από τους γονείς της νύφης. Στο άρθρο 5 καθορίζονται ειδικότερα τα της προίκας και δηλώ- νεται, ότι αυτή περιλαμβάνει εκτός από τα χρήματα και τα ενδύματα, κλι- νοστρωμή και τα συγγενικά δώρα τις λεγόμενες «χάρεις».

Το 1845 έγινε νέα διατύπωση της προίκας από τους Ζαγορίσιους και εκδόθηκε σχετική εγκύκλιος.

Η Εμπορική Δραστηριότητα

Στο χωριό Κουκούλι στα μέσα του 19ου αιώνα, αρκετές γυναίκες ασχο- λούνταν με το εμπόριο Τσορασιών (μάλλινες κάλτσες).

Οι γυναίκες αυτές έπλεκαν μάλλι- νες κάλτσες και τις πουλούσαν στον έμπορο Π. Φλώρο όπως προκύπτει από σχετικά έγγραφα (1850-1851). Αυτός έρχονταν στο Κουκούλι, έδινε παραγγελίες και αγόραζε τα τσοράσια για λογαριασμό πελατών του, σε άλλα χωριά της γύρω περιοχής.

Η Εκπαίδευση

Κατά τον 19ο αιώνα η εκπαίδευση στο Ζαγόρι έφτασε σε υψηλή επίπεδα. Υπήρχαν μικτά δημοτικά σχολεία με περιφέρεις δασκάλους και στα τέλη του 19ου αιώνα ιδρύθηκαν και Παρθε- ναγωγεία τα οποία είχαν υψηλής στάθμης πρόγραμμα σπουδών και δι- δάσκονταν και η Γαλλική-Γλώσσα. Αρκετές νέες Ζαγορίσιες στις αρχές του 20ου αιώνα άρχισαν να σπουδά- ζουν δασκάλες και μερικές γράφτηκαν στα ανώτατα εκπαιδευτικά ιδρύματα της Ελλάδος ή του εξωτερικού.

Η δημοτική παράδοση του Ζαγο- ρίου τραγούδησε τη Ζαγορίσια με το δημοτικό τραγούδι «οι Ζαγορίσιες».

Αχ! κακό ξακόνι πάχυννε αυτές οι ξα- γορίσιες νύχτα να πάνουν για νερό και το πρωί για ξύλα! Το μεσημέρι αργαλειό, το βράδυ στο σερμάνι. Την Κυριακή στην εκκλησιά σαν ήλιος σαν φεγγάρι, με τις ποδιές τις ποδιές και τα ριχτά μαντήλια. Μοσχοβολάει η εκκλησιά και λάμπ' ο ταπός όλος καθ' ο παπάς το θυμιάτο, να ρίξει το θυμιάμα να θυμιάσει τις ποδιές... τις χιλιό- πλουσιμένες!

Και θα κλείσω με ένα απόσπασμα από το βιβλίο του Ι. Νικολαΐδη «Το Ζαγόρι» (1982), που αποτελεί ύμνο στη Ζαγορίσια γυναίκα:

«Όποιο παράθυρο ανοίξεις στο παρελθόν, το πρόσωπο της γυναίκας θ' αντικρίσεις, το βλέμμα της θα σε πα- ρακολουθεί. Γι' αυτό λέω πως δεν γί- νεται να μιλάς για το Ζαγόρι να επιμένεις πως αυτά που εκεί δημι- ουργήθηκαν είναι έργο των διαλε- χτών, των σοφών, των επιστημόνων, των μεγάλων δασκάλων, των πλούσιων κι όποιων άλλων, θα είσαι μακριά από την αλήθεια. Αν ανιχνεύ- σεις τον ορίζοντα θ' ανακάλυπες πα- ντού τη γενεαλογία αλλά τον περιε- χόμενο της Ζαγ. Ιστορίας. Θα ξεχω- ρίσεις τη μορφή της γυναίκας να σου χαμογελάει».

ΑΡΙΣΤΗ και ΠΑΙΔΕΙΑ

Τον αγαπητό μου ανειδίκευτο Απόστολο Παν. Βανδέρη, από την Αρίστη, που εκλέχτηκε ομόφωνα Επίκουρος Καθηγητής στο Τμήμα Παιδοδοντιατρικής της Οδοντιατρικής Σχολής Αθηνών, συγχαίρω εγκάρδια και τον εύχομαι κάθε πρόοδο και επιτυχία στο έργο του.

Με την ευκαιρία αυτή, κρίνω σκόπιμο να κάνω μια αναφορά και να υπογραμμίσω, περιληπτικά, τη συμβολή των ανθρώπων της Αρίστης στον τομέα της Μόρφωσης και της Παιδείας, γενικά, στους δυο τελευταίους αιώνες.

Κεφαλοχώρι του Δυτ. Ζαγοριού η Αρίστη, είχε όλα τα ιδιαίτερα γνωρίσματα του Ζαγοριού: τον πολιτισμό, την Παιδεία, την ανάπτυξη, την ιστορία.

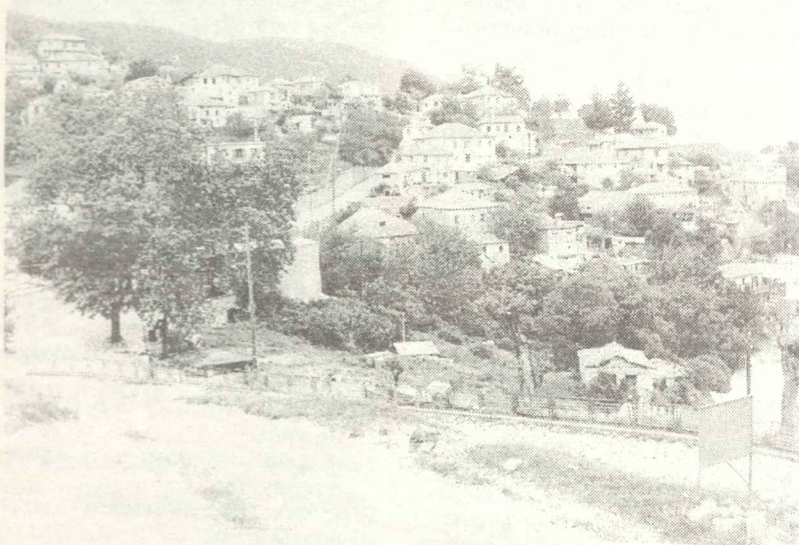
Πολυάνθρωπο το χωριό, μέχρι τον πόλεμο του '40, αναπτύχθηκε, σχεδόν αντάρως, με βάση τη γεωργοκτηνοτροφική εκμετάλλευση, σε μια σημαντική κτηματική περιοχή. Η μεταναστεύση ήρθε να συνεισφέρει, σημαντικά, σε εισαγόμενο πλούτο (καζάνιο) και πολιτισμό.

Ωστόσο, η ολόχρονη κοπιαστική δουλειά, η ξενιτιά και η απομόνωση από τον «παραέξω» κόσμο, αναζητούσαν μια διέξοδο. Μια καλύτερη τύχη,

δασκάλων γίνονταν με τις δυνατότητες του ίδιου του χωριού.

Ενδεικτικά, για τη συμβολή της Αρίστης στην Παιδεία, μεταφέρουμε, αριθμητικά, τις κατηγορίες των Αριστινών που «γεύτηκαν τα γράμματα» και απέκτησαν μια επιστημονική ιδιότητα. Η μεταφορά γίνεται από τον αναλυτικό ονομαστικό πίνακα, που δημοσιεύτηκε στη σελίδα 312 του βιβλίου «Αρίστη και Δυτ. Ζαγόρι» Φ. Πέτσα - Ι. Σαράλη, 1982. (Η καταγραφή αφορά, χρονικά, τα μέσα του 19 αιώνα και 20ου μέχρι 1982).

Ιερείς	11
Οδοντίατροι	5
Πολιτ. Μηγ/κοί	4
Πυρην. Φυσική	1
Εκπ/κοί Στοιχειώδ.	66
Εκπ/κοί Μέσης	29
Αρχιτέκτονες	1
Πολιτικές Επιστ.	1
Δικηγόροι	24
Δασολόγοι	1
Γεωπόνοι	4
Ηλεκτρολ.-Μηχανολόγοι	2
Ιατροί	19
Κτηνίατροι	1
Οι/λόγοι	3

μια άνετη ζωή, για την κάθε καινούρια γενιά που έρχονταν. Όνειρο των γονιών ή σπουδή των παιδιών. Έτσι ξεκίνησε ο προσανατολισμός προς τα γράμματα όλης της περιοχής του Ζαγοριού...

Αναμφίβολα, όλο το Ζαγόρι, μια ορεινή περιοχή του Ηπείρωτικού χώρου, έχοντας τα παραπάνω γνωρίσματα και επί πλέον να απολαμβάνει ιδιαίτερα προνόμια αυτονομίας και αυτοδιοίκησης εκ μέρους της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας, καλλιέργησε και ανέπτυξε υψηλό επίπεδο πολιτισμού, παιδείας και ποιότητας ζωής. Η λειτουργία φημισμένων σχολείων και Επιστημόνων αποτελούν τις λαμπρές σελίδες στη νεότερη ιστορία του Ζαγοριού.

Στην Αρίστη λειτουργούσαν: Δημοτικό Σχολείο, Ελληνικό Σχολείο και Παρθενωγείο (Οικονομική Σχολή) που εξυπηρετούσαν, κατά περίπτωση και τα γειτονικά χωριά. Η συντήρησή τους και η πληρωμή των

Και σήμερα η Αρίστη «κολακεύεται» ν' αντιπροσωπεύεται στον πανεπιστημιακό χώρο από μια πλειάδα καθηγητών που είναι:

1. Η σύζυγος του παραπάνω εκλεγέντος καθηγητή, Σοφία Π. Δημέλη, Επίκουρος Καθηγήτρια στο Οικονομ. Παν/μιο Αθηνών, Τμήμα Πληροφορικής.

2. Οικονόμου Ε. Κώστας, Επίκουρος Καθηγ. Γλωσσολογίας στο παν/μιο Ιωαννίνων.

3. Η σύζυγος του Αμαλία Βλαχοπούλου, Επίκουρος Καθηγ. στο ίδιο Παν/μιο, στο Τμήμα Ιστορίας-Αρχαιολογίας.

4. Μουδούπουλος Ν. Σταύρος, Επίκουρος Καθηγ. στη Νομική Σχολή Αθηνών, Τμήμα Εργατικού Δικαίου, και

5. Πέτσας Μ. Φώτης, συνταξιούχος, Καθηγητής Αρχαιολογίας Παν/μίου Ιωαννίνων.

Ωστόσο, η Ιστορία, στη ροή του Χρόνου, γυρίζει σελίδες. Κι όλα τα παραπάνω —εκτός των αναφερό-

ντων Πανεπιστημιακών— ανήκουν σε «γυρισμένη σελίδα». Το Σήμερα, για την Αρίστη —κι όλο το Ζαγόρι— είναι απογοητευτικό. Ρημαγμένα χωριά, λίγοι άνθρωποι-υπερήλικες, συντάξο-δικοί, επιμένουν να εκφράζουν μια «παθητική» ζωή.

Με ποιά Νέα Γενιά προσδοκά κανείς την ιστορική Ζαγορίσια συνέχεια; Η Αρίστη βάζει τελεία και παύλα και στην Παιδεία της.

Σ.Σ.

ΜΕΓΑΛΗ ΤΙΜΗΤΙΚΗ ΔΙΑΚΡΙΣΗ ΣΤΟ ΣΥΜΠΑΤΡΙΩΤΗ ΜΑΣ ΤΑΤΣΗ ΑΠΟΣΤΟΛΙΔΗ

Κατά την εκδήλωση, που έγινε στο Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων την ημέρα των Τριών Ιεραρχών, βραβεύτηκε ο συμπατριώτης μας από την Καλωτά κ. Τάτσης Αποστολίδης για την προσφορά του στη μουσική παιδεία του τόπου μας.

Για το μεγάλο μουσικό καλλιτέχνη, την προσωπικότητά του και το έργο του μίλησε ο Πρύτανης του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων κ. Χρ. Μασσαλάς, ο οποίος τόνισε μεταξύ των άλλων:

«Ο τιμώμενος σήμερα μουσικός-εκτελεστής Τάτσης Αποστολίδης, προικισμένος με όλες τις χάρες του μεσολαβητή της μουσικής άρχισε να μνείται στην μουσική τέχνη από μικρό παιδί σε ένα ζεστό και με κοινωνικούς προβληματισμούς οικογενειακό περιβάλλον και με την φροντίδα της Όλγας Μέντζου και της Νίνας Μαρούφωφ.

Στην πορεία πολλών χρόνων και χαλιβδώνοντας τη θέλησή του και το χαρακτήρα του από τις προσωπικές περιπέτειες και τις περιπέτειες του λαού μας, χάρη στην καθημερινή πολύωρη απασχόληση, επίμονη και δύσκολη δουλειά, στιμώμενος σήμερα βρήκε το δρόμο να μπαίνει στην καρδιά των ακροατών με ερμηνείες μοναδικής έμπνευσης.

Στην περίπτωση που δικαιώνεται η γνωστή άποψη ότι όταν η ζωή διατρέχει κίνδυνο μεταμορφώνεται σε τέχνη.

Η ολοκληρωμένη μουσική του ιδιοσυγκρασία και το πάθος του για ότι την εκφράζει, ολοκληρώνεται με την εκδήλωση του ταλέντου του ως Διευθυντή Ορχήστρας.

Τις μουσικές περιπλανήσεις και διακρίσεις του Τάτση Αποστολίδη θα τις διαβάσετε στο ένθετο των προγραμμάτων. Στη δική μου πρόθεση είναι να σας μεταφέρω το αιτιολογικό της Συγκλήτου για τη σημερινή τιμητική διάκριση στον Τάτση Αποστολίδη. Το Πανεπιστήμιό μας στάθηκε πάντα κοντά στους δημιουργούς που με το ήθος και το έργο τους έγιναν πρόσωπα αναφοράς.

Ο Τάτσης Αποστολίδης έχει το δώρο που διακρίνει το μουσικό εκτελεστή, έχει το ήθος που αναδύεται από την ζωή του, ήταν και είναι αρωγός της νεολαίας για περιπλανήσεις στο χώρο της τέχνης και έχει την σεμνότητα και την ξεχωριστή αισθητική του Ηπειρώτη Δημοουργού».

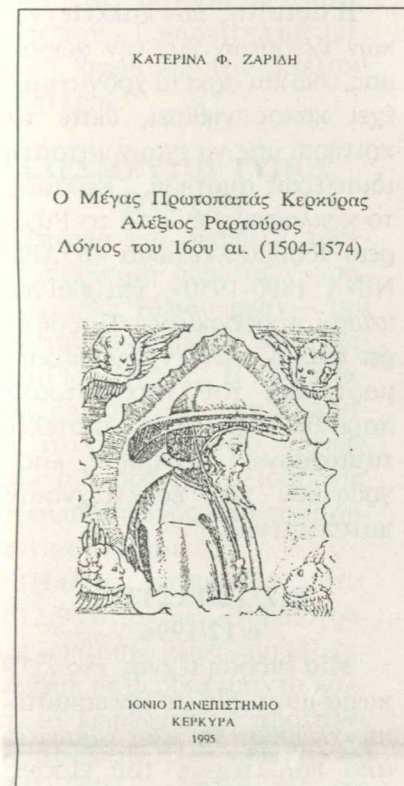
Σαν Ζαγορίσιοι αισθανόμαστε ξεχωριστή χαρά και περηφάνεια για τον εκλεκτό συμπατριώτη μας και εκφράζουμε τα θερμά μας συγχαρητήρια.

Η Συντακτική Επιτροπή

ΚΑΤΕΡΙΝΑ ΖΑΡΙΑΗ

ΜΙΑ ΑΞΙΑ ΖΑΓΟΡΙΣΙΑ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΑΣ

Με ιδιαίτερη χαρά δεχτήκαμε προ ημερών από τη συμπατριώτισσά μας Δικορφυώτισσα κ. **Κατερίνα Ζαρίδη**, μια σειρά από βιβλία —επιστημονικές εργασίες

της ίδιας— ευγενική προσφορά για τον εμπλουτισμό της βιβλιοθήκης της Ι.Λ.Ε.Ζ. Η κ. Ζαρίδη είναι Λέκτορας του Τομέα Ιστορίας Νεότερων Χρόνων στο Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας της Φιλοσοφικής Σχολής του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων με λαμπρές σπουδές στην Ελλάδα και το εξωτερικό. Αφού πήρε το πτυχίο της από το Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων του οποίου υπήρξε υπότροφος του Ι.Κ.Υ. για δυο χρόνια, στη συνέχεια το έτος 1978 ακολούθησε μεταπτυχιακές σπουδές στο Ελληνικό Ινστιτούτο Βενετίας με υποτροφία και πάλι από την Ακαδημία Αθηνών.

Στην Ιταλία διέμεινε συνολικά περίπου τρία χρόνια, κατά τη διάρκεια των οποίων εργάστηκε στα αρχεία και τις βιβλιοθήκες της Padova, της Perugia και της Βενετίας, καθώς επίσης και στο αρχείο του Ελληνικού Ινστιτούτου. Παράλληλα φοίτησε, επί δύο χρόνια, στην Ανώτερη Σχολή Βιβλιοθηκονομίας, Διπλωματικής και Αρχαιολογίας των Κρατικών Αρχείων της Βενετίας. Τον Απρίλιο του 1981 διορίστηκε επιστημονική συνεργάτις της έδρας της Μεσαιωνικής Ελληνικής Φιλολογίας του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων.

Βιβλιοπαρουσίαση

Τον Ιούνιο του 1991 ανακηρύχτηκε διδάκτορας του Τομέα Ιστορίας Νεωτέρων Χρόνων του Τμήματος Ιστορίας και Αρχαιολογίας με το βαθμό «Άριστα».

Ένα χρόνο αργότερα, τον Ιούνιο του 1992, μονιμοποιήθηκε σε προσωποπαγή θέση και εκλέχτηκε λέκτορας του ως άνω πανεπιστημίου. Γνωρίζει άριστα την Ιταλική και Γαλλική γλώσσα και σε ικανοποιητικό βαθμό την αγγλική.

Έγραψε ως τώρα πολλές επιστημονικές μελέτες σχετικές με το αντικείμενο της ειδικότητάς της. Στη συνέχεια αναφέρουμε όσες από αυτές δημοσιεύτηκαν και περιλαμβάνονται στα βιβλία, για τα οποία έγινε λόγος στην αρχή του σχολίου μας.

1. «Γράμματα από το Δέλβινο (1753-1792) για το Κληροδόμημα του Σπύρου Ρίζου», (ανάτυπο από τα «Θησαυρίσματα», Βενετία 1978).

2. «Λόγος του Βίκτωρα Μεσέρη προς τιμή του Δούκα της Κρήτης Marcantonio Venier (1569)», (ανάτυπο από την περιοδική επιστημονική έκδοση «Κρητολογία» - 1980).

3. «Άγνωστα στοιχεία για τον Κερκυραίο Ιερομόναχο Ιωάννιο Καρτάνο από ανέκδοτα έγγραφα του ιστορικού αρχείου Κέρκυρας (1528-1529), (ανάτυπο από τη «Δωδώνη: Φιλολογία». Επιστημονική Επετηρίδα της Φιλοσοφικής Σχολής Παν/μίου Ιωαννίνων — 1992 —).

4. «Ο Κερκυραίος στιχουργός Ιάκωβος Τριβώλης», (περιοδικό της Εταιρείας Έρευνας των σχέσεων του Μεσαιωνικού και Νέου Ελληνισμού με τη Δύση «ΕΔΑ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΑ» - 1993).

5. «Ο Μέγας Πρωτοπαπας Κερκύρας Αλέξιος Ραριούρος, Λόγιος του 16ου αι. (1504-1574) σελ. 310, (Ιόνιο Πανεπιστήμιο, Κέρκυρα - 1995).

6. «Πληροφορίες για τη στοιχειώδη εκπαίδευση στην Κέρκυρα τον 16ο αιώνα», (περιοδικό «ΕΔΑ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΑ» 1994-96).

7. «Φαρμακεία - Αρωματοποιεία στην Κέρκυρα τον 16ο και τις αρχές του 17ου αιώνα», (ανάτυπο από την «Δωδώνη», Επιστημονική Επετηρίδα του Τμήματος Ιστορίας και Αρχαιολογίας της Φιλοσοφικής Σχολής του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων - 1996).

8. Εργασία στη γαλλική γλώσσα «Ioannikios Kartanos inconnu comme copiste», (ανά-

τυπο από το περιοδικό της Εθνικής Βιβλιοθήκης της Βιέννης «BIBLOS» - 1996).

Σαν Ζαγορίσιοι νοιώθουμε υπερήφανοι για την ανέλιξη της εκλεκτής μας συμπατριώτισσας και της ευχόμαστε γρήγορα να καταλάβει και την έδρα της τακτικής καθηγήτριας στο Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων.

Σ.Θ.

Κώστα Διαμαντή

ΜΙΧΑΗΛ ΑΝΑΓΝΩΣΤΟΠΟΥΛΟΣ
Ή ΑΝΑΓΝΩΣ 1837-1906
ΣΑΜΟΥΗΛ ΧΙΟΥ 1801-1876

Με σκοπό να μην εγκαταλείπονται στη λήθη του χρόνου προσωπικότητες και ιστορικά ονόματα παγκοσμίου εμβέλειας, όπως ο Μιχαήλ Αναγνωστόπουλος και ο Σαμουήλ Χάου, επιχειρείται από τον Κώστα Διαμαντή, μια περιήγηση μέσα από σημαντικές περιόδους και ιδιαίτερα στιγμές της ζωής των δυο μεγάλων ανδρών του προηγούμενου αιώνα, που έδρασαν στην Ελλάδα και την Αμερική.

Ο πρώτος, ξεκινώντας από ένα ορεινό χωριό της Ελλάδας, το Πάπιγκο, οδηγήθηκε από τη φιλομάθειά του καθώς και τον πληθωρικό και ακέραιο χαρακτήρα του στη μοιραία συνάντησή του με τον δεύτερο, ανθρωπιστή, επιστήμονα, τον μεγάλο φιλέλληνα Σαμουήλ Χάου που έμελε τελικά να γίνει και πεθερός του.

Η προσφορά τους, συνδεδεμένη με την Ελληνική Επανάσταση

Α.Δ.

ΤΕΣΣΕΡΑ ΒΙΒΛΙΑ ΤΟΥ ΔΗΜ. ΦΡ. ΤΖΙΟΒΑ

Η μικρή βιβλιοθήκη του περιοδικού μας, εμπλουτίστηκε με τέσσερα, ακόμα βιβλία του Ζαγοριώτη φιλόλογου καθηγητή Δημήτρη Τζιόβα, που μας προσέφερε ο πατέρας του συγγραφέα, Φώξος Τζιόβας, τον οποίο ευχαριστούμε θερμά.

Πρόκειται για τα βιβλία:

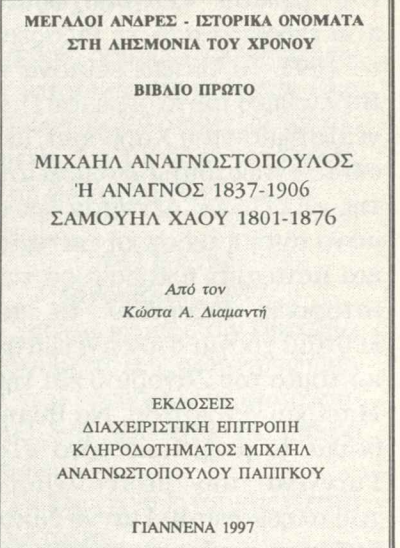
1. Το καλίμνηστο της ελληνικής αφήγησης.
2. Οι μεταμορφώσεις του εθνισμού και το ιδεολόγημα της ελληνοκτονίας στο μεσοπόλεμο.
3. Μετά την αισθητική.
4. Ρεαλισμός και μετονομία (Εφαρμογή στην νεοελληνική πεζογραφία).

Τα βιβλία αυτά, αποτελούν μέρος μόνο της, μέχρι σήμερα, συγγραφικής επίδοσής του.

Ο Δημήτρης Τζιόβας, γεννήθηκε στους Ασπαραγγέλους το 1957. Αποφοίτησε από τη Φιλοσοφική Σχολή Ιωαννίνων και στη συνέχεια πήγε στο Μπέρμινγχαμ της Αγγλίας για μεταπτυχιακές σπουδές, όπου μετά το πέρας αυτών παρέμεινε στο εκεί Πανεπιστήμιο, ως καθηγητής των Νεο-Ελληνικών Σπουδών.

Η μέχρι τώρα πορεία του Δημήτρη Τζιόβα, υπόσχεται πολλά στα Ελληνικά γράμματα. Του ευχόμαστε κάθε επιτυχία.

Το <Ζ>

Ο Αθηναϊκός Τύπος για το βιβλίο «ΙΩΑΝΝΙΝΑ 1890-1950» - Έκδοση του Ριζαρείου Ιδρύματος

Τις παραμονές των Χριστουγέννων διατέθηκε και το τελευταίο από τα 5.000 αντίτυπα του βιβλίου «Ζαγοροχώρια» που εκδόθηκε από τη Ριζαρεία το 1993. Το ζήτημα επίμονα η Βιβλιοθήκη του περίφημου Πανεπιστημίου του Χάρβαρντ, μέσω του γνωστού βιβλιοπωλείου της «ΕΣΤΙΑΣ». Δεν ήταν όμως μόνο αυτή η εκδοτική επιτυχία και μόνο αυτή η προσφορά της ιστορικής Ριζαρείου τα τελευταία χρόνια στον πνευματικό τομέα του Ζαγοριού και της Ηπείρου γενικότερα. Να θυμηθούμε το μνημειακό έργο «Τα Γιάννενα του μεσοπολέμου» του αλησμόνητου Γιάννη Νικολαΐδη και η ενδιαφέρουσα εργασία «Οικονομικοί και Κοινωνικοί μηχανισμοί στον ορεινό χώρο - Ζαγόρι», του επίσης συμπατριώτη Καθηγητού Γιώργου Παπαγεωργίου που ενθαρρύνθηκαν ενισχύθηκαν από τη Ριζαρεία. Να επισημάνουμε ακόμη την προγραμματιζόμενη έκδοση της μεταπτυχιακής εργασίας ενός νέου Ζαγοριώτη επιστήμονα του Βασίλη Δαλκαβούκη με τίτλο «Μετοικεσίες Ζαγοριστών 1750-1922» και να σταθούμε στην τελευταία μεγάλη εκδοτική επιτυχία της Ριζαρείου: το βιβλίο Τέχνης «ΙΩΑΝΝΙΝΑ 1890-1950».

Το βιβλίο αυτό δεν αποτελεί μόνο εκδοτικό γεγονός, αλλά, με την ευρύτατη διάθεσή του και με την αγγλική έκδοσή του, πρόβαλε τη «μικρή μας Πόλη» στα πέρατα του κόσμου. Αργότερα σημείωσε στο Εδιμβούργο πανευρωπαϊκή διάκριση παίρνοντας το Β' βραβείο καλλιτεχνικής έκδοσης του 1996 και, αφού απόσπασε τα πολύ κολακευτικά σχόλια του Τύπου, των ΜΜΕ και των ειδημόνων, ετοιμάζεται να περάσει στο Internet.

Από πλευράς επιτυχίας και προβολής του βιβλίου θα πρέπει να γίνει επίσης αναφορά στο ένθετο «Επτά ημέρες» της κυριακάτικης ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗΣ της 5ης Ιανουαρίου 1997, το οποίο κυκλοφόρησε σε 120.000 αντίτυπα. Ως γνωστό το αφιέρωμα αυτό βασίστηκε

κυρίως στα κείμενα και στο φωτογραφικό υλικό του «ΙΩΑΝΝΙΝΑ 1890-1950». Η ίδια εφημερίδα ασχολήθηκε με το βιβλίο σε τρία εκτεταμένα κολακευτικά δημοσιεύματά της.

Επίσης η άλλη μεγάλη εφημερίδα, το Κυριακάτικο ΒΗΜΑ στην ειδική στήλη, μέσα από την οποία προβάλλει κάθε Χριστούγεννα τα καλλίτερα βιβλία της χρονιάς κατέταξε μεταξύ των πρώτων στην κατηγορία του το βιβλίο «ΙΩΑΝΝΙΝΑ 1890-1950».

Σαρακατσάνοι στο Ζαγόρι, 1936. Φωτ. Νέλλης, Αρχείο ΡΕΣ.

Είναι όμως ενδιαφέρον να δούμε τι έγραψε για το βιβλίο, παράλληλα προς τον Ηπειρωτικό και ο υπόλοιπος Αθηναϊκός Τύπος:

ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ 6/12/1996

Τυχερά τα Γιάννενα και οι φανατικοί Γιαννιώτες. Η έκδοση τέχνης με τίτλο «ΙΩΑΝΝΙΝΑ 1890-1950» του Ριζαρείου Ιδρύματος, κρατά ζωντανές τις μνήμες της ιστορικής και πανέμορφης πόλης της Ηπείρου...

Ομοιογένεια απαραίτητη για την καλαισθησία μιας έκδοσης υψηλών προδιαγραφών, τόσο όμως που να μη θίγει το προσωπικό ύφος των κάλλη-τεχνών φωτογράφων, αλλά και κείμενα σύντομα και περιεκτικά, ώστε να προβάλλεται μόνο η δύναμη και η ειλικρίνεια της φωτογρα-

φίας, είναι δύο από τις βασικές αρετές του Λευκώματος...

ΤΑ ΝΕΑ 6/12/1996

Με την υπογραφή και τη σελιδοποίηση του Στέλιου Σκοπελίτη και τη συνδρομή επτά Μουσείων και Ιδρυμάτων και πάμπολλων ιδιωτικών πηγών, το Ριζαρείο Ίδρυμα προχώρησε στην παρουσίαση του απαραίτητου βιβλίου τέχνης «ΙΩΑΝΝΙΝΑ 1890-1950»... Πρόκειται για ένα εξαιρετικό ντοκουμέντο

των Ιωαννίνων μεγάλης.

Στόχος τους ήταν να «αιχμαλωτίσουν» εμπειρίες ζωής.

ΕΣΤΙΑ 12/12/1996

Η αρτιότητα των καλλιτεχνικών εκδόσεων εις την χώραν μας, εδώ και αρκετά χρόνια μας έχει κακοσυνηθήσει, ώστε τα κριτήριά μας να έχουν καταστή ιδιαιτέρως αυστηρά... Βεβαίως το κυκλοφορηθέν από το Ριζαρείο Ίδρυμα λεύκωμα «ΙΩΑΝΝΙΝΑ 1890-1950», υπερβαίνει πάσαν προσδοκίαν... Προσφέρει ακόμη μίαν εντυπωσιακήν μαρτυρίαν του Ηπειρωτικού παρελθόντος, που αποτελεί ταυτοχρόνως ιστορικών, λαογραφικών και καλλιτεχνικών καταπίστευμα.

ΡΙΖΟΣΠΑΣΤΗΣ 6/12/1996

Μία έκδοση τέχνης, ένα λεύκωμα-μαρτυρία με την εικαστική «γλώσσα» της φωτογραφίας από καλλιτέχνες του είδους, όπως του Φρεντ Μπουασονά, της Νέλλης, του Κώστα Μπαλάφα, του Σπύρου Μελετζή, της Βούλας Παπαϊωάννου, του Σπύρου Χουτζαίου κ.α.

Η όμορφη έκδοση, η οποία εντάσσεται στις πολιτιστικές δραστηριότητες του Ριζαρείου Ιδρύματος «αποθανάτιζει» χαμένες εικόνες, τοπία, μνημεία, πρόσωπα, οικογενειακές σκηνές, την καθημερινή ζωή στην άλλοτε, αλλά και σήμερα πανέμορφη πόλη του θρύλου και της Παμβώτιδας, τα Ιωάννενα... Οι φωτογραφίες που περιλαμβάνει το λεύκωμα είναι καλλιτεχνήματα ανέγγιχτα από τη φθορά του χρόνου.

ΕΠΕΝΔΥΤΗΣ - SYMBOL 14/12/1996

Τα Γιάννενα, η πόλη «που συμβόλιζε την αρχοντικά, την λεβεντιά και την προκοπή», η πόλη με τους θρύλους, την Παμβώτιδα λίμνη, την σπουδαία εβραϊκή κοινότητα και τον ποιητή της Γιοσέφ Ελιγιά, η «μικρή μας πόλη» του Δημήτρη Χατζή, περνά σε ακινητοποιημένα θαύματα του χρόνου μέσα από το

πανέμορφο λεύκωμα «ΙΩΑΝΝΙΝΑ» του Ριζαρείου Ιδρύματος...

Η πόλη και η ιστορία της από το 1890 μέχρι το τέλος της δεκαετίας του '50 διαφαίνονται στο υπαινικτικό λυκόφως των μαυρόασπρων φωτογραφιών που τράβηξαν μεγάλοι καλλιτέχνες... Λεύκωμα - έκδοση μαρτυρία μιάς μοναδικής εποχής και τόπου... Εξαιρετική η επιμέλεια - σχεδίαση του Στέλιου Σκοπελίτη.

ΑΔΕΣΜΕΥΤΟΣ ΤΥΠΟΣ 16/12/1996

Σπάνια και δύσκολα πραγματοποιήσιμη δουλειά —χρόνια έρευνας χρειάστηκαν— που είχε την υποστήριξη του Ριζαρείου Ιδρύματος... Η ειδική έκδοση που έγινε πριν λίγες μέρες στο Πανεπιστήμιο Αθηνών, ήταν μία σοβαρή, αξιοπρεπής παρουσίαση ενός ιδιαίτερα σημαντικού έργου...

(Η ίδια εφημερίδα στις 29/12/96 στη στήλη «Βιβλιογραφίες» και στο κεφάλαιο «Περιδιάβαση σε μερικά από τα καλλίτερα λευκώματα», προτείνει ανεπιφύλακτα τα «Ιωάννενα 1890-1950» — ανάπλαση της ιστορίας).

ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΤΥΠΟΣ 8/12/1996

«ΙΩΑΝΝΙΝΑ 1890-1950»: Μία έκδοση εξαιρετικής ποιότητας και καλλιτεχνικής αξίας... Ένα ταξίδι στους δρόμους της ιστορίας και του πολιτισμού των Ιωαννίνων σε ασπρόμαυρο φόντο, έτσι όπως «φυλακίστηκε» στο χρόνο από το φωτογραφικό φακό επώνυμων, αλλά και ανώνυμων φωτογράφων, προσφέρει μέσα από τις σελίδες του το πολυτελές βιβλίο τέχνης «Ιωάννενα 1890-1950»...

(Η ίδια εφημερίδα στις 29/12/96 προτείνει τα «ΙΩΑΝΝΙΝΑ» ως ένα από τα τελευταία καλύτερα δώρα της χρονιάς).

ΕΘΝΟΣ 20/12/1996

... Έκδοση - μαρτυρία. Τα Γιάννενα με τους θρύλους τους και την Παμβώτιδα λίμνη τραγουδήθηκαν, ιστορήθηκαν, περιγράφηκαν όσο λίγες πόλεις της Ελλάδας. Σπουδαίοι φωτογράφοι αποθανάτισαν κατά

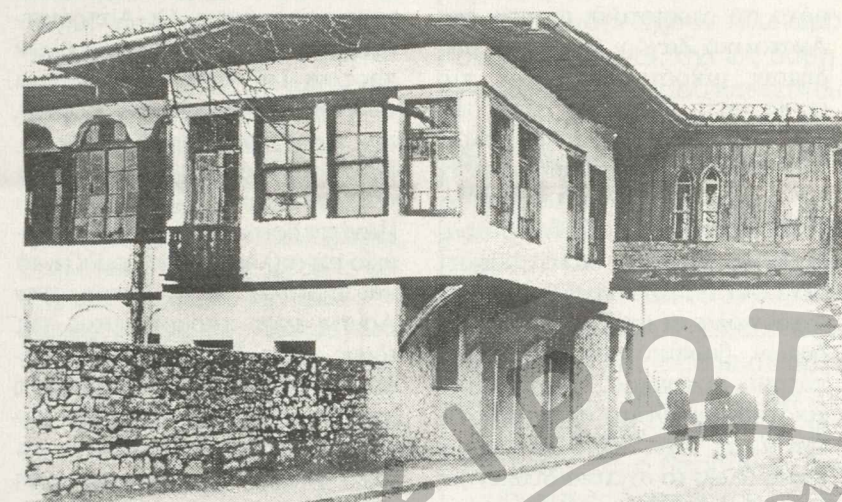
καιρούς υπέροχες γωνίες της πόλης, σκηνές από τη ζωή των κατοίκων τους, ιστορικά γεγονότα... και οι φωτογραφίες τους αποτελούν το περιεχόμενο του θαυμάσιου πολυτελούς βιβλίου τέχνης «Ιωάννενα 1890-1950» που συμπληρώνεται από εμπειριστατωμένα κείμενα.

ΑΠΟΓΕΥΜΑΤΙΝΗ 29/12/1996

...Μοναδική μαρτυρία της φυσιογνωμίας των Ιωαννίνων, πανόραμα μιας κοινωνίας και μιας εποχής που έχουν φύγει.

ΑΘΗΝΟΡΑΜΑ 20/12/1996

Κυριολεκτικά ασήκωτο (τόσο βαρύτιμο...) λεύκωμα με φωτογραφίες από τα Γιάννενα του 1890-1950. Όχι μόνο ντοκουμέντο, αλλά και έξοχα καλλιτεχνήματα μεγάλων φωτογράφων, επώνυμων και ανώνυμων...

Γιάννενα, Αρχοντικό Ιωαννίδη, αρχείο ΡΕΣ 1948. Φωτ. Αγγελού Καλογερίδη

νυμων... Τα «Ιωάννενα» καθηλώνουν τον αναγνώστη με το διαχρονικό ζωντάνεμα ενός ολόκληρου κόσμου.

Ν. Ευδακίς

ELLE Μάρτιος 1997

«ΙΩΑΝΝΙΝΑ 1890-1950»... Μαγεία και ξηλεια στο ξεφύλλισμά του. Και τα δύο μαζί. Γιατί η Νέλλης η Βούλα Παπαϊωάννου, οι αδελφοί Μαγάκια, ο Ελβετός Fred Boissonas, ο Κώστας Μπαλάφας και ο Σπύρος Μελετζή δεν πέρασαν κι από τη δική μου πατρίδα να τη φωτογραφίσουν έτσι μαγικά, όπως τα Γιάννενα;

Όμως δεν θα αρκούσαν οι

σκόρπιες φωτογραφίες, αν δεν υπήρχε το Ριζαρείο Ίδρυμα για να τις συγκεντρώσει, ούτε χωρίς την καλλιτεχνική ευαισθησία των εκδόσεων ΟΛΚΟΣ θα μπορούσε να υπάρξει αυτή η αξιοζήλευτη έκδοση.

MARIE CLAIRE Φεβρουάριος 1997

Το λεύκωμα «Ιωάννενα» παρακολουθεί το τοπίο της Πρωτεύουσας της Ηπείρου στο διάστημα 1890-1950 δηλαδή σε μία εποχή μετάβασης από το Οθωμανικό κράτος στο ελληνικό, από την παραδοσιακή πόλη στη μοντέρνα, από τη «μικρή πόλη» — για να θυμηθούμε το υπέροχο κείμενο του Γιαννιώτη Δημήτρη Χατζή — στη μεγάλη πόλη. Η μετάβαση αποτυπώνεται σε μία σειρά έξοχων φωτογραφιών που υπογράφονται από μεγάλα ονόματα.

...Ακολουθεί το εξαιρετικά

ΡΑΔΙΟΤΗΛΕΟΡΑΣΗ 4/1/1997

Η δύναμη της εικόνας, οι σπάνιες καλλιτεχνικές φωτογραφίες βγαλμένες από μεγάλους φωτογράφους, ζωντανεύουν την πόλη-στολίδι της Ηπείρου και μιλούν για την ιστορία της...

Φύση, δομημένο περιβάλλον και ιστορικά στιγμιότυπα, όλα δοσμένα με πλούσιες σε περιεχόμενο και μεγάλης ιστορικής αξίας φωτογραφίες...

ΦΙΓΚΑΡΩ Ιανουάριος 1997

Σπάνια έχουμε την ευκαιρία να δούμε πόλεις φωτογραφημένες από τόσο καλούς φωτογράφους και μάλιστα σε μακρά διάρκεια.

Τα Γιάννενα είναι μία τέτοια περίπτωση.

Οι ιστορικοί γεννήτορες της ελληνικής φωτογραφίας έχουν αποτυπώσει στο φιλμ την ομορφιά της Ηπειρωτικής πρωτεύουσας, το τοπίο, τους ανθρώπους, το αστικό ανάγλυφο, την κοινωνική ζωή, τις μεγάλες ιστορικές στιγμές... Κοντά σ' αυτούς και οι επώνυμοι ντόπιοι αλλά και διάφοροι ανώνυμοι, έχουν δώσει στα «ΙΩΑΝΝΙΝΑ 1890-1950» εξαιρετικές ντοκουμέντα-ιστορίες φωτογραφίες...

ΑΥΓΗ 9/1/1997

Τρεις σημαντικές εκδόσεις Τέχνης: Ιωάννενα - Μπουζιάνης - Οικουμενικό Πατριαρχείο.

Η δεύτερη έκδοση τέχνης που παρουσιάζουμε σήμερα είναι μεγάλου σχήματος και αναφέρεται στα Ιωάννενα της περιόδου 1890-1950... Μέσα από τις 250 σελίδες του βιβλίου ο αναγνώστης έχει όχι μόνο το πανόραμα της πόλης των Ιωαννίνων και του περιβάλλοντός της, σε μία εποχή που έχει φύγει, αλλά και την ανάγλυφη εικόνα μιας κοινωνίας σφύζουσας, αγροτικής και αστικής, με τις ασχολίες και τις εκδηλώσεις της, ιδιωτικές και επίσημες, με τους ανθρώπους να κυκλοφορούν στις συνοικίες και στους δρόμους του Κάστρου, με την ακμαία εβραϊκή κοινότητα, μια πόλη που ζει και ένα τοπίο που κατοικείται...

ΣΩΤΗΡΗΣ ΝΤΑΛΗΣ

ΣΥΝΕΝΩΣΕΙΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ ΖΑΓΟΡΙΟΥ

(Συνέχεια και τέλος)

ΒΥΡΩΝΑ ΒΑΡΖΩΚΑ

ρι — το 'χα κιόλας μισοπροβλέψει (Μάρης 1997). Με την πρώτη ματιά διαπιστώνει κανείς ότι για τη συγκρότησή τους ίσχυσαν δύο διαφορετικά μέτρα, αντίθετα μεταξύ τους. Στο Ανατολικό Ζαγόρι τηρήθηκε η αρχή της ενότητας, που προκάλεσε τη διαμερτωρία των βόρειων χωριών του. Στο λοιπό Ζαγόρι η αρχή της διαίρεσης, που έκανε το φίλο Βασ. Τζιόβα να αναφωνήσει: «Συνενώσεις που ...διαμελίζουν...». Ο στόχος ήταν, όπως είδαμε, η σύσταση ισοδύναμων πληθυσμιακά δήμων. Η εδαφική διαμόρφωση και η θέση των χωριών σ' αυτή τέθηκε σε δεύτερη μοίρα. Αν τηρούνταν ένα μέτρο, το ενωτικό, τότε και στο κεντρικό - δυτικό Ζαγόρι θα είχαμε ένα δήμο, έστω με 27 κοινότητες: λιγάκι δυσκίνητο σίγουρα, ωστόσο πολλοί είμαστε που το βλέπαμε ως την καλύτερη λύση. Αν εφαρμόζονταν μόνο το χωριστικό μέτρο, στο Ανατολικό Ζαγόρι θα είχαμε δύο δήμους μικρότερους, αλλά πιο ομοιογενείς. Λύση και αυτή σωστή, αφού ήταν και αίτημα όλων των βόρειων Κοινοτήτων του. Η ενδιάμεση λύση των τριών δήμων είναι και αυτή, πρέπει να το παραδεχτούμε, αρκετά καλή, παρότι δεν είναι η πιο σωστή. Γιατί έχει σχεδόν όλα τα υπέρ των μεγάλων δήμων, βιωσιμότητα, λειτουργικότητα, οικονομία, αποτελεσματικότητα, ευρύτητα δραστηριοτήτων κ.λ.π. Έχει όμως και μερικά κατά, όπως το σχετικό δυσκίνητο και τη δυσκολία επικονομίας, που οξύνονται σε μεγάλο βαθμό, ιδιαίτερα στους Δήμους Ανατ. Ζαγορίου και Τύμφης, από τον καθορισμό των εδρών τους. Γιατί και σ' αυτή την περίπτωση ίσχυαν πάλι δύο αντίθετα κριτήρια: το πρώτο ορίζει την έδρα στην άκρη, στα όρια του δήμου και στην πορεία των κατοίκων προς τα Γιάννινα: το δεύτερο βάσει την έδρα στο κέντρο της περιφέρειας του δήμου, προκαλώντας **αναστροφή της πορείας τους** (τους «έρχεται ανάποδα», όπως λέμε), προσθέτοντας περίπου 30 χιλιόμετρα «πηγαινέλα» στους κατοίκους πολλών οικισμών του (Δήμος Τύμφης).

Και έρχεται το ερώτημα: Μπορούν να αρθούν ή τουλάχιστο να περιοριστούν τα μειονεκτήματα; Νομίζω ναι! Τα μειονεκτήματα αίρονται κατά σημαντικό ποσοστό με την ίδρυση **δεύτερης ή διδυμής έδρας**. Και δεν εννοώ την ιστορική έδρα αυτή καθαυτή: εννοώ τη δεύτερη ισοδύναμη πραγματική, όχι

τυπική, έδρα, στην οποία θα υπάγονται τα χωριά του δήμου που είναι πλησιέστερα προς αυτή, παρά προς την τυπική έδρα. Η δεύτερη πραγματική έδρα μπορεί να συμπίπτει με την ιστορική. Έτσι θα υπάρχει μία αν όχι νομική κάλυψη, οπωσδήποτε όμως νομική πρόφαση. Και έχω τη γνώμη πως δικαίωμα του κάθε δημοτικού συμβουλίου είναι το που θα τοποθετήσει και θα στεγάσει τα και ποια γραφεία του. Ίσως μόνο να απαιτηθούν κάποια παραπάνω χρήματα — και υπάλληλοι. Τα χωριά που πληρούν όλους τους όρους και τις απαιτήσεις της δεύτερης έδρας στους δύο παραπάνω δήμους είναι το Γρεβενί και οι Κήποι, που είναι και οι αδιαμφισβήτητες ιστορικές έδρες τους.

Στο Δήμο Κεντρικού Ζαγορίου τα πράγματα δεν παρουσιάζουν οξύτητα, γι' αυτό και δεν είχαμε αντιδράσεις. Οι Ασπράγγελοι βρίσκονται στην πορεία όλων προς τα Γιάννινα, εκτός βέβαια των τριών ακροδυτικών χωριών, που κινούνται μέσω Καλπακίου. Είναι κατά κάποιο τρόπο απομονωμένα, αφού ο δρόμος από το Πανέτιο βρίσκεται ακόμη στο σημείο της απλής διάνοιξης. Γι' αυτό και επιβάλλεται η ίδρυση στην Αρίστη ενός παραρτήματος της έδρας, ενός δημοτικού διαμερίσματος: γιατί όχι και ανακηρύξη της σε ιστορική έδρα. Την τελευταία ίσως τη διεκδικήσουν και άλλα χωριά. Αυτά ως προς τη συγκρότηση των δήμων, τον ορισμό των εδρών τους και την άρση των μειονεκτημάτων που έχουν.

Ονομασία

Και στην ονομασία των δήμων εφαρμόστηκε πάλι ίδια μέθοδος, των δύο μέτρων και δύο σταθμών. Στους δύο δόθηκε το τοπωνύμιο της περιοχής μας με τον προσδιορισμό της θέσης του ως προς τον ορίζοντα. Στο τρίτο το όνομα ενός από τα βουνά μας, στις παρυφές του οποίου βρίσκονται τα 7 από τα 12 χωριά του. Ας εξετάσουμε και ως προς τούτο την απόφαση.

Ανήκα σε εκείνους που έχουν την πεποίθηση ότι οι τίτλοι των δήμων πρέπει να έχουν άρρηκτη σχέση με τον τόπο και τους ανθρώπους του, με την ιστορία και την κληρονομιά του, με το όνομα που έγινε γνωστός στο παρελθόν και ταυτίζεται με το είναι του και την «προσωπικότητά» του. Να είναι αυτός που τους εκφράζει, τους

ορίζει και τους προκαθορίζει. Άρα από τα ονόματα των δήμων του Ζαγορίου δεν μπορεί να αποσπαστεί το τοπωνύμιο του ΖΑΓΟΡΙ και κατ' επέκταση να μη μπορεί να γίνει χρήση του ΖΑΓΟΡΙΣΙΟΣ. Αυτές οι λέξεις είναι η ουσία μας, αυτές είναι η δόξα μας. Και πρέπει να τις κρατήσουμε.

Πάνω στο θέμα αυτό ακούστηκαν και άλλες γνώμες: ας τις δούμε:

1) Οι δήμοι μας να πάρουν τα ονόματα αρχαίων οικισμών της περιοχής μας (π.χ. Παρο(ω)ρα(ς)). Αλλά με τους αρχαίους οικισμούς πλην του ότι «έκειντο» στον ίδιο χώρο δεν υπάρχει κανένας άλλος δεσμός που να μας συνδέει. Δεν είμαστε Παροραίοι, αλλά Ζαγορίσιοι.

2) Ο κάθε δήμος να φέρει το όνομα του χωριού που έχει την έδρα του. Αυτή έχει κάποια βάση αλλά είναι περιοριστική και δυσκολα μπορεί να γίνει δεκτή από τις λοιπές συνιστώσες κοινότητες.

3) Ο κάθε δήμος να δανειστεί το όνομα ενός φυσικού γεωγραφικού όρου (λίμνης, βουνού, ποταμού κ.λ.π.) της περιοχής. Τούτο

παρόλο που δεν είναι συννηθισμένο γεννά την απορία: πώς είναι δυνατό αυτομάτως, με μια μονοκοτυλιά, να μεταφερθεί σε σύνολο ανθρώπων, που έχει γίνει γνωστό με άλλο όνομα; Αυτή η μετονομασία δε σημαίνει και αποκοπή από το παρελθόν, άρνηση της κληρονομιάς που έχει γίνει γνωστή; Στην περίπτωση μας μάλιστα, το Δήμο Τύμφης δηλαδή, είναι και μέρες **ψεύτικος**, γιατί είναι **άσχετος** με πολλά χωριά που το συγκροτούν. Και το εθνικό (πατριδωνυμικό), που παράγεται από αυτό και θα αποτελέσει την προσφώνηση των δημοτών του, το **Τυμφαίος**, είναι τελείως διαφορετικό από το Ζαγορίσιος. Εμείς οι ίδιοι παρότι την ομορφιά του, το αισθητόν μας ξένο. Και αν ακόμη στο τίτλο προσθέσουμε το τοπωνύμιο της περιοχής μας, στη γενική, το προσδιοριστικό του τόπου και γινε **Δήμος Τύμφης Ζαγορίου** δε θα κερδίζουμε τίποτε. Γιατί το «Ζαγόριον» στη φράση είναι, από την ορθότητα τους ή όχι, δεν αποτελούν παρά προσωπικές γνώμες. Επιβάλλεται συνεπώς μια κοινή σύσκεψη όλων των συμπλεκόμενων ζαγοριακών φορέων, όπου με σοβαρότητα, υπευθυνότητα, επιχειρηματολογία και με διαστέλλει ο όρος «Ζαγόριον». Η ίδια κατάσταση θα παρατηρηθεί και στα πατριδωνυμικά τους: Τυμφαίος ως παράγωγο του κέντρου όρου είναι επικρατέστερο το Ζαγορίσιος και θα κυριαρχήσει (ίδη συμπληρωματικά και όσα ε

χα γράφει στην επιστολή μου της 27 Μάρ 1997, περ. «ΤΟ ΖΑΓΟΡΙ ΜΑΣ», φύλ. 230). Επομένως ατυχής η πρόταση, που έγινε στη σύσκεψη της 5ης Μάρ 1997 στους Κήπους από τους αντιπροσώπους κάποιας κοινότητας (να μη λέμε ονόματα, γιατί πολύ στην παρεξήγηση το ρίξαμε τελευταία) παρά την αντίδραση πολλών παρισταμένων. Ατυχέστερη και η αποδοχή της από την Τ.Ε.Δ.Κ. Νομού Ιωαννίνων και στη συνέχεια από την Περιφέρεια Ηπείρου και το Υπουργείο Εσωτερικών. Αυτά για να τα θυμίσω στο φίλο κ. Βασίλη Τζιόβα που αναρωτιέται: «Τρομάμας μας. Ποιοί ήταν τάχα οι νονοί, που τόσο εύκολα αποποιήθηκαν το όνομα Ζαγόρι!».

4) Αυτή, που απετέλεσε το δεύτερο μέτρο επιλογής και συμφωνεί με την άποψή μας: ως όνομα του δήμου να χρησιμοποιηθεί το τοπωνύμιο του ευρύτερου χώρου με ένα επίθετο προσδιοριστικό της συγκεκριμένης θέσης του μέσα σε αυτό. Επομένως ο τίτλος «Δήμος Ανατολικού Ζαγορίου» είναι σωστός.

Δε συμβαίνει όμως το ίδιο με το «Δήμο Κεντρικού Ζαγορίου», γιατί οι κοινότητες που τον αποτελούν δεν βρίσκονται στο κέντρο του Ζαγορίου, αλλά στο νότιο και το δυτικό τμήμα του. Όπως έγινε η διαίρεση του εντείνθεν Ζαγορίου, από ανατολικά στα δυτικά, (από βόρεια σε νότια δε χωρούσε), ακολούθως η γραμμή Μπαγιώτι-Βίκου - Βίκου, έσπασε την έννοια του κέντρου - κεντρικού, που δεν ανήκει πια σε κανένα. Επομένως ο δήμος αυτός, για να ανταποκρίνεται στην πραγματικότητα, πρέπει να μετονομαστεί σε «**Δήμο Νότιου Δυτικού Ζαγορίου**» ή «**Δήμο Νότιου και Δυτικού Ζαγορίου**».

Ως προς το Δήμο Τύμφης να αντικατασταθεί από τον ορθό **Δήμο Βόρειου Ζαγορίου**, αφού κατέχει το βόρειο τμήμα του. Έτσι τηρείται ένα μέτρο, αναδεικνύεται η ομοιογένεια της περιοχής και διατηρείται το χαρακτηριστικό πατριδωνυμικό Ζαγορίσιος.

Αυτά και ως προς τα ονόματα των δήμων μας, που ανεξάρτητα από την ορθότητα τους ή όχι, δεν αποτελούν παρά προσωπικές γνώμες. Επιβάλλεται συνεπώς μια κοινή σύσκεψη όλων των συμπλεκόμενων ζαγοριακών φορέων, όπου με σοβαρότητα, υπευθυνότητα, επιχειρηματολογία και με διαστέλλει ο όρος «Ζαγόριον». Η ίδια κατάσταση θα παρατηρηθεί και στα πατριδωνυμικά τους: Τυμφαίος ως παράγωγο του κέντρου όρου είναι επικρατέστερο το Ζαγορίσιος και θα κυριαρχήσει (ίδη συμπληρωματικά και όσα ε

Επίλογος

Θα μπορούσε το θέμα να κλείσει εδώ. Όμως τόσο σπουδαίες αποφάσεις, που πρόκειται να επηρεάσουν και να διαμορφώσουν τη ζωή του τόπου για δεκαετίες ολόκληρες, γεννούν ευθύς αμέσως κάποιες νέες ανάγκες και προβλήματα, που πρέπει να αντιμετωπιστούν στην πρώτη κιόλας φάση της εφαρμογής τους, ώστε να καταστούν λειτουργικότερες και αποτελεσματικότερες. Τέτοια άμεσα μέτρα, μέσα στα πολλά που υπάρχουν, βλέπω τα παρακάτω, μερικά από τα οποία έχω και άλλοτε αναφέρει:

α) Η ανασύσταση του «Κοινού των Ζαγορισίων», έστω και ως άτυπο οργάνο με ευρεία σύνθεση, που κάθε χρόνο θα προγραμματίζει και θα επιδιώκει να πραγματοποιεί μέσω των δήμων γενικότερα ή ειδικότερα μέτρα για την προκοπή του τόπου.

β) Η προικοδότηση των δήμων με δημόσια περιουσία (δάση), για να έχουν μόνιμα δικά τους έσοδα και να λυθεί το πρόβλημα των ιδιοκτησιών. Κατά σύμπτωση τη στιγμή αυτή, που γράφω τούτες τις σελίδες, ακούω στο ραδιόφωνο ότι ως το τέλος του μηνός (Ιανουαρίου) θα κατατεθεί στη Βουλή νομοσχέδιο, που θα ρυθμίζει το θέμα των δασικών ιδιοκτησιών. Ας κινηθούμε λοιπόν αμέσως Κοινότητες, Συμβούλια Περιοχής, Σύλλογοι και πάσης φύσεως φορείς σε συνεργασία με άλλους ενδιαφερόμενους να πάρουμε πίσω στα χέρια μας τα «φ'μάνια» μας —που είσαι, φανίτσι, να μας ξεσπώσεις!— χωρίς τις ταλαιπωρίες του «νόμου Τσιγαρίδα», που ήταν δώρο άδωρο.

γ) Κατανομή των υπηρεσιών των δήμων στα πλησίον των εδρών τους χωριά — να ζήσουν και εκείνα.

δ) Ίδρυση στα Γιάννινα κοινού γραφείου εξυπηρέτησης των δημοτών (μέτρα κλπ.)

ε) Ολοκλήρωση της κατασκευής στον πρώτο κιόλας χρόνο των δρόμων: i) Ελαφοτόπου - Δοίσης, ii) Λεπτοκαρνάς - Δολιανής και προέκτασή του μέσω Βουτσάς ως το Γρεβενί, iii) Αγ. Αθανασίου - Μηλιωτάδων. Στη συνέχεια των δρόμων Γυφτοκάμπου - Βοβούσας και Γυφτοκάμπου - Μακρινού, iv) Ασφαλτόστρωση του τμήματος προς Λάισα.

στ) Συνέχιση και ολοκλήρωση του έργου ύδρευσης του Κεντρικο-Δυτικού Ζαγορίου του 1999.

ζ) Καθορισμό των Χ.Υ.Τ.Α. και ταχεία λειτουργία τους — πνίγκουμε στα σκουπίδια.

η) Ίδρυση νταμαριών πέτρων και πλάκας.

θ) Χορήγηση ξυλείας ατομικών αναγκών από δημόσια δάση, για την επισκευή των σπιτιών στα διατηρητέα χωριά.

Τέλος, επειδή μπήκαμε σε προεκλογική χρονιά, ας έχουμε το νου μας και ας προσπαθήσουμε να κρατήσουμε την ψυχική ενότητά μας και να εκλέξουμε ανθρώπους, που αγαπούν τον τόπο περισσότερο από τον εαυτό τους. Και ας κλείσουμε την πόρτα στον τοπικισμό, στον κομματισμό, στον αμο-

ραλισμό και στον παραγοντισμό, που ο καθένας τους είτε μόνος του είτε σε ασαφή συνεργασία με τους άλλους υποσχετεί να μας «σώσει» άλλη μια φορά.

Τελειώνω με τα λόγια που είχα κλείσει το πρώτο πόνημά μου για τις συνενώσεις:

«Έτσι ο νέος θεσμός θα ευδοκιμήσει και ο τόπος μας (και εμείς οι ίδιοι μαζί του) θα ιδεί καλύτερες μέρες».

Καλή τύχη!».

Χρέος όλων μας

Χρ. Γ. Καρθούννη

Εκεί στην αλάνα, κρεμάστηκε ένας τενεκές και τα παιδιά τον έκαναν κόσκινο με τις πέτρες. Απλώσαμε τον τραχανά —χοντρό, ψιλό— τα κόσκινα κρεμασμένα. Κάποιοι τ'άχουν σε χρήση φαίνεται γιατί δε θέλουν να ζυμώσουν.

Άλλοι που «πείσμωνσαν» ρίχνουν λιθάρια καταστράτις να λεν πως κάτι κάνουν.

Απ' τους καθρέφτες γύρω μας, κάποιος δείχνει και το πρόσωπο το δικό μας. Αν είναι μουτζουρωμένο, δεν είναι ο καθρέφτης αυτός ο φταίχτης. Τα όργανα... σταμάτησαν και το κεφάλι μας βουίζει. Ας δούμε, ή το κρασί μας νοθεύτηκε ή εμείς χορεύουμε όπως αυτά βαράνε...

Κι αν «δεν έχουν τελειωμό τα βάσανα του κόσμου» ως μια διαπίστωση ναι, όχι ως δόση απαισιοδοξίας. Στις μέρες μας —μέρες ατομισμού και νεοπλουτισμού— ο τόπος μας όλο και πιο δυνατά —μας κρένει. Δε ζητιανεύει για ψωμί, τα δανεικά δε θέλει, ούτε απ' τον περίσσιο οίκτο μας —πολλές φορές— σταλιά κρατάει.

Άλλο αν μεις μ' ένα ποτήρι νερό στο πρόσωπο άγαρμπα έχουμε ξυπνήσει. Ο τόπος ο δικός μας —το Ζαγόρι!— ανάβει σχημα κόκκινο και δυο κουβέντες στέλνει. Σίγουρα ο Θεός τον άνθρωπο τον συγχωρεί απερίσκεπτα, ό,τι κι αν πράξει. Η φύση είναι αυτή που όσο κι αν αργεί, τον άνθρωπο τον αμελή, τον αδρανή, τον ατομιστή, τον αγάριστο, μια μέρα τον εκδικείται.

Θα μπορούσαμε να προσθέσουμε, αυτοεκδικείται, αυτοκαταστρέφεται ο παραπάνω άνθρωπος.

Οι ευχές λοιπόν του πρώτου φύλλου της εφημερίδας μας «Ζαγόρι» του 1998, στόχοι για τον καθένα μας ας γίνουν. Ενωτικά, συλλογικά με μια καλή συνεργασία όλους μπορούμε να τους κατακτήσουμε. Κι ό,τι δεν πράξαμε καλά μέχρι τώρα, μπορούμε να το διορθώσουμε, ας μη σκοτώνουμε τον καιρό μας στην κατανομή των όποιων ευθυνών του παρελθόντος. «Αύριο...», για το Ζαγόρι, ίσως είναι αργά. Σήμερα να γίνει η αρχή και να 'ναι πρώτα απ' τον εαυτό μας. Μερίδιο ευθύνης ανήκει στον καθένα μας.

Ας είναι οι καινούριοι Δήμοι τρεις και δεκατρείς —τετελεσμένο πλέον— για μας να 'μείνει ένα το Ζαγόρι!

Κι αν επιβθεί πως η θεωρία είναι εύκολη και δύσκολα αυτά στην πράξη, προσωπικά εγώ δε διαφωνώ, όχι όμως αυτό για «άλλοθι» να δουλεύει.

Απεύχομαι την ώρα αυτή που ο τόπος μας θα μας κρίνει: Για μαζέψτε τις πράματιες σας καιροσκόποι, υποκριτές, και μη άξιοι να φέρετε πλέον τ' όνομά μου...

Ο αγώνας, ο καλός, θέλει και τους μπροστάρηδες, θέλει και τους παράμερα να ξελαφρώνει το χρέος μας απέναντι σ' αυτόν τον ΤΟΠΟ!

Αυτός ο τόπος είναι δικός σου, είναι δικός μου είναι όλων μας.

Αυτό το ΧΡΕΟΣ ναι, είναι όλων μας.

Η ΜΕΛΛΟΝΤΙΚΗ ΠΟΡΕΙΑ ΤΟΥ ΖΑΓΟΡΙΟΥ ΜΕ ΤΟΥΣ ΝΕΟΣΥΣΤΑΘΕΝΤΕΣ ΔΗΜΟΥΣ

Γεώργιου Δουβλή, Προέδρου Άνω Πεδινών

Με αφορμή το κύριο άρθρο της εφημερίδας «Το Ζαγόρι μας» του φύλλου Ιανουαρίου και με τίτλο «1998: Αρχή μιας νέας προοπτικής για το Ζαγόρι» θα επιθυμούσα να δημοσιοποιηθούν και οι παρακάτω προσωπικές μου σκέψεις.

Το άρθρο, που απηχεί τις απόψεις όλων των μελών της Συντακτικής Επιτροπής της εφημερίδας μας και είναι πολύ σημαντικό αυτό, εύκολα ο αναγνώστης μπορεί να διαπιστώσει ότι περιλαμβάνει δυο ενότητες: εκείνη που αναφέρεται στα όσα έγιναν μέχρι τώρα με τη διαδικασία των συνενώσεων και αυτή που εκφράζει τον έντονο προβληματισμό και τις ανησυχίες για το τι πρόκειται να συμβεί από δω και πέρα.

Για το τι έγινε μέχρι τώρα καλό και χρήσιμο θα είναι να μην το θυμούμαστε πια. Γιατί, ως το ομολογήσουμε όλοι, εκότες άνοντες συζητήσαμε σε μια αναγκαστική συνένωση, που καθόλου ή ελάχιστα εκφράζει τη θέληση των κατοίκων που διαμένουν ακόμα στα χωριά μας, τα οποία, κατά την ταπεινή μου άποψη μπορούσαν, για να τους γνωστούς ιστορικούς και πολιτιστικούς λόγους καθώς και τις ξεχωριστές κλιματολογικές και εδαφικές ιδιαιτερότητές τους να παραμείνουν ως αυτόνομες κοινότητες ενταγμένες σ' ένα συμβούλιο Περιοχής με αυξημένες αρμοδιότητες για το συντονισμό και την εκτέλεση των κοινών έργων υποδομής και ανάπτυξης ολόκληρης της περιοχής του Ζαγορίου, για να μπορούσαν με τους δικούς τους ανθρώπους να συνεχί-

σουν τη λαμπρή παράδοσή τους.

Όμως αυτό δεν έγινε. Και το χειρότερο και συμφωνώ απόλυτα με τις θέσεις της συντακτικής επιτροπής, **δε σταθήκαμε οι Ζαγορίσιοι στο ύψος των περιστάσεων** και γι' αυτό δεν αποφύγαμε το διαμελισμό του Ζαγορίου μας, που δυστυχώς, έτσι που έγινε, έγινε για να εξυπηρετηθούν κάποιες ξένες προς το κοινό συμφέρον επιδιώξεις και να ικανοποιηθούν προσωπικές φιλοδοξίες και αρρωστημένοι τοπικισμοί.

Για το τι πρέπει να γίνει με τις εκλογές του Οκτωβρίου τάσσομαι ανεπιφύλακτα με τις συνετές απόψεις των μελών της Συντακτικής Επιτροπής, γιατί πιστεύω πως υπάρχει ακόμη καιρός να φρονηματισθούμε από τα ασυγχώρητα λάθη του χθες και με ομοψυχία και Ζαγορία σύμπνοια αλλά και υπευθυνότητα να αρθρώμε πάνω από προσωπικές φιλοδοξίες, μικροεγωισμούς και βλαβερούς τοπικισμούς και με αποκλειστική και μοναδική επιδίωξη το κοινό συμφέρον των χωριών μας να βαδίσουμε μονιασμένοι στις προσεχείς εκλογές. Γιατί ως το συνειδητοποιήσουμε όλοι μας πως βρισκόμαστε στην πιο κρίσιμη καμπή της ιστορίας των χωριών μας και μπροστά στην πιο μεγάλη πρόκληση. **Ή θα πετύχουμε, ή εξαιτίας μας τα περίφημα και μοναδικά Ζαγοροχώρια μας σιγά-σιγά θα σβήσουν εντελώς.** Για να μη συμβεί το δεύτερο πρέπει να συστρατευθούν σ' ένα κοινό και αποφασιστικό αγώνα όλες οι ικανές και δημιουργικές δυνάμεις των χωριών μας. Σ' αυτή την κρίσιμη μάχη, σ' αυτή τη μεγάλη και αποφασιστική προσπάθεια δεν περισσεύει κανένας, γιατί αυτό που έχουμε να κάνουμε δεν είναι η επικερυή ενός κτιρίου αλλά το κτίσιμο εκ θεμελίων ενός καινούργιου οικοδομήματος. Ενός οικοδομήματος που να εγγυάται τη συνέχιση της λα-

μπής Ζαγορίσιας παράδοσης και τη διατήρηση των χωριών μας με τη δική του φυσιολογία.

Για να γίνει όμως αυτό, πρέπει όλοι να δείξουμε σύνεση, γενναιοφροσύνη και τόλμη και το σπουδαιότερο, κατά την άποψή μου, να στείλουμε με την ενότητα και την αποφασιστικότητα μας το μήνυμα προς τα πολιτικά κόμματα, που καταδοκούν και πάλι να μας ρίξουν στις ανόητες αντιπαράθεσεις και ρήξεις για να εξυπηρετήσουν σε βάρος των χωριών μας τα δικά τους συμφέροντα, πως δεν είμαστε σε καμμία περίπτωση διατεθειμένοι να παίξουμε το παιγνίδι, αλλά αντίθετα είμαστε ψυχικά προετοιμασμένοι και αμετάκλητα αποφασισμένοι να πράξουμε το χρέος μας προς τον τόπο μας.

Οι Ζαγορίσιοι έχουμε και μόρφωση και ικανότητες και οράματα, αλλά και ευαισθησίες και υπευθυνότητα και γι' αυτό μπορούμε να επιτύχουμε. Γι' αυτό ως είναι από σήμερα και μέχρι τον Οκτώβρη ένα το σύνθημά μας. **Ενότητα και ομοψυχία και φυσικά για κάθε έναν από τους τρεις Δήμους μας ένα και μοναδικό ψηφοδέλτιο ενωτικό και υπερκομματικό.**

Έχω τη βαθειά πίστη πως αυτό επιτάσσει η κρισιμότητα των καιρών και αυτό επιθυμεί η συντηρητική πλειοψηφία των αυριανών συνδημοτών μας.

Αν στην προσπάθεια αυτή ακουστούν και κάποιες μεμονωμένες αντίθετες φωνές δε χάλασε ο κόσμος. Αν δεν ενεργήσουμε ενωμένοι, αυτή τη φορά, τότε και πάλι αύριο θα είναι πολύ αργά. Πολλοί ίσως κρίνουν πως

τα παραπάνω είναι ωραία λόγια αλλά πολύ δύσκολο να υλοποιηθούν.

Δύσκολο ασφαλώς είναι στο Κατέσοβο τον Αύγουστο και γράψαμε γι' αυτό στο τεύχος του Σεπτεμβρίου. Η εκδήλωση οργανώθηκε από το Πνευματικό Κέντρο του Δήμου Ιωαννιτών και τον Σύλλογο Παλιών Ιωαννιωτών «Τα Γιάννινα», με χορηγό την Τράπεζα Κεντρικής Ελλάδος. Η δ/τρια του Πνευμ. Κέντρου κ. Μαρία Στρατιανή καλωσόρισε τους επιστήμονες, τους Γιαννιώτες και τους Ζαγορίσιους. Η Πρόεδρος του Πολ. Συλ. Κατεσώβου κ. Ιωάννα Αναγνωστοπούλου αναφέρθηκε στην ανάγκη των Κατεσώβιτών για σάτυρα και σαρκασμό και στην ανάγκη συνέχισης της παράδοσης. Τέλος η κ. Αγγελική Χατζηγιάννη, Πρόεδρος του Συλλόγου Παλιών Γιαννιωτών και Παλιοκατεσώβιτισσα, έκανε μια ανασκότηση, απ' το 13 ως σήμερα, τις ερωτοσημειολογίες των Κατεσώβιτών, των που και τεκμήριο απηγορεύτηκε την Κατεσώβιτικη καταγωγή του Αριστοφάνη και διαπίστωσε ότι οι σημερινοί νέοι του χωριού συνεχίζουν επάξια την Κατεσώβιτικη κληρονομιά.

Στη συνέχεια παρατίθενται οι τοποθετήσεις απ' τις δυο Πρόεδρες μας, πρώτα της Ιωάννας και ύστερα της Κούλας.

Απόστολος Ντιναλέξης
«Αγαπητοί φίλοι
Εκ μέρους του Πολιτιστικού Συλλόγου Κατεσώβου «ΑΛΕΞΗΣ ΝΟΥΤΣΟΣ», θέλω να ευχαριστήσω το Σύλλογο Παλιών Γιαννιωτών και το Πνευματικό Κέντρο του Δήμου Ιωαννιτών που μας κάλεσαν σήμερα εδώ. Είναι μια καλή ευκαιρία να γνωριστούμε. Και ποιος καλύτερος τρόπος από τον να σας παρουσιάσουμε μια θεατρική παράσταση εξ ολοκλήρου Κατεσώβιτικης έμπνευσης και παραγωγής. Δείτε, λοιπόν, τους Κατεσώβιτες π' σκηνης!»

Τώρα αυτοί, πίσω από την κουλιά, περιμένουν να τους μιλήσει γιατί τα κάνουν όλα μόνοι τους. Από το κείμενο, τα σκηνικά, τα κοστούμια, το παίξιμο, μέχρι και το κοινό, όλα αυτά αποτελούν μια ιστορία, που να βλογάω τα γένα μας. Ας περιμένουν. Μη φανταστείτε ότι έκαναν κάτι δύσκολο. Μη φανταστείτε καν ότι έχουν υποκριτικό ταλέντο. Απλά παρδαλοντύθηκαν και ανέβασαν επί σκηνής αυτά που περιπουλένε και κάνουν κάθε που ανταμώνουν στα σοκάκια, στο μεσοχώρι ή στο καφενείο του Κατεσώβου. Χρειάστηκε μόνο όλα αυτά να αποτελέσουν μια ιστορία, που επιλέχθηκε να είναι η ιστορία της Γκόλφως, παραλλαγμένη βέβαια, γιατί οι έρωτες με θανατικό, καθόλου δεν ταιριάζουν στους Κατεσώβιτες. Εσείς, βέβαια, θα γελάσετε κι ελπίζω να ψηλαγωγηθείτε! Εκείνοι για άλλη μια φορά θα κάνουν το κέφι τους!

Τίποτε δεν είναι ακατόρθωτο. Αρκεί να το λήσουμε. Θα γίνει; Το αύριο θα το δείξει.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ Ε. ΒΛΑΧΟΠΟΥΛΟΣ
Ιατρός - Ειδικός Γαστρεντερολόγος
Video - Ενδοσκοπήσεις πεπτικού
28ης Οκτωβρίου 49 - Ιωάννινα
Τηλ. & Fax (0651) 76.975 - Κινητό 093-490.211

Καρρά Γεωργία
Μπασογιάννης Πέτρος
Δακτυλογραφίες
Εκτυπώσεις
Κάρτες - Μακέτες
Χρ. Κατσάρη 24 & Αγ. Μαρίνης
Τηλ. 0651 - 27.707 - 22.569

ΑΝΔΡΕΑΣ Ε. ΤΖΙΟΒΑΣ
Μαιευτής - Γυναικολόγος-Μαστολόγος
Ειδικευμένος στο Kassel Γερμανίας & στην Atlanta Αμερικής
Ειδικός στις παθήσεις, την πλαστική & την ανάπλαση μαστού
Ικτινίου 3 - 54622 Θεσσαλονίκη - Τηλ. 031/261.925

Λέγεται: 6-9 μ.μ.
Τρίτη - Τετάρτη - Πέμπτη - Παρασκευή

Το θεατρικό τμήμα του «Πολιτιστικού Συλλόγου Κατεσώβου Αλέξης Νούτσος», παρουσίασε στις 10-12-97 στο Πνευματικό Κέντρο του Δήμου Ιωαννιτών το σατιρικό κωμειδύλλιο (αφιερωμένο στην πολιτιστική παράδοση της εποχής μας) «Οι Κατεσώβιτες από τον Αριστοφάνη στη Γκόλφω και τούμπαλιν». Το έργο είχε παιχτεί στο Κατέσοβο τον Αύγουστο και γράψαμε γι' αυτό στο τεύχος του Σεπτεμβρίου. Η εκδήλωση οργανώθηκε από το Πνευματικό Κέντρο του Δήμου Ιωαννιτών και τον Σύλλογο Παλιών Ιωαννιωτών «Τα Γιάννινα», με χορηγό την Τράπεζα Κεντρικής Ελλάδος. Η δ/τρια του Πνευμ. Κέντρου κ. Μαρία Στρατιανή καλωσόρισε τους επιστήμονες, τους Γιαννιώτες και τους Ζαγορίσιους. Η Πρόεδρος του Πολ. Συλ. Κατεσώβου κ. Ιωάννα Αναγνωστοπούλου αναφέρθηκε στην ανάγκη των Κατεσώβιτών για σάτυρα και σαρκασμό και στην ανάγκη συνέχισης της παράδοσης. Τέλος η κ. Αγγελική Χατζηγιάννη, Πρόεδρος του Συλλόγου Παλιών Γιαννιωτών και Παλιοκατεσώβιτισσα, έκανε μια ανασκότηση, απ' το 13 ως σήμερα, τις ερωτοσημειολογίες των Κατεσώβιτών, των που και τεκμήριο απηγορεύτηκε την Κατεσώβιτικη καταγωγή του Αριστοφάνη και διαπίστωσε ότι οι σημερινοί νέοι του χωριού συνεχίζουν επάξια την Κατεσώβιτικη κληρονομιά.

Στη συνέχεια παρατίθενται οι τοποθετήσεις απ' τις δυο Πρόεδρες μας, πρώτα της Ιωάννας και ύστερα της Κούλας.

Απόστολος Ντιναλέξης
«Αγαπητοί φίλοι
Εκ μέρους του Πολιτιστικού Συλλόγου Κατεσώβου «ΑΛΕΞΗΣ ΝΟΥΤΣΟΣ», θέλω να ευχαριστήσω το Σύλλογο Παλιών Γιαννιωτών και το Πνευματικό Κέντρο του Δήμου Ιωαννιτών που μας κάλεσαν σήμερα εδώ. Είναι μια καλή ευκαιρία να γνωριστούμε. Και ποιος καλύτερος τρόπος από τον να σας παρουσιάσουμε μια θεατρική παράσταση εξ ολοκλήρου Κατεσώβιτικης έμπνευσης και παραγωγής. Δείτε, λοιπόν, τους Κατεσώβιτες π' σκηνης!»

Τώρα αυτοί, πίσω από την κουλιά, περιμένουν να τους μιλήσει γιατί τα κάνουν όλα μόνοι τους. Από το κείμενο, τα σκηνικά, τα κοστούμια, το παίξιμο, μέχρι και το κοινό, όλα αυτά αποτελούν μια ιστορία, που να βλογάω τα γένα μας. Ας περιμένουν. Μη φανταστείτε ότι έκαναν κάτι δύσκολο. Μη φανταστείτε καν ότι έχουν υποκριτικό ταλέντο. Απλά παρδαλοντύθηκαν και ανέβασαν επί σκηνής αυτά που περιπουλένε και κάνουν κάθε που ανταμώνουν στα σοκάκια, στο μεσοχώρι ή στο καφενείο του Κατεσώβου. Χρειάστηκε μόνο όλα αυτά να αποτελέσουν μια ιστορία, που επιλέχθηκε να είναι η ιστορία της Γκόλφως, παραλλαγμένη βέβαια, γιατί οι έρωτες με θανατικό, καθόλου δεν ταιριάζουν στους Κατεσώβιτες. Εσείς, βέβαια, θα γελάσετε κι ελπίζω να ψηλαγωγηθείτε! Εκείνοι για άλλη μια φορά θα κάνουν το κέφι τους!

Τίποτε δεν είναι ακατόρθωτο. Αρκεί να το λήσουμε. Θα γίνει; Το αύριο θα το δείξει.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ Ε. ΒΛΑΧΟΠΟΥΛΟΣ
Ιατρός - Ειδικός Γαστρεντερολόγος
Video - Ενδοσκοπήσεις πεπτικού
28ης Οκτωβρίου 49 - Ιωάννινα
Τηλ. & Fax (0651) 76.975 - Κινητό 093-490.211

Καρρά Γεωργία
Μπασογιάννης Πέτρος
Δακτυλογραφίες
Εκτυπώσεις
Κάρτες - Μακέτες
Χρ. Κατσάρη 24 & Αγ. Μαρίνης
Τηλ. 0651 - 27.707 - 22.569

ΑΝΔΡΕΑΣ Ε. ΤΖΙΟΒΑΣ
Μαιευτής - Γυναικολόγος-Μαστολόγος
Ειδικευμένος στο Kassel Γερμανίας & στην Atlanta Αμερικής
Ειδικός στις παθήσεις, την πλαστική & την ανάπλαση μαστού
Ικτινίου 3 - 54622 Θεσσαλονίκη - Τηλ. 031/261.925

Λέγεται: 6-9 μ.μ.
Τρίτη - Τετάρτη - Πέμπτη - Παρασκευή

Το Κατέσοβο, ο Αριστοφάνης κι η Γκόλφω

Σαρκάζουν και αυτοσαρκάζονται, έτσι όπως έκαναν οι παππούδες και οι γονιοί τους και μ' αυτή την έννοια διαφυλάττουν την παράδοση. Μια παράδοση που για τους Κατεσώβιτες δεν είναι μουσειακό είδος. Ευτυχώς ακόμα βιώνεται στην καθημερινή ζωή. Και παράγει! Παράγει στοιχεία πολιτισμού, όχι μόνο για αυτοκατανάλωση, αλλά και για εξαγωγή. Εξ άλλου οι Κατεσώβιτες ήταν ανέκαθεν είδος προς εξαγωγή. Κοσμογυρισμένοι και κοσμοπολίτες, έφταναν και γύναγαν στην μικρή αγαπημένη πατρίδα, έχοντας για καζάντια, ίσως όχι πάντα λεφτά, οπωσδήποτε όμως στοιχεία άλλων πολιτισμών, που δημιουργικά μετουσιώναν με το μεράκι τους σε Κατεσώβιτικο πολιτισμό.

Δυστυχώς για μένα και εντυγχώς ίσως για σας, δεν μου επέτρεψαν να πω περισσότερα, ούτε για το πνεύμα των Κατεσώβιτών, ούτε για την συγκεκριμένη παράσταση. Διεκδίκησε αυτό το δικαίωμα για τον εαυτό της η Πρόεδρος του Συλλόγου Παλιών Γιαννιωτών. Η αγαπημένη μας Κούλα, Κατεσώβιτισσα κι αυτή απ' τη μεριά της μέρας της.

Πριν την καλέσω στο βήμα, οφείλω ένα κάλεσμα σε σας. Το Κατέσοβο, σαρκωμένο σ' ένα βράχο, που λέγεται Γραδίστα, σας περιμένει να μοιραστεί μαζί σας το πιο πλούσιο βίος του: τον πολιτισμό του και την ποιότητα της επικοινωνίας του. Σας ευχαριστώ».

«Καλησπέρα τ'ς αφεντιά σας. Για τον κόπο που κάνατε να τιμήσετε με την παρουσία σας την απομνηνύμας εκδήλωση, σας ευχαριστούμε θερμά όλους σας, απ' την πρώτη σειρά ως την τελευταία.

Μ' αυτή την εκδήλωση οι Κατεσώβιτες θάβηκαν σ' αποκαταστήσουν την αλήθεια σχετικά με την καταγωγή του Αριστοφάνη. Φέρεται ως Αθηναίος, ενώ οι Αθηναίοι τον έκαναν μύηση, γιατί δήλωσε Αθηναίος και τον ανέφεραν σαν ξένο.

Ο Αριστοφάνης σκέφτονταν, εκφράζονταν και ενεργούσε Κατεσώβιτικα, γιατί ήταν Κατεσώβιτης, που έφτιαξε έφηβος απ' το Κατέσοβο και κατέφυγε με τη φαμίλια του στο κλέον άστυ και έγινε ότι έγινε χάρη στη σατυρική διάθεση που χαρακτηρίζει τους Κατεσώβιτες σε κάθε τους έκφραση.

Σατυρική διάθεση και απύθευμος ερωτισμός χαρακτηρίζουν τους Κατεσώβιτες. Τον ερωτισμό τον χονοποίησαν κι αυτόν στην αρχαιότητα, τότε που η Θεά Αφροδίτη έχοντας κάνει παρθέριζε στο Κατέσοβο μαζί με το λιαντζένο το γιο της, τον Έρωτα. Γνωρίζουμε τι κέρατο είναι. Το παιχνίδι ήταν αιώνες κι αιώνες να παίζει με μια χούφτα Κατεσώβιτες. Βάγαγε όπου έβρισκε κι ανάλογα άνθησαν έρωτες λογασιόσι το πιο χονοχού. Θα σταθώ σε λίγους έρωτες που υπάρχουν μνημεις, κάπου 110 με 120 χρόνια πίσω. Τότε που ιερομένους

βλήθηκε από τον έρωτα και δούλεψε η σάτυρα: Πατάς βαρεί τα σήμαντρα δεν σ' είδα χθες και σήμερα. Για το κόκκινο τ' αχειλί έχασε το πετραχήλι. Για την κεντισμένη ποδιά έδερε την παπαδιά.

Εδώ έχουμε έρωτα αμαρτωλό. Είναι μεγάλο, αυτά τα λίγα φτάνουν. Και η σατυρική διάθεση των Κατεσώβιτών έκανε και τον ύμνο του χωριού και τα ξακουστά Ζαγορίσια τακίμια τον μελοποίησαν:

Στο Κάιρο αρρώστησα, στα Γιάννινα θα γειάνω, στην άκρη στο Κατέσοβο θα πέσω να πεθάνω, έσκουζε ο καμαρός ο αδερφός της κυραμάνας μου. Δεν του την έδωσαν την αγαπημένη του γιατί δεν ήταν δάσκαλος. Ύστερα έγινε, αλλά πήρε άλλη. Εδώ έχουμε έρωτα ανικανοποίητο.

Στο Κατέσοβο γεννιόνταν άνθρωποι και κατέλθαν δάσκαλοι, τώρα και καθηγητές, λόγω Πανεπιστημίου. Το καλοκαίρι, στην τάβλα την Κατεσώβιτικη, κάτω απ' την περογιά, την ώρα που μαζεύονταν η φαμπλιά για φράι, έβρισκε έναν και δυο και τρεις και τέσσερις δασκάλους και χαιρόνταν τ' αντιά σ' ν' ακούς κβέντες μινουστ' μδάα.

Λοιπόν, με τέτοια παράδοση στον έρωτα και τόσο παραδοσιακή κουλτούρα, επιβάλλονταν να κάνουν το χρέος και στην τέχνη. Με το στέργιωμα του ελληνικού, ύστερα από το '13, στον τόπο μας, δάσκαλοι πριν εβδόμηντα χρόνια, περνούν, ανέβαν «Γκόλφω» στο Κατέσοβο. Τι άλλο από ερωτικό δράμα; Να δείξουν το πάθος τους οι νιοί και να λιατριστούν στο κλάμα οι ερωτευμένες. Την

«Γκόλφω» ανεβάζουν και το '39. Η πρώτη κι η δεύτερη «Γκόλφω» είχε μόνο άντρες ηθοποιούς. Κι εδώ «Αριστοφάνης» τα πρότυπα, γιατί στην αρχαιότητα στο θέατρο δεν έπαιζαν γυναίκες. Στην κατοχή πρωτοπαίξαν γυναίκες στους ρόλους των γυναικών.

Πέρασαν πενήντα τόσα χρόνια κι οι κατεσώβιτες δεν εκτονώθηκαν με «Γκόλφω». Ο εμφύλιος, η Γερμανία, το ραδιόφωνο, η ρόδα, η τηλεόραση δεν τους άφησαν να πληξούν. Ακόμα κι ο έρωτας δεν βάραγε με μανία. Τακτικά έρχονταν κι έπιανε καρτέρι στη Γραδίστα, αλλά τον περισσότερο και-ρορέμβιζε. Οι καινούργιες γενιές τον φρόναζαν να κατέβει να τους κάνει παρέα. Τώρα κατεβαίνει άνετα και κάθεται μαζί τους στο μεσοχώρι και το καφενείο και συζητούν και μαθαίνουν οι νέοι για τη δράση του στο χωριό. Κι απ' τους μεγάλους ακούν συνέχεια: Τι ωραία ήταν τότε που παίζαμε κι πρώτη, η δεύτερη κι η τρίτη Γκόλφω. Ποιοί ήταν Τάσιοι, Γκόλφες, Αστέρες, Σταυρούλες. Τίνος ρούχα φόραγαν. Πως παρμπογιόταν την Γκόλφω κι οι γριές θύμωσαν που την έκαναν σιαντέζα.

Πως έκανε κοκκοράκια η φωνή της Αστέρως όταν έλεγε «που πας μωρή συγκροασμένη». Πως το παπούτσι της Γκόλφως ήταν 45 νούμερο. Πως έσπασε ο καναπές και βρέθηκαν όλοι κάτω. Και τόσα και τόσα εντάπτελα. Και μόνο για δράμα ερωτικό δεν έλε-γαν.

Και ρωτήθηκαν οι νιοί, μήπως μπορούμε να κάνουμε μια «Γκόλφω» σύγχρονη, στο πνεύμα της εποχής. Κι η Νίκη Ζούκη το πάλαψε. Φώναξε τον μεγάλο συγκροισμένο τον Αριστοφάνη μας και την βοήθησε. Φώναξε τον μεγάλο συγγραφέα της ολόκληρης Κατεσώβιτικης παράδοσης που βληρονόμησε και με πολλή δουλιά, θα προσπαθήσουν να σας διασκεδάσουν ψίχα.

Καλή διασκέδαση».

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΟΥ ΜΑΣ

Πεντάλοφος Κοζάνης, 9/12/1997

Αγαπητοί φίλοι,
Μαζί με τη συνδρομή μου, τα ταπεινά μου συγχαρητήρια για την ποιότητα γενικά του περιοδικού μας, που σε κάθε του έκδοση γίνεται και καλύτερο και τις θετικές ενέσεις που σ' όλους τους Ζαγορίσιους, επιτρέπει μετ' παρακαλώ ένα δυνατό σχολίο για την δραστηριότητα του Πολιτιστικού Συλλόγου Κατεσώβου.

Στο Ζαγόρι είχα την τιμή να υποστηρίξω σαν υπάλληλος της Μαθητικής Εστίας Τριτοβάθμιας για τρία αξέχαστα χρόνια. Τις εντυπώσεις μου από την εκεί παραμονή μου και τα ασημένια μου για τον ωραίο αυτό τόπο και τους ευγενείς ανθρώπους που είχα προσπαθήσει να αποτυπώσω στο αποκαταστημένο μνημείο μου, που δημοσιεύτηκε στο «ΖΑΓΟΡΙ μας». Είναι επομένως γνωστό και θέλω μόνο να προσθέσω πως δεν άλλαξε τίποτε. Ωστόσο πέρασαν κι αυτά χρόνια και οι Ζαγορίσιοι δεν μ' αφήνουν να ξεχάσω. Πήρα σήμερα ένα φάκελλο, με την ένδειξη «ΚΑΤΕΠΕΙΓΟΝ» (το γεγονός δεν στερείται σημασίας...) και με αποστολή από τον Πολιτιστικό Σύλλογο Κατεσώβου. Το περιεχόμενο: Πρόσκληση στη θεατρική παράσταση «ΟΙ ΚΑΠΕΣΟΒΙΤΕΣ ΑΠΟ ΤΟΝ ΑΡΙΣΤΟΦΑΝΗ ΣΤΗ ΓΚΟΛΦΩ ΚΑΙ ΤΟΥΜΠΑΛΙΝ...». Το γεγονός ότι ΚΑΙ τη φορά αυτή οι φίλοι Κατεσώβιτες με θυμήθηκαν και μου έκαναν την τιμή να με συγκαταλέξουν μεταξύ των κοινών του ωραίου πολιτιστικού τους έργου σημαίνει βέβαια για μένα πολλά και το εκτιμώ βαθύτατα.

Τους ευχαριστώ λοιπόν από την καρδιά και εύχομαι να έχουν πάντα τη θέληση και το κουράγιο να ασχολούνται με το πνεύμα, την παράδοση, την τέχνη και τον πολιτισμό στους χαλεπούς καιρούς μας, όπου η απάθεια, η πεζότητα και η παρκαμιά είναι καθημερινά, θλιβερά πολύ, φαινόμενα του κοινωνικού βίου - σε μια τέτοια περιρρέουσα ατμόσφαιρα. Στην παράσταση καλή επιτυχία και καλή σταδιοδρομία και στους συντελεστές της, ιδιαιτέρως στην αγαπητή μου Ανδρονίκη Ζούκη, με την οποία κάποτε με συνέντευξε μια υπέροχη πνευματική φίλη, θεράμια συγγραφέας.

Σαν ελάχιστη αναπόδοση της τιμής, έχω να πω ταύτο στους φίλους Κατεσώβιτες: Στο μικρό, όμορφο και πολύ πολύ φιλόξενο χωριό τους έζησα μερικά από τις ομορφότερες και πιο ανθρώπινες ώρες της ζωής μου. Και δεν το ξεχνώ...

Θα σας ήμουν πολύ υποχρεωμένος, αν δημοσιεύατε στο «ΖΑΓΟΡΙ μας» αυτή την επιστολή μου. ΚΑΛΑ ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΑ.

Ειλικρινά δικός σας,
ΓΙΩΡΓΟΣ Δ. ΝΩΤΑΤΗΣ»

ΚΗΠΟΙ

Την 3ην του μηνός Ιανουαρίου του νέου χρόνου, που κάνει ήδη τα πρώτα του βήματα στη ζωή μας, ημέρα Σάββατο και ώρα 08 απογευματινή, ο Εκπολιτιστικός Σύλλογος Κήπων η «ΜΠΑΓΙΑ», ο Σύλλογος των μεγάλων εκδηλώσεων (τοπικών και πολιτιστικών) της δεκαετίας του 1980, έκοψε την βασιλόπιττα στην ωραία αίθουσα του εντευκτηρίου της Κοινότητας:

Στην εκδήλωση αυτή την ωραία, παρευρέθησαν όλοι οι συγχωριανοί και πολλοί φίλοι και επισκέπται του χωριού: — Τους εκατό περίπου παρευρεθέντες καλωσόρισε ο Πρόεδρος του Συλλόγου κ. Δημήτριος Καραπέτσας και ο Πρόεδρος της Κοινότητας κ. Δημήτριος Δέρβας, ευχόμενοι υγεία, ειρήνη και ότι καλύτερο για τον καινούργιο χρόνο.

Εν συνεχεία ο Πρόεδρος του Συλλόγου, έκοψε την βασιλόπιττα και τα κορίτσια του χωριού προσέφεραν γλυκά-αναψυκτικά και το πατροπαρόδοτο τσίπουρο (προσφορά του Συλλόγου μας), παρουσία τοπικής, δημόσιας κομπανίας και το κέφι μεγάλωσε και ο χορός διπλώσε.

Το τυχερό φλουρί έτυχε στην εγγονή του κ. Γιάννη Τσεκούρα, την Ευαγγελία Παππά, θυγατέρα του Χαράλαμπου Παππά, ιατρού χειρουργού, ουρολόγου και της Αριάδνης Παππά-Τσεκούρα.

Το γλέντι κράτησε μέχρι την ενδεκάτη βραδυά και συνεχίστηκε μέχρι τις πρωινές ώρες στο εκλεκτό κέντρο-εστιατόριο-μπαρ ο «Μιχάλης» του Μιχαήλ Βλάχου, παρουσία πλήθους επισκεπτών, οι οποίοι κατέφθασαν και από τα κοντινά τριγύρω χωριά:

Ήταν μια ωραία και αξέχαστη Ζαγορίσια βραδυά και αξίζουν θερμά συγχαρητήρια στους οργανωτές και κυρίως στον Πρόεδρο του Συλλόγου κ. Δημήτριο Καραπέτση και στην ψυχή αυτού του ταμία κ. Στέφανο Γεωργίου.

Πάντα τέτοια και του χρόνου καλλίτερα.

Γ. Τ.

ΤΟ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟ
ΤΟΥ «ΜΟΡΦ. ΣΥΛΛΟΓΟΥ
ΓΡΕΒΕΝΗΤΙΟΥ»

Ένα, ακόμη, πολύ όμορφο Ημερολόγιο έφτασε στο περιοδικό μας. Πρόκειται για το Ημερολόγιο του Μ. Σ. Γρεβεντιού, με 12 πολύ παλιές φωτογραφίες από τη ζωή και την ιστορία του χωριού τους. Ωραία και φροντισμένη προσπάθεια. Κρίμα που οι φωτογραφίες αυτές είναι οι λίγες που ευτυχώς σώθηκαν από τη φωτιά των κατακτητών, στην Κατοχή, όπως μας είπαν από το Σύλλογο.

Κι' αυτό, βέβαια, δεν έγινε μόνο στο Γρεβενίτι. Στο μισό σχεδόν Ζαγόρι, χάθηκαν τις μούρες εκείνες μέρες, πολύτιμα ιστορικά κειμήλια. Στο δραστήριο Σύλλογο Γρεβεντιού, ευχόμαστε κι εμείς ΚΑΛΗ ΧΡΟΝΙΑ και επιτυχία στους στόχους του.

Το «Ζ»

ΑΡΙΣΤΗ

Ο Σύλλογος Νέων Αρίστης, ευχαριστεί θερμά όλους όσους

Νέα του τόπου μας

βοήθησαν για την προώθηση του ημερολογίου μας, ιδιαίτερα όμως τον κ. Ζώη Ιωάννη. Αξίζει να αναφερθεί ότι ο κ. Ζώης είναι μόνιμος κάτοικος Λάρισας, δεν ζει στο χωριό του, αλλά παρόλα αυτά δεν σταμάτησε να δείχνει και να εκφράζει την αγάπη του για το χωριό κάθε φορά που αυτό χρειάζεται.

Οι έννοιες «πατριώτης» και «καλός συγχωριανός» είναι φτωχές για τον άνθρωπο που σίγουρα αποτελεί παράδειγμα προς μίμηση, για όλους εμάς που αδιαφορούμε να προσφέρουμε στον τόπο μας, παρά περιμένουμε αυτός να μας προσφέρει. Και πάλι ένα μεγάλο ευχαριστώ στον χωριανό μας κ. Ζώη.

Σύλλογος Νέων Αρίστης

ΤΡΙΣΤΕΝΟ

Καινούργια τριετία

Στις 18 Ιανουαρίου 1998, συνήλθε, στα γραφεία της στην Αθήνα, η ετήσια γενική συνέλευση της Αδελφότητας. Τον πλούσιο απολογισμό δράσης της εξέθεσε ο Πρόεδρος του Δ. Συμβουλίου, Γ. Παπαβασιλείου. Να εξάρουμε μόνον: Τις δραστηριότητες του χορευτικού μας ομίλου, που με την όμορφη και άψογη παρουσία του —χάρη στην θαυμάσια διδασκαλία της Δέσποινας Σκέρλου, δίνει στις εκδηλώσεις της Αδελφότητας (αποκριάτικες συνεστιάσεις), του χωριού μας (πατηγούρι), της Πανηπειρωτικής (Στάδιο Ειρήνης και Φιλίας) και άλλων Συλλόγων (Ηπειρωτών Λούτσας), αυθεντικό το άρωμα του ζαγορίσιου πολιτισμού. Η συμμετοχή της Αδελφότητας στην διάνοξη των δύο κεντρικών δρόμων του χωριού (προς Στεφανάνη, προς Πλακανίδα) με τα ποσά των 200.000 και 230.000 αντίστοιχως. Την φροντίδα της δένδροστοιχίας. Τις δύο ημερήσιες εκδρομές στο πλαίσιο γνωριμίας της πατρίδας μας: η μία Τρίστενο προς Τζουμερκοχώρια (Συρράκο-Πράμνα-Μελισσοουργό-Κτιστάδες-Άγναντα-Καταρράκτης) και η άλλη προς Ιόνιο (Πρέβεζα-Νεκρομαντείο-Πάργα).

Στις αρχαιρεσίες που ακολούθησαν εκλέχθηκαν: α) για το Διοικ. Συμβούλιο: Παπαβασιλείου Γεώργιος (Πρόεδρος), Χρυσόχορος Αθανάσιος (Αντιπρόεδρος), Βάσιου Παναγιώτα (Γ. Γραμματέας), Στυλίδης Γεώργιος (Ταμίας) & Σύμβουλοι: Γεωργιάδης Χαράλαμπος, Γιαλαμάς Παπαπάνου Χρυσούλα, Τσακίρη Γκάνιου Ουρανία και Τσιόπουλος Παύλος (αναπληρωματικός).

Για την Ελεγκτική Επιτροπή: Κατσόρη Ελένη, Σταμούλη Λούλα και Πιζάνια Γεωργία. Και η Συνέλευση έκλεισε, όπως πάντα, με την γιορτή της πρωτοχρονιάτικης πίτας, που πρόσφερε και φέτος η Γεωργία Πιζάνια και τις ευχές για υγεία και καλή χρονιά.

Οι ομορφιές της Τύμφης και του Σμόλικα

Μια ωραία εκδήλωση του Ορειβατικού Συλλόγου Ιωαννίνων

Στις 26 του Γενάρη σε μια αι-

θουσα του Πνευματικού Κέντρου του Δήμου Ιωαννινών, ο Ορειβατικός Σύλλογος Ιωαννίνων, είχε την πρωτοβουλία να οργανώσει την προβολή διαφανειών με κεντρικό θέμα τις εξορμήσεις του Συλλόγου στο Ζαγόρι και τη μαγευτική παρθένα φύση των βουνοκορφών, των χαραδρώσεων και ορθοπλαγιών της Τύμφης και του Σμόλικα.

Ο Κώστας Χρ. Ζησιδης, ορεσίβιος νέος από το Τσεπέλοβο, δεινός ορειβάτης και λάτρης της Ζαγορίσιας φύσης, συνδυάζοντας και τις γνώσεις και την εμπειρία του ως ερασιτέχνης φωτογράφος, μας ξενάγησε για μιαν ώρα στις ομορφιές του δομημένου και φυσικού περιβάλλοντος του Ζαγοριού.

Καθαρή φωτογραφία, ταξινομημένη σε κατηγορίες του υλικού και παρουσιασμένη με απλά και κατατοπιστικά λόγια.

Έτσι παρακολούθησαμε χαρακτηριστικά σημεία παραδοσιακών οικισμών, εξώπορτες σαρακοφωμένες, καλντερίμια, καμινάδες, πλακοσκεπείς στέγες, ξηρολιθιές, μισογκρεμισμένα σπίτια, όλα ταιριαστά, προσαρμοσμένα και δεμένα με τον τόπο. Μια ιστορία που θυμίζει τον αγώνα των Ζαγορίσιων προγόνων μας για την επιβίωση και την όσο πιο καλή οργάνωση της ζωής τους στον ορεινό χώρο και παράλληλα η σημερινή σκληρή πραγματικότητα της εγκατάλειψης με τις χορταριασμένες αυλές και τα καλντερίμια. Στη συνέχεια ο Κώστας μας έδειξε αρκετά από τα 100 περίπου παραδοσιακά γεφύρια του Ζαγοριού, μερικά απ' αυτά κρυμμένα στα ρέματα.

Έργα κυρίως του 17ου, 18ου και 19ου αιώνα, κατασκευασμένα με δαπάνες φιλοπατρίδων ξενιτεμένων Ζαγορίσιων με σκοπό την εξασφάλιση και βελτίωση της επικοινωνίας των ορεινών κατοίκων του Ζαγοριού με τον έξω κόσμο. Οι βρύσες του Κόκκορη, του τρίτοξου ή Καλογερικού, του Λαζαρίδου, του Πιτσώνη, του Μύλου κοντά στους Κήπους, της Δόβρας λίγο πιο πάνω από τη Βρύση των κλεφτών, του Μίσιου στη χαράδρα του Βίκου, στο Βικάκη (κάτω από το Τσεπέλοβο) και άλλες, μερικές γνωστές κι άλλες άγνωστες, ξεχασμένες κι αχρησιμοποίητες.

Ν' αναφέρω ακόμα τη γέφυρα στο Καμπεράγα στο Ζαγορίτικο ποταμό, της Τσιπιάνης στο Βάρδα και της Βοβούσας στον Αώο με τα ξύλινα πλαιδιά. Οι βουνοκορφές της Τύμφης (Αστράκα, Γκαμήλα, Πλόσκος, Τσοούκα, Ρόσια, Καρτερός κλπ.), με τις απότομες, πολλές φορές κάθετες ορθοπλαγιές, οι βαθιές χαράδρες, είτε χιονισμένες, είτε όχι, οι Πύργοι του Παπιάκου, η Χαράδρα του Βίκου, ο Μέγας Λάκος, η Δρακόλιμνη στο Παπιγκιώτικο βουνό τις τέσσερες εποχές, ρόμπολα μισοξεραμένα στους αυχένες και τα βράχια, όλα αυτά ξετυλίγονταν διαδοχικά στα μάτια μας σε καλοτραβηγμένες έγχρωμες φωτογραφίες.

Οι διαδρομές στα μονοπάτια

Οι Ζαγορίσιοι της Λάρισας έχασαν το «στέκι» τους

Ήταν κάτι παραπάνω από ένα απλό κατάστημα... Ήταν «στέκι»... Ήταν ο συνδυασμός κρίκος των Ηπειρωτών της Λάρισας με την ιδιαίτερη πατρίδα και ειδικά το γραφικό Ζαγόρι... Ήταν για 70 χρόνια το παράδειγμα μιας διαφορετικής σχέσης μεταξύ εμπόρου και καταναλωτή...

Ήταν ένα τμήμα της ιστορίας της Λάρισας που δεν υπάρχει πια... Πρόκειται για το γνωστό σε όλη την «παλιά» Λάρισα κατάστημα γαλακτοκομικών προϊόντων «Η ΗΠΕΙΡΟΣ» του Ηπειρώτη την καταγωγή Θανάση Καφέτσου από το χωριό Ηλιοχώρι (Ντομπρίνοβο) Ζαγοριού Ιωαννίνων, που λειτουργήσε στην οδό 23ης Οκτωβρίου αριθ. 33 στη Λάρισα, από το έτος 1925, που αυτές τις ημέρες, στο τέλος του χρόνου, έκλεισε για πάντα, λόγω θανάτου ιδιοκτήτη του ιδιοκτήτη. Ιδρυτής του καταστήματος αυτού υπήρξε ο Αντώνιος Αθαν. Καφέτσος, πατέρας του σημερινού ιδιοκτήτη Αθανασίου Καφέτσου, που εγκαταλείποντας την πατρίδα του, το Ζαγόρι της Ηπείρου, για αναζήτηση καλύτερης τύχης, εγκαταστάθηκε στη Λάρισα το έτος 1925. Εργατικός, φιλότιμος των ειδών θηραμάτων και πουλιών και δραστήριος άνθρωπος, εγκαταστάθηκε στη περιοχή βρισκόμενη στην εποχή αρχικά μόνο του σημείο λόγω κυρίως της έντονης κυνηγετικής δραστηριότητας και της λαοφιλίας, όπου συνέχισε τις εργασίες του καταστήματος μαζί με το γιο του Θανάση.

Χάρη στην εργατικότητα, την ιδιαίτερη φροντίδα και επιμέλεια που επέδειξε στην οργάνωση και λειτουργία της επιχείρησης, καθώς και στην υποδειγματική εμπειρία των πελατών του καταστήματος, που συνόψιζε και την συμπαθή φαιαίωση το περιεχόμενο της παρουσίαις των διαφανειών, τονίζοντας ότι θα πρέπει να διαφυλάξουμε αλώβητη την εθνική μας αλληλεγγύη στην αγορά της Λάρισας, που διέθετε υλοκομική και γαλακτοκομική προϊόντα ανώτερης ποιότητας. Μετά το θάνατο του και του Ζαγοριού ειδικότερα του πατέρα το έτος 1968, συνεχίστηκε η λειτουργία του καταστήματος από το γιο ΛΗ ΔΥΝΑΜΗ» στον Πρόεδρο του Ορειβατικού και τον Κώστα Ζησιδης, που γεννήθηκε στο χωριό Ηλιοχώρι Ζαγοριού Ιωαννίνων και έζησε τα παιδικά του χρόνια στο χωριό του στην Ήπειρο, νοσταλγός του παραδοσιακού τρόπου ζωής του τόπου καταγωγής του, χαρακτήρας απλός και ανυπόκριτος, έχοντας το χάρισμα να μιλάει πάντα, χωρίς να παίρνει, να χαμογελάει σ' όλους τους γνωστούς, φίλους, πελάτες και μη και να μη δείχνει ποτέ άκρως για τα τυχόν δικά του προβλήματα, φέρσε εποχή στη Λάρισα όλα αυτά τα χρόνια που λειτουργήσε το κατάστημά του. Παράλληλα, λόγω των σχέσεων και γνωριμιών και γνωριμιών που διατηρούσε σε πολύ κόσμο, το κατάστημα αυτό ήταν έντρο συνάντησης πολλών συμπατριωτών και γενικά Ηπειρωτών, αλλά και ιδιαίτερα «στέκι» των πολυπληθών φίλων του. Αυτό ο Θανάσης Καφέτσος, χάρις στα χρόνια που ζούσε, ευτυχώς να έχει όνο φίλους και όχι εχθρούς. Βαθιά γκρινιάρης ο Θανάσης Καφέτσος κατά την ώρα του αποχωρισμού από την παρουσία του στην αγορά της Λάρισας, αισθάνεται την ανάγκη να απευθύνει προς όλους τους γνωστούς, φίλους και πελάτες, ένα μεγάλο ΕΥΧΑΡΙΣΤΩ για την εμπιστοσύνη, στοργή και αγάπη που τον εριέβαλαν καθ' όλη τη μακρόχρονη λειτουργία του καταστήματός του.

Οι αγαπητοί φίλοι του, που όλα αυτά τα χρόνια πέρασαν στιγμές ευχαρίστησης το «στέκι» του Θανάση Καφέτσου, συγκεντρώθηκαν για τελευταία και αποαιρετιστήρια φορά το βράδυ της 29 του εκέμβρη 1997 και σε μια άνευ προηγουμένου ατμόσφαιρα κεριού και συγκίνησης, στο «στέκι» αυτό, αποχαιρέτισαν τον αγαπητό Θανάση και το «στέκι» που οργάνωσε.

Οι Ζαγορίσιοι της Λάρισας έχασαν το «στέκι» τους

Ήταν κάτι παραπάνω από ένα απλό κατάστημα... Ήταν «στέκι»... Ήταν ο συνδυασμός κρίκος των Ηπειρωτών της Λάρισας με την ιδιαίτερη πατρίδα και ειδικά το γραφικό Ζαγόρι... Ήταν για 70 χρόνια το παράδειγμα μιας διαφορετικής σχέσης μεταξύ εμπόρου και καταναλωτή...

Ήταν ένα τμήμα της ιστορίας της Λάρισας που δεν υπάρχει πια... Πρόκειται για το γνωστό σε όλη την «παλιά» Λάρισα κατάστημα γαλακτοκομικών προϊόντων «Η ΗΠΕΙΡΟΣ» του Ηπειρώτη την καταγωγή Θανάση Καφέτσου από το χωριό Ηλιοχώρι (Ντομπρίνοβο) Ζαγοριού Ιωαννίνων, που λειτουργήσε στην οδό 23ης Οκτωβρίου αριθ. 33 στη Λάρισα, από το έτος 1925, που αυτές τις ημέρες, στο τέλος του χρόνου, έκλεισε για πάντα, λόγω θανάτου ιδιοκτήτη του ιδιοκτήτη. Ιδρυτής του καταστήματος αυτού υπήρξε ο Αντώνιος Αθαν. Καφέτσος, πατέρας του σημερινού ιδιοκτήτη Αθανασίου Καφέτσου, που εγκαταλείποντας την πατρίδα του, το Ζαγόρι της Ηπείρου, για αναζήτηση καλύτερης τύχης, εγκαταστάθηκε στη Λάρισα το έτος 1925. Εργατικός, φιλότιμος των ειδών θηραμάτων και πουλιών και δραστήριος άνθρωπος, εγκαταστάθηκε στη περιοχή βρισκόμενη στην εποχή αρχικά μόνο του σημείο λόγω κυρίως της έντονης κυνηγετικής δραστηριότητας και της λαοφιλίας, όπου συνέχισε τις εργασίες του καταστήματος μαζί με το γιο του Θανάση.

Χάρη στην εργατικότητα, την ιδιαίτερη φροντίδα και επιμέλεια που επέδειξε στην οργάνωση και λειτουργία της επιχείρησης, καθώς και στην υποδειγματική εμπειρία των πελατών του καταστήματος, που συνόψιζε και την συμπαθή φαιαίωση το περιεχόμενο της παρουσίαις των διαφανειών, τονίζοντας ότι θα πρέπει να διαφυλάξουμε αλώβητη την εθνική μας αλληλεγγύη στην αγορά της Λάρισας, που διέθετε υλοκομική και γαλακτοκομική προϊόντα ανώτερης ποιότητας. Μετά το θάνατο του και του Ζαγοριού ειδικότερα του πατέρα το έτος 1968, συνεχίστηκε η λειτουργία του καταστήματος από το γιο ΛΗ ΔΥΝΑΜΗ» στον Πρόεδρο του Ορειβατικού και τον Κώστα Ζησιδης, που γεννήθηκε στο χωριό Ηλιοχώρι Ζαγοριού Ιωαννίνων και έζησε τα παιδικά του χρόνια στο χωριό του στην Ήπειρο, νοσταλγός του παραδοσιακού τρόπου ζωής του τόπου καταγωγής του, χαρακτήρας απλός και ανυπόκριτος, έχοντας το χάρισμα να μιλάει πάντα, χωρίς να παίρνει, να χαμογελάει σ' όλους τους γνωστούς, φίλους, πελάτες και μη και να μη δείχνει ποτέ άκρως για τα τυχόν δικά του προβλήματα, φέρσε εποχή στη Λάρισα όλα αυτά τα χρόνια που λειτουργήσε το κατάστημά του. Παράλληλα, λόγω των σχέσεων και γνωριμιών και γνωριμιών που διατηρούσε σε πολύ κόσμο, το κατάστημα αυτό ήταν έντρο συνάντησης πολλών συμπατριωτών και γενικά Ηπειρωτών, αλλά και ιδιαίτερα «στέκι» των πολυπληθών φίλων του. Αυτό ο Θανάσης Καφέτσος, χάρις στα χρόνια που ζούσε, ευτυχώς να έχει όνο φίλους και όχι εχθρούς. Βαθιά γκρινιάρης ο Θανάσης Καφέτσος κατά την ώρα του αποχωρισμού από την παρουσία του στην αγορά της Λάρισας, αισθάνεται την ανάγκη να απευθύνει προς όλους τους γνωστούς, φίλους και πελάτες, ένα μεγάλο ΕΥΧΑΡΙΣΤΩ για την εμπιστοσύνη, στοργή και αγάπη που τον εριέβαλαν καθ' όλη τη μακρόχρονη λειτουργία του καταστήματός του.

Οι αγαπητοί φίλοι του, που όλα αυτά τα χρόνια πέρασαν στιγμές ευχαρίστησης το «στέκι» του Θανάση Καφέτσου, συγκεντρώθηκαν για τελευταία και αποαιρετιστήρια φορά το βράδυ της 29 του εκέμβρη 1997 και σε μια άνευ προηγουμένου ατμόσφαιρα κεριού και συγκίνησης, στο «στέκι» αυτό, αποχαιρέτισαν τον αγαπητό Θανάση και το «στέκι» που οργάνωσε.

Πέρα από τα όσα ειπώθηκαν προφο-

Νέα του τόπου μας

ρικά κατά τη διάρκεια της συνεστιάσεως, οι φίλοι του αισθάνονται την ανάγκη να του απευθύνουν και δημόσια τις πιο θερμές ευχαριστίες τους για ό,τι έκανε γι' αυτούς όλα αυτά τα χρόνια που ταξιδεύησε στο «στέκι» και να του ευχηθούν από τα βάθη της ψυχής τους ό,τι καλύτερο στην νέα φάση της ζωής του και ο Θεός να δίνει υγεία, χαρά και δύναμη τόσο στον ίδιο, όσο και στην αγαπημένη του οικογένεια.

Από το κόψιμο της πίτας των Πανωσουδενιωτών

της Ελένης Οικονομίδου-Δούβλη

Οι Πανωσουδενιώτες, η κοινότητα του Πνευματικού Κέντρου και η Αδελφότητα Αθηνών, αποφάσισαν να αναβιώσουν στο χωριό το παλιό έθιμο της βασιλόπιτας.

Ο καιρός ανοιξιάτικος κι η διάθεση μας ίδια. Μαζευτήκαμε λοιπόν στην ευρύχωρη αίθουσα του καινούριου εστιατορίου του Κώστα Ξάνθου. Όλοι είμαστε εκεί: οι χωριανοί που μένουν μόνιμα, οι Γιαννιώτες που πηγαioύνερονται κι ακόμα Σουδενιώτες που ήρθαν για πρώτη φορά όπως η Πόπη Γκωλέτση του Φάνη, ο Στέφανος Μπέκος κι ο Παναγιώτης Θωμάς με τις γυναίκες τους. Περαστικοί και φίλοι, μας τίμησαν με την παρουσία τους. Κι ο Βασίλης ο Λαμπρίδης ανέβηκε να ταξιδέι τον για να γιορτάσει μαζί μας. Παρόν κι ο Πρόεδρος της Αδελφότητας Αθηνών Μ. Ξάνθος με την γυναίκα του που έκαναν Χριστούγεννα στο χωριό.

Ο Πρόεδρος Γιώργος Δούβλης καλωσόρισε — σε μια ζεστή όσο και συγκινητική ατμόσφαιρα τους χωριανούς κι αναφέρθηκε στα έργα που γίνονται στο χωριό αλλά και στο μέλλον και τις προοπτικές του.

Μίλησε για το Πνευματικό Κέντρο που γίνεται και τη σημασία του ως συνδριακού κέντρου του Ζαγοριού και φέρσε διάσωση του πνευματικού πλούτου του χωριού μας. Ακόμη για την ανάγκη ανάπτυξης ήπιας μορφής τουρισμού με σεβασμό στο περιβάλλον και τον πολιτισμό, για το μοναστήρι της Ευαγγελίστριας που η λειτουργία του θα σηματοδέψει όλη την περιοχή, φάρος πίστης κι ορθοδοξίας, και την ανάγκη να το αγκαλιάσουμε όλοι.

Το χωριό μας θέλοντας να αναβιώσει το έθιμο της βασιλόπιτας πρωτοτύπησε.

Έτσι προημώματα ανέλαβαν γυναίκες του χωριού να φτιάξουν «πιτσέτες». Τα συνία με τις αφράτες γαλατόπιτες και κοτόπιτες κατέφθασαν σε λίγο.

Το Φλουρί έπεσε στον Ιωσήφ, γιο του Άγγελου Μαγγίδη κι όλοι του ευχόμενα να ναι γερός χαρούμενος και καλός του πρόδο. Τις πίτες συμπλήρωσαν ψητά κοτόπουλα και κεφτές και το άφθονο κοκκινέλι άνοιξε τις καρδιές. Εκεί κι ο Μιχάλης ο Νάτσος με την κιθάρα του και το κασέτο το στραβά...

«Μια κότα στρουμπουλή, μια κάτση πουλάδα, και τι δεν είπε ο Μίχης. Για τους νέους αναφέρω, το Λάζο, Λάζο πού 'ν η Λάζα / στ'ν πόρτα στ'ν πόρτα τριβ' τα λάχανα / Καμμένη μπέρμπα Λάζο πως τόπαθε αυτό / και σ' όρκο το γουρούνη / μέσα στον ηχητό / Δεν φταίω γω ο μαύρος, δεν φταίω ουρανός / μόν' φταίει η Θημείσου κι ο βροχερός καιρός / και πάλι απ' την αρχή...

Το κέφι γενικεύεται. Όλα σιγοτραγουδούν. Ο Παύλος Τράκης παίρνει το ντέφι διος ο πατέρας του. Κι ο Αλέξης Κατσούπης τραγουδάει παλιά και καινούρια με την ωραία του φωνή. Ο Παναγιώτης Παπιγκιώτης μας καθλώνει με τα τραγούδια της τάβλας και τα μοιρολόγια του. Κι έχει πολλούς νέους το χωριό να μοιρολογήσει με τελευταίο το Ντίνο μας.

Δεν μας κάνει η καρδιά να το χαλάσουμε. Η ώρα όμως περνά, η ομίχλη πέ-

φτει και το Ροντοβάνι είναι δύσκολος δρόμος. Αρχίζουν να φεύγουν όλοι ευχαριστημένοι με λαμπερά μάτια και ζεστή καρδιά.

Ας είναι «καλή» η καινούργια χρονιά για το χωριό και για τον καθένα χωριστά.

Το Ζαγόρι προσελκύει

και εμπνέει

Αναδημοσιεύουμε πιο κάτω τις εντυπώσεις του έγκριτου δημοσιογράφου της «Ελευθεροτυπίας» Πέτρου Μανταίου από την πρώτη του επίσκεψη στο «Φαράγγι του Βίκου». «ΣΤΑ ΠΕΤΑΧΤΑ ΤΟΥ» (μόνιμη καθημερινή στήλη του στην «Ε») με το περιεκτικό και γλαφυρό γράφημά του εκφράζει το θαυμασμό και τη χαρά του για το όνειρο που πραγματοποιήθηκε: Να περατωθεί το Φαράγγι.

Θεμέλια...

Χρόνια άκουγα τους άλλους να το περιγράφουν και μ' έκαιγε η ζήλια. Το 'βλεπα στις φωτογραφίες, το διάβαζα στα βιβλία, το φαντασιωνόμουν, του έβαζα ήχο και χρώμα και αρμάρτα κι όλο έλεγα: Δεν θα το περπατήσω, δεν θα το δω έστω μια φορά. Χρόνια αυτή η δουλειά. Και σχέδια, λεπτομερή, για το ταξίδι που ολόένα κάπου στράβωναν.

Επείλυν, δεν το περπατήσα, αλλά το είδα και το άκουσα και το μύρισα, ψηλά από το Μονοδένδρι και τον χαστικό εξώστη που ορφανεμένοι από ανάσα ανθρώπινη, πενίγντα χρόνια τώρα, μοναστηρίου της Αγία-Παρασκευής. Είδα και εθαύμασα το Φαράγγι του Βίκου, αυτό τον κρημνισμό χθόνιο γίγαντα, και ενόησα γιατί ονομάζει ο Όμηρος τη στεριά έτσι που την ονομάζει: Ήπειρο. Αν είναι κάποτε να ξαναπιάσουμε το κουβάρι και να ξαναφέρουμε σοβαρά τους πίσω αιώνες μπροστά, από κάτι τόπους σαν κι αυτόν πρέπει να ξεκινήσουμε την αφήγηση, το έπος της μεγάλης περιπέτειας.

Σ' αυτά τα ριζικά λιθάρια, που είναι πάντα εκεί, που είναι πάντα εδώ, πρέπει ν' ακουμπήσουμε, ν' αφουγκραστούμε την περπατησιά των αιώνων, το κάλλος και το μίσος, τη μάχη και τον έρωτα, τις

Νέα του τόπου μας

μουσικές και τα χτυπήματα των μαστόρων που θεμέλιωσαν ναούς, έγκλησια και γεφύρια, το ψέμα και την αλήθεια. Ξέρεις ποιος είσαι, αρχίζεις να ξέρεις ποιος είσαι, άμα καλά γνωρίζεις (και καλά γνωρίζεις άμα αρχίζεις να νιώθεις) τους άλλους και τα έργα τους: στο σήμερα και στο χθες. Εάν το ζητούμενο είναι (που είναι) η συνέχεια μέσω της μνήμης και η μνήμη της συνέχειας, τόποι όπως το Φαράγγι του Βίκου εγγυώνται την ασφάλεια (δηλαδή τη γνώση) της πορείας...

ΠΕΤΡΟΣ ΜΑΝΤΑΙΟΣ

ΣΚΑΜΝΕΛΙ - ΕΡΓΑ

Στην Κοινότητά μας, ύστερα από αποφάσεις του Κοινοτικού Συμβουλίου, ανατέθηκαν και εκτελέστηκαν τα παρακάτω έργα:

1) Ασφαλοτόστρωση από οικία Κατέρη μέχρι παλαιά τουρκοκμαίο: 2.000.000 δρχ. 2) Πλακόστρωση από οικία Ιουλίας Δώδου μέχρι οικία Χαρ. Τζιάσιου δρχ. 4.000.000. 3) Πλακόστρωση από οικία Ζάνα μέχρι οικία Κουσουρή: 2.000.000 δρχ. 4) Πλακόστρωση από οικία Μιχαήλ-Πιστιόλη, από οικία Μπούκα μέχρι Σουκοβέλου: δρχ. 2.000.000. 5) Επίσκειση-συντήρηση Πλατείας Κυρ-Αλέξη: 1.000.000 δρχ. 6) Κατασκευή ομβροδεξαμενής στη θέση ΣΚΟΥΠΙΑ: 4.200.000 δρχ. (επιχορήγηση από Δ/ση Γεωργίας). 7) Αντικατάσταση Εξωτερικού δικτύου ύδρευσης: 3.300.000 δρχ. 8) Αποπεράτωση πλακόστρωσης Κεντρικής Πλατείας: 4.000.000 δρχ. 9) Αποπεράτωση κοιμητηρίου: 840.000 δρχ. 10) Αποπεράτωση οστεοφυλακίου: 1.110.000 δρχ. 11) Κατασκευή ξηρολιθοδομικών από Μαργιόλη μέχρι παλαιά κοιμητήριο 2.000.000 δρχ. 12) Κατασκευή ξηρολιθοδομικών από ιδιοκτησία Καρβούνη και σε παλαιά κοιμητήριο: 2.000.000 δρχ. 13) Καθαρισμός Λούτσας ΛΙΨΕΤΟ και φράγματος ΛΙΤΖΕΤΟ: 300.000 δρχ. 14) Έγιναν επίσης καθαρισμοί των δασικών και αγροτικών δρόμων της Κοινότητας καθώς επίσης και καθαρισμός της δεξαμενής ύδρευσης της Κοινότητας. 15) Για τα παραπάνω ποσά καταβλήθηκε από την Κοινότητα και το Φ.Π.Α. από 18%. 16) Η Κοινοτική Επιχείρηση Σκαμνελί, ανέθεσε και πραγματοποιήσε το έργο «Ανάπλαση χώρου Κοινοτικής Πλατείας εμπροσθεν Ξενώνα» δαπάνης 1.800.000 δρχ. με ΦΠΑ.

Α. Τ.

ΙΑΕΖ (περιοδικό «Το Ζαγόρι μας»)		Δρχ.
ΑΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ - ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΕΤΟΥΣ 1997		
I. ΕΣΟΔΑ		
Χρηματικό υπόλοιπο 31-12-1996		1.100.677
Τιμητικές εισφορές - Συνδρομές - Προσφορές		4.558.318
Τόκοι		93.711
Σύνολο		5.752.706
II. ΕΞΟΔΑ		
Κοινωνήματα πολυκατοικίας		556.000
Τηλέφωνο		331.700
Ηλεκτρικό ρεύμα		200.783
Υδρεύση - Αποχέτευση		24.500
Αμοιβή προσωπικού		777.500
Γραφικά - ετικέτες		43.089
Εκτύπωση περιοδικού		1.347.000
Ταχυδρομικά - Διανομή περιοδικού		186.223
Εκτύπωση διαφημίσεων εντύπων		20.000
Εμπιστοσύνη βιβλιοθήκης		7.000
Δημοσιεύσεις		10.000
Βιβλιοδέτηση τόμου «ΤΟ ΖΑΓΟΡΙ ΜΑΣ»		56.000
Κατασκευή ηλεκτροφωτισμού Ηρώων Ζαγορίστας		150.000
Εκδόσεις		175.000
Ανέγερση Τμήνου Γραμμάτων		20.000
Διάφορα μικροέξοδα		211.811
Σύνολο		4.116.676
Ητοι: ΕΣΟΔΑ	5.752.706	
ΕΞΟΔΑ	4.116.676	
Υπόλοιπο	1.636.030	
Ιωάννινα 15 Ιαν/ρίου 1998		
Ο Πρόεδρος	Ο Γεν. Γραμματέας	Ο Ταμίας
ΑΠ.ΝΤΙΝΑΛΕΞΗΣ	ΘΑΝ. ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΑΝΗΣ	ΙΩ. ΤΣΕΚΟΥΡΑΣ

Νεκρολογίες

Στο Ντίνο που έφυγε

Πολυαγαπημένε και πολύκλαυστε φίλε μου Ντίνο, μας είναι εντελώς απίστευτο πως χάθηκες οριστικά, πως έσβησε για πάντα η αρρενωπή αλλά και γλυκύτατη μορφή σου. Ο πόνος όλων μας, των δικών σου, των συγγενών και φίλων σου είναι βαρύς του θανάτου σου, γιατί η ζωή είναι γλυκειά κι ο θάνατος μαυρίλα. Η θλιβερότατη είδηση του θανάτου σου έπεσε σα φοβερό αστροπελέκι και τάρaxε τη χειμωιάτικη γαλήνη του χωριού μας. Πέθανε ο Ντίνο! και φυσικά κανένας δε ρώτησε ποιός Ντίνος, γιατί ήσουν ένας και μοναδικός. Το μόνο που όλοι ρωτούσαν ήταν να μάθουν πως έγινε το μεγάλο κακό, πως ήλθε η συμφορά για την οικογένειά σου και τους φίλους σου, πως έπεσε ο αγέρωχος πλάτανος. Ήταν απίστευτο κι όμως, δυστυχώς, αληθινό.

Γεμάτος νεανικό σφρίγος ως στα εβδομήντα σου τόσα χρόνια έδινες την εντύπωση του ακτύπητου. Κι όμως λύσιες εαφνικά κι απρόσμενα αφιγόντας την τελευταία σου πνοή στις παγωμένες κορυφές της Κόνιτσας, πληρώνοντας έτσι μπροστά στα βουρκωμένα κι ανυποψίαστα μάτια του πολυερευπωμένου Βασιλάκη σου, του λεβέντη γιού σου, το πάθος σου για το κυνήγι. Έτσι η οικογένειά σου βυθίστηκε στο βαθύ πένθος, η γειτονιά μας βουβάθηκε, το χωριό μας άναψε. Υπήρξε η Ριζάρειο Σχολή και πήρε το πτυχίο του δασκάλου από το Ιεροδιδασκαλείο Βελλάς. Υπήρξε η σά δάσκαλος επί πολλά χρόνια σε χωριά του Παγωνίου, του Ζαγορίου και στην πόλη των Ιωαννίνων, όπου και τερμάτισε τη δασκαλική του σταδιοδρομία ως δ/ντης Σχολείου. Ο Ντίνος Ζωρδούμης ήταν τύπος ξεχωριστός. Γενναίος στην ψυχή και το σώμα με ελκυστική κορμωσιά και λεβεντιά, πληθωρικός σε αισθήματα και εκρηκτικός στις εξάρσεις του.

Ο,τι αγαπούσε το αγαπούσε με πάθος και ότι, δε συμπαθούσε το εκδήλωνε με τον ίδιο τρόπο. Απόλυτος στις κρίσεις του, ακούισε πολλές φορές τον καλοσυνάτο εαυτό του, δίνοντας την εντύπωση του σκληρού, που φυσικά δεν ήταν άλλο μάλιστα! Ένοιωθε βαθιά τον πόνο των συνανθρώπων του και συνέπαχε ειλικρινά μαζί τους.

Ήταν άνθρωπος με κοινωνική συνείδηση βαθύτατα καλλιεργημένη και έμφυτη ευγένεια και αρχοντιά. Προικισμένος με σπάνια ψυχικά και σωματικά προσόντα ήταν παντού και πάντοτε αξιολάτρητος. Ετοιμόλογος και ευρηματικός στις εκφράσεις του, με μια ξεχωριστή ικανότητα στην παραστατική διήγηση επιβάλλονται αμέσως στη συντροφιά και έκανε τους γύρω του να τα απολαυστικά χιουμοριστικά ανέκδοτα και τις ανεπανάληπτες ιστορίες του να κρέμονται από τα χείλη του. Σατύριζε τα πάντα με θαυμαστή ευχέρεια και λεπτότητα χωρίς όμως ποτέ να προσβάλλει.

Διέθετε σπάνιο φωνητικό όργανο και ήταν περίφημος ψάλτης και τραγουδιστής. Ο Ντίνος Ζωρδούμης με την ευγενική Ζαγορίσια καταγωγή του, τη λεβεντιά του και την απεριόριστη καλοσύνη του ήταν πασίγνωστος. Με την εκλεκτή δασκάλα Βασιλική Ζαγόρου, τη σύζυγό του, απέκτησε δυο θαυμάσια παιδιά, το λεβέντη το Βασίλη και τη λεβεντοκόρη Μαρίνα, δυο ζήλευτά βλαστάρια που τα λάτρευε στην κυριολεξία.

Λάτρευε το χωριό μας και ήταν αναπόσπαστα δεμένος με το εκεί αρχοντικό του. Ήταν εκλεκτό μέλος της Διαχειριστικής Επιτροπής της Λαμπριαδέιου Σχολής.

Το χάσμα που αφήνει ο χαμός του στην οικογένειά του, αλλά και σ' όλους τους συγγενείς και φίλους του δε θα γεμίσει με άνηθ, όπως λέει ο ποιητής. Θα μείνει χάσμα. Θα μας λείπουν για πάντα η καλοσύνη του, η ανθρωπιά, η αγάπη και το πνεύμα του. Όμως όλοι, όσοι τον ζήσαμε από κοντά και τον αγαπήσαμε πολύ, δεν θα τον ξεχάσουμε ποτέ. Θα ζει μέσα στην καρδιά μας γιατί «η λεβεντιά με το κορμί στη μαύρη γης δεν μπαίνει κι όποιος την έχει στη ζωή αθάνατος, πομένει». Ας δίνει ο Θεός κουράγιο στη γυναίκα του και τα παιδιά του και ας είναι ανάλαφρο και αναπαυτικό το Πανωσουδενιώτικο χώμα που τον σκεπάζει.

Αιώνια σου η μνήμη, αγαπημένε μου Ντίνο.

Γ. Δούβλης

Αποχιαιρετισμός

Πέθανε στις 9/7/97 στο Σχιστό Κορυδαλλού και ενταφιάστηκε στη γενέτειρά του, το Τρίστενο, ένα από τα πιο σεβαστά και αγαπητά τέκνα του, ο Γιώργος Χατζηχρήστος. Στον Αη-Λία, που κατακλύστηκε από το πλήθος των συγγενών, συγχωριανών και φίλων, που απηύθυνε το τελευταίο χαιρετίσμα ο **Φάνης Παπαλιάρης**:

«Σεβαστά Γιώργη,

Το Τρίστενο, το αγαπημένο σου χωριό, όπου πριν από 87 χρόνια πρωτοείδες τον ήλιο, σε υποδέχεται σήμερα με βαθειά θλίψη, μα και περηφάνεια, για να σε κλείσει με τρυφε-

ΠΑΠΙΓΚΟ

ΩΔΗ Σ' ΕΝΑ ΑΓΓΕΛΟΥΔΙ

Λόγια πικραμένης γιαγιάς Ευαγγελίας Μαλτέζου στο εγγονάκι της Οδυσσέα Γεωργίου Παπαευαγγέλου

Οδυσσάκο μου! Μπεκατσάκι μου! Ελαφάκι μου που θα έτρεχε στις ραχοίλες, στις δρακολίμνες. Εγγονάκι μου γλυκό! Παιδί ου! Δροσιά μου! Γιαμπέρ μου ήρθα στο γάμο σου! Ναι ήρθα στο γάμο σου. Να η φορεσιά μου. Πηγαίνεις τώρα στον παππού σου γιατί δεν είχε εκεί εγγονάκι κανένα. Πάρε αυτό το ελαφάκι που είναι σαν εμένα να παίζεις με τ' άλλα αγγελούδια. Δώσε κι αυτά τα λίγα χρήματα απ' τη γιαγιά Βαγγελιώ στην εκκλησιά του Αη-Βλάχη για τη μνήμη σου. Πιστεύω θα γινόντουσαν ίσως ένας. Ένας Οδυσσέας Ελύτης. Ένας Οδυσσέας Ανδρούτσος. Ένας Οδυσσέας που να γιγίζει από την Τροία στην ιδιαίτερη πατρίδα σου. Στο Ζαγόρι, στο Πατιγόρι. Στην αγκαλιά της μανούλας σου και του πατερούλη σου. Στην αγκαλιά μας. Αιώνια θα μένει η μνήμη σου.

ΕΥΧΑΡΙΣΤΗΡΙΟ

Η συμπεράσταση και τα αισθήματα που εκφράσατε για την κώμηση του πατέρα μου με συγκίνησαν. Σας ευχαριστώ πολύ.

Ελευθερία Ι. Νικολαΐδου

ΑΓΙΟΣ ΜΗΝΑΣ

Θάνατοι

— Με τον ερχομό του καινούργιου χρόνου, τρεις παλιές ζαγοριές πνιγναι από κοντά μας.

Στις 13 Γενάρη η Ευρυδίκη Ι. Χατζη σε ηλικία 87 χρόνων, στις 16 του μηνός μίνα η γειτόνισσά της Όλγα Βασ. Αλλά στα 70 της χρόνια και στις 5 Φλεβάρη η Αμαλία Σ. Παπαδιώτη στα 67 της χρόνια.

Στους συγγενείς τους θεριά συλλυπητήρια.

Ο. Κ.

ΑΣΠΡΑΓΓΕΛΟΙ

— Σε ηλικία 79 ετών στις 12 Φεβρουαρίου απεβίωσε η χρηστή δέσποινις Ξενία Παπαγεωργίου και η κηδεία της έγινε στα Γιάννια από τον Ιερό ιερό Αγίου Νικολάου Κοπάνων.

Το «Ζ» μας συλλυπητήρια στους οικείους του.

ΒΙΤΣΑ

Γεννήσεις

— Στην Παριανιά γεννήθηκε το πρώτο παιδί, ένα υγιέστατο κοριτσάκι, τον Στέφανο και της Γιώτας Βασδέκη.

Στους πανευτυχείς γονείς, στον παππού Φώκο και στη γιαγιά Αντιγόνη, συλλυπητήρια τις καλύτερες ευχές μας. Να είναι καλότυχη, να μεγαλώσει με υγεία και να είναι πάντα χαρούμενη.

Φ. Β.

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ

17.500

Ανθόπουλος Γεώργιος (6)

15.000

Παπαγεωργίου Θουκυδίδης (5)

Πέτσας Φώτιος (5)

12.000

Κόκκορος Γρηγόριος (4)

11.500

Τότσκα Ελένη (4)

Χατζής Γεώργιος (4)

10.000

Βραζιτούλης Γεώργιος (3)

Καψάλης Ζωύλης (3)

Τόσκας Οδυσσέας (3)

Τσούγας Μάριος (3)

9.000

Σταμούλης Ευάγγελος (3)

8.500

Κρίτης Μιχαήλ (3)

Στυλίδης Γεώργιος (3)

Σωτηρίου Σωτηρίας (3)

Τζούνης Στέφανος (3)

Τόλης Γεώργιος (3)

Ταίλης Χρήστος (3)

7.000

Κοντοκάλης Βασίλειος (2)

6.000

Αδελφότητα Προόδους Πέτρας (2)

Βασδέκη Βασιλικά (2)

Βασδέκη Ευανθία (2)

Διαμαντής Κων/νος (2)

Καρέτσης Γεώργιος (2)

Λάπτα Λίτσα (2)

Παπαθανασίου Ελευθέριος (2)

Στεφοπούλου-Βλαχοπούλου Ισμήνη (2)

5.500

Γενναδίου Βασιλική (2)

5.000

Βαταβάλη Χάϊδω (2)

Κατέλου Ελισάβετ (2)

3.200

Αρμενοπούλου Μπέση

3.000

Αναγνωστοπούλου Δέσποινα

Αναγνωστοπούλου Ιωάννα

Βαταβάλη Πύρρος

Βέλλος Απλότολος

Βέλλου Βάλεα

Γεώργιος Δημήτριος

Διαμαντή Ρένα

Δροΐγας Χρόνης

Ζαχαράς Ευστάθιος

Θεμελί Ολυμπία

Ιγνατιάδης Γεώργιος

Κοινωνικά

Θάνατοι

— Στις 8 Φλεβάρη πέθανε στα Γιάννια και κηδεύτηκε την επομένη στον Ιερό Ναό Περιβλέπτου, η Αθηνά Κ. Χαρισιάδου.

Στις οικογένειες των παιδιών της και λοιπούς συγγενείς, εκφράζουμε τα βαθύτατα συλλυπητήριά μας.

Φ. Β.

ΚΑΛΟΥΤΑ

Θάνατοι

— Στις 26 Ιανουαρίου, χάθηκε από καρδιακή προσβολή σε ηλικία 54 ετών ο Ιωάννης Συγγέλλας, καθηγητής-ιδιοκτήτης φροντιστηρίου ξένων γλωσσών στη Λάρισα, σύζυγος της συμπατριώτισσας μας Μαρίνας (το γένος Σωτηρίου Δραγοπούλου) Πρωτοδίκου.

Η κηδεία του έγινε την επομένη, την οποία παρακολούθησαν εκτός από τους συγγενείς του πολλοί φίλοι και συμπατριώτες μας.

Στους οικείους του θεριά συλλυπητήρια.

Το «Ζαγόρι μας»

ΚΑΠΕΣΟΒΟ

Συγχαρητήρια

— Τον αγαπητό μας Κων/νο Αποστ. Ντιναλέξη, που έλαβε επάξια το πτυχίο της Φιλοσοφικής Σχολής Πανεπιστημίου

ου Ιωαννίνων-Τμήμα Αρχαιολογίας, συγχαίρουμε και τον ευχόμαστε καλή σταδιοδρομία.

Οι γιαγιάς του Αθηνά Ντιναλέξη Ελισάβετ Βαζζόκα

Η θεία του Φιλομήλα Τόλογου

ΚΑΤΩ ΣΟΥΔΑΕΝΑ

Θάνατοι

— Πέθανε στην Κέρκυρα, όπου διέμενε και κηδεύτηκε στις 13 Φεβρουαρίου η Τούλα Χατζή-Πουλημένου, σε ηλικία 64 ετών. Στ' αδελφία της και σ' όλους τους συγγενείς της, θεριά συλλυπητήρια.

«Το Ζαγόρι μας» - Β.Τ.

— Πέθανε και κηδεύτηκε στην Αθήνα στις 19 Φεβρουαρίου η Αρτεμής Βλαδίκ. Στο σύζυγό Κλεόβουλο, πρώην πρόεδρο της Ενώσεως Ζαγορισιανών Αθηνών, στα παιδιά της και σε όλους τους συγγενείς της, θεριά συλλυπητήρια.

«Το Ζαγόρι μας» - Β.Τ.

ΚΗΠΟΙ

Γεννήσεις

Την 27ην Οκτωβρίου του 1997, η κόρη του Μπαγιώτη Γεωργίου Ανθοπούλου - Βικτωρία Σέρβου-Ανθοπούλου, απέκτησε ένα υγιέστατο κοριτσάκι.

Στους ευτυχείς γονείς και παππούδες εκφράζουμε τις καλύτερες ευχές να τους ζήσει και να το δούνε όπως θέλουν και ονειρεύονται.

Γ.Τ.

ΚΟΥΚΟΥΑΙ

Θάνατοι

— Έφυγε την 1η Φεβρουαρίου για το αιώνιο ταξίδι μια ακόμα Κοινωνιώτισσα από κοντά μας η Ευρυδίκη Παπαϊωαννίνη. Γεννήθηκε στο Κουκούλι. Γονείς της ήταν ο Κων/νος Παπαδάκης, Αξ/κός Χωροφύλακας και η Ευνομία Παπαδάκη (Κοκκορού). Έζησε στο Κουκούλι μέχρι το γάμο της με τον Χαράλαμπο Παπαϊωαννίνη από την Κόνιτσα, όπου και διέμεναν. Είχε την ατυχία να χάσει πρόωγα το σύζυγό της. Πάλεψε ως μητέρα και σύζυγος για ν' αναδείξει τα παιδιά της και τ' ανέδειξε.

Κηδεύτηκε στην Άρτα όπου και ετάφη.

Θεριά συλλυπητήρια στα παιδιά της και σ' όλους τους συγγενείς της.

Αιώνια η μνήμη της.

Αχ. Λένης

ΤΙΜΗΤΙΚΗ ΕΙΣΦΟΡΑ

25.000

Γιαννακού-Κίτσου Μελπομένη

20.000

Βασιλά Ιφηνέγια (2)

Βασιλάς Ιωάννης

15.000

Βολογιαννίδης Χριστόφορος

Γενναδίου-Μαμουλίδου Ελένη (3)

10.000

Αγγελιογάννη-Ζήση Φωδω

Γκονιάννος Προκόπιος (3)

Δημιού Κων/νος (3)

Λεβντάκης Ιωάννης

Ντούλη Ιφιγένεια (2)

Ράττης Χρήστος (2)

Σκλαβενίτου Αντιγόνη

Στουκίδης Δημήτριος (2)

Τσαφειά Ελισάβετ (2)

Τσιτσάκης Οδυσσέας (3)

7.000

Σκλαβή Ευνομία

5.000

Αναγνωστάκη Αργυσούλα

Συγχαρητήρια

— Στις ανημέρες και εξαδέλφες μας Αλεξάνδρα και Γεωργία Βυθ. Βαζζόκα που τελείωσαν η πρώτη μεταπτυχιακές σπουδές στο χρηματο-οικονομικό κλάδο στην Αγγλία και η δεύτερη Χημικός Μηχανικός του Ε.Μ.Π., εκφράζουμε θερμά συγχαρητήρια.

Οικογένειες: Αχλλλέα και Κίμωννα Λένη

ΜΟΝΟΔΕΝΑΡΙ

Γεννήσεις

— Στα αγαπημένα μας εγγόνια Αλέκα Σολδάτου και Πάνο Μπούνα που μας χάρισαν έναν χαριτωμένο δι-σεγγονό, ευχόμαστε να τους ζήσει και κάθε ευτυχία.

Ο παππούς Τραγουλλίας Ανδρέας

Η γιαγιά Παναζή-Τραγουλλία Αλεξάνδρα

Έκφραση ευχαριστιών

— Αισθάνομαι την υποχρέωση να εκφράσω και δημόσια τις άπειρες ευχαριστίες μου προς τον εκλεκτό συγχωριανό μας **Σπύρο Θεμελί** για την γενναιοδωρή προσφορά του, εκ πεντακοσίων χιλιάδων (500.000) δραχμών—βραβείο στη μνήμη του πατρός του Ανδρέα Θεμελί—το οποίο έλαβε η κόρη μου Σαυήλη Ρίζου ως η πρώτη επιτυχούσα μαθήτρια από το Μονοδένδρι σε Πανεπιστημιακή Σχολή, κατά τις γενικές εξετάσεις του έτους 1997.

Ιωάννης Ρίζος

Συνταξιούχος Εκπαιδευτικός

ΠΑΠΙΓΚΟ

— Μετά από ακροαματική διαδικασία σε διακομματική επιτροπή της Βουλής εξέλεξε Πρόεδρος του Ο.Α.Σ.Α. (Οργανισμός Αστικών Συγκοινωνιών Αθηνών), ο Νίκος Παπαδάκης, γαμπρός του Οδυσσέα Σκούρη. Ευχόμαστε καλή επιτυχία στο έργο του.

Κ. Α.

ΠΕΘΑΝΕ Ο ΓΕΩΡΓΙΟΣ Α. ΜΥΛΩΝΑΣ

Πέθανε σε ηλικία 79 ετών ο γνωστός για το ήθος και την προσφορά του στον τόπο καταγωγής του, Ηπειρώτης πολιτικός και τ. Υπουργός Γεωργίας Αλ. Μυλωνάς.

«Το ΖΑΓΟΡΙ μας» του οποίου υπήρξε συμπαραστάτης, συνδρομητής και αναγνώστης από τα πρώτα χρόνια της έκδοσής του, συλλυπείται θερμά την οικογένειά του.

Βασδέκης Δημήτριος

Βασιλάς Θέμις

Βασιλάς Νίκος

Βασιλάς Απλότολος

Βασιλάς Νίκος

Βασιλάς Χρήστος

Δέσποινι-Σαυήλη Βασιλική

Ζαττή Ασηλία

Κασιούλη Λουκία

Κουράβου Δημήτρη

Λαζαρίδη Πηνελόπη

Μαρά-Μισού Ελένη

Παπαϊωάννου Ιωάννης

Παπανικολάου Ιωάννης

Πετράλη-Φανία Μαρία

Σαφάρικα Λυκατερίνη

Τζορτζή Κωνσταντή

Τσιανή Σαυήλη

4.000

Βογιαζιάνος Ευάγγελος

Βλαχοπούλου-Κομ

ΠΡΟΣΦΟΡΕΣ - ΔΩΡΕΕΣ - ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ

ΑΝΩ ΠΕΔΙΝΑ

— Η Εκκλησιαστική Επιτροπή του Ιερού Ναού Αγίου Δημητρίου Άνω Πεδινών ευχαριστεί θερμότατα τον κύριο και την κυρία Ευαγγέλου Καλογήρου, οι οποίοι τιμώντας τη μνήμη της πολυαγαπημένης κόρης τους Χρυσούλας κάλυψαν ολόκληρο το δάπεδο της Εκκλησίας με μοκέτα.

— Η Ιερά Μονή Ευαγγελιστρίας Άνω Πεδινών, που ήδη επαναλειτούργει ως γυναικεία μονή, ευχαριστεί θερμότατα την κ. Ερμηνεία Φωτιάδη και τη γιατρό κόρη της Άντα Φωτιάδη, οι οποίες τιμώντας τη μνήμη του αειμνήστου συζύγου και πατέρα ιατρού Αθανασίου Φωτιάδη, βοηθούν συνεχώς με έπιπλο και σκεύη τον εξοπλισμό της Μονής.

— Δωρεές προς την Ιερά Μονή Ευαγγελιστρίας εις μνήμην Αθαν. Φωτιάδη:

- Κ. Αγκάντη, ιατρός 15.000
- Γερ. Δούβλης 10.000
- Χρ. Ιωάννου 10.000
- Ιωαν. Βασδέκης 10.000
- Λίτσα Κοντοδήμου 5.000
- Οικ. Κοντονικολάου 5.000

— Δωρεές προς την Ιερά Μονή Ευαγγελιστρίας εις μνήμην Ντίνου Ζωρδούμη:

- Οικογ. Στεφόπουλου 10.000
 - Οικογ. Γ. Δούβλη 10.000
 - Οικογ. Ιωαν. Θεοδώρου 10.000
 - Χριστόδ. Αναγνώστου 10.000
 - Αργυρούλα Αναγνωστάκη 5.000
 - Σύλλογος συνταξ. δασκάλων 5.000
 - Γιώργος Δεμάτης 5.000
- για τον αξέχαστο μπάμπα Ντίνο που έφυγε και ρήμαξε τη γειτονιά

ΑΣΠΡΑΓΓΕΛΟΙ

— Για την συμπλήρωση ενός έτους από το θάνατο του πατέρα του

ΠΡΟΣΦΟΡΕΣ ΓΙΑ ΤΟΝ «ΤΥΜΒΟ ΓΚΡΑΜΠΑΛΑΣ

1. Γκέκης Δημήτριος 10.000
2. Σάφρος Γεώργιος 10.000

ΠΡΟΣΦΟΡΕΣ ΣΤΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΜΑΣ

- Μουδόπουλος Αντώνης στη μνήμη Πέτρου Μπαμπασίκα 10.000
- Πίκου Όλγα στη μνήμη Γιάννη Νικολαΐδη 5.000
- Σταμούλης Ευάγγελος 6.000
- Τόλογλου Φιλομήλα στη μνήμη της Ευριδίκης Ζαΐμη από τον Άγιο Μηνά, αναδεχτής τον πατέρα της Ανδρέα 5.000.

Τάκη Γκοζίνα και του παππού του Κώστα Λαδιά ο Φώντας προσέφερε 20.000 δραχ. Το Συμβούλιο εκφράζει θερμές ευχαριστίες.

ΒΙΤΣΑ

— Η οικογένεια Γιάννη Παπανικολάου, προσέφερε χρηματικό ποσό στον Ιερό Ναό των Παμμεγίστων Ταξιαρχών Άνω Βίτσας, στη μνήμη Αλεξάνδρου Σωτ. Παπάζογλου.

Η Εκκλ. Επιτροπή ευχαριστεί

— Πρόσφεραν τα παρακάτω χρηματικά ποσά για τις ανάγκες του Ιερού Ναού Κοιμήσεως της Θεοτόκου της Ενορίας Κάτω Βίτσας εις μνήμην του Ιωάννη Νικολαΐδη:

1. Η οικογένεια Κων/νου Α. Βαταβάλη 50.000 δραχμές.
2. Οι οικογένειες Δημητρίου Παλιάτσου και Γρηγορίου Βασδέκη 10.000 δρχ.
3. Το Ίδρυμα Βορειοηπειρωτικών Ερευνών 10.000 δρχ.
4. Η οικογένεια Ανδρέα Γ. Βαταβάλη 10.000 δρχ.

Το Εκκλησιαστικό Συμβούλιο τους ευχαριστεί

ΚΗΠΟΙ

— Η κα Λουκία Καλλιδή εις μνήμη Ροδόκλειας Σταυρίδη, προσέφερε 10.000 δρχ. υπέρ της Εκκλησίας Αγίου Νικολάου

— Η κα Ελένη Τζιμοπούλου προσέφερε 10.000 δρχ. υπέρ της εκκλησίας Αγίου Νικολάου 5.000 δρχ. και υπέρ Οστεοφυλακείου 5.000 δρχ.

Η Εκκλησιαστική Επιτροπή ευχαριστεί θερμότατα

ΚΟΥΚΟΥΛΙ

— Η κ. Ασημίνα Σβώλου προσέφερε στην εκκλησία «Κοίμησης Θεοτόκου» Κουκουλίου 35.000 χιλιάδες. Στη μνήμη του αγαπημένου της συζύγου Σάββα Σβώλου.

— Η οικογένεια Γεωργίου Τριανταφυλλίδη, προσέφερε στην εκκλησία «Κοίμησης Θεοτόκου», Κουκουλίου 5.000 χιλιάδες δρχ. στη μνήμη του θείου τους Σάββα Σβώλου.

ΠΑΠΙΓΚΟ

— Στη μνήμη του πατέρα του Στέφανου Παταγεωργίου ο υιός του Βύρων δαπάνησε το ποσόν των 170.000 δρχ. για την κατασκευή νέου Τέμπλου σε αντικατάσταση του εφθαρμένου παλαιού, στο εξωκκλήσι του Αη-Αια Μεγάλου Παπίγκου. Η Εκκλησιαστική Επιτροπή αισθάνεται την υποχρέωση να ευχαριστήσει και δημόσια τον δωρητή Βύρωνα Παταγεωργίου για την προσφορά του, ευχόμενη στον Ύψιστο να αναπαύει την ψυχή του εκλιπόντος Στέφανου.

Ε. Ε. Παπίγκου

ΤΡΙΣΤΕΝΟ

— Η Αδελφότητα Τριστένου ευχαριστεί θερμά τα μέλη και τους φίλους της για τις εισφορές τους των ετών 1995-1997:

- 1) Αγόρης Βασίλειος 30.000, 2) Αγόρης Ιωάννης 20.000, 3) Βαρτζιώτη Βασιλική 28.000, 4) Βάσιος

Ευστάθιος 40.000, 5) Βλάχος Παύλος 5.000, 6) Γκάνιος Βύρων 20.000, στη μνήμη του αδελφού του Αναστασίου Γκάνιου, 7) Γκάνιος Αντ. Γεώργιος 10.000 στη μνήμη του θείου του Αναστασίου Γκάνιου, 8) Δαρίτσης Βθ. Χρήστος 400.000, 9) Δαρίτση Ματίνα & Αλέκος 40.000, 10) Κονίδα Αγγελική 10.000, 11) Μπίζου Βασιλική 10.000, 12) Καστόρης Αναστάσιος 36.000, 13) Κριτή Μερόπη 5.000, 14) Κριτής Δημήτριος 5.000, 15) Μπιτχάβας Παναγιώτης 5.000, 16) Νικολάου Ιωάννης 10.000, 17) Παλαιοπανίδη Χαρίκλεια 10.000, στην μνήμη του συζύγου της Νικολάου Παλαιοπανίδη, 18) Παλαιοπανίδη Χαράλαμπος 10.000 στη μνήμη του πατέρα του Νικολάου Παλαιοπανίδη, 19) Παπαβασιλείου Γεώργιος 45.000 από τις οποίες 20.000 στη μνήμη Βασιλικής Μαντέλου, 20) Πασπαλιάρης Θεοφάνης 165.000 δρχ. από τις οποίες 50.000 στη μνήμη του θείου του Αναστ. Γκάνιου, 21) Πασπαλιάρη Ναταλία 46.000, 22) Πετρόπουλος Δημήτριος 20.000, στην μνήμη των πεθερικών του Χριστοδούλου και Ασπασίας Λαρισσοπούλου, 23) Οικογένεια Πολυχρονοπούλου & Αλίκη Πολυχρονοπούλου 35.000, στη μνήμη του πατέρα και συζύγου γιατρού Γεωργίου Πολυχρονοπούλου, 24) Πιζάνια Γεωργία 10.000, 25) Σαλταπίδας Δημήτριος 10.000, 26) Σταμούλη Λούλα 10.000, 27) Σκέρλου Δέσποινα, δασκάλα του χορευτικού ομίλου της Αδελφότητας 60.000, 28) Στεφανάκης Χριστόδουλος 100.000, στην μνήμη του πατέρα του Χαρίλαου Στεφανάκη, 29) Στυλίδη Αικατερίνη 50.000, στην μνήμη του συζύγου της Χρήστου Στυλίδη, 30) Στυλίδης Γεώργιος 30.000, στην μνήμη του ανεψιού του Χρήστου Στυλίδη, 31) Μαρία Στυλίδη-Γκίζη 18.000, 32) Αγγέλα Στυλίδη-Καλκάνη 18.000, 33) Στυλίδης Σπ. Χρήστος 6.000, 34) Τσαλίκης Χρήστος 30.000, 34) Τσισιόπουλος Παύλος 2.000.

Πολύτιμη προσφορά για το μελλοντικό Μουσείο

Ενώ συνεχίζονται οι εργασίες ανακατασκευής του Νερόμυλου Τριστένου, το άνω μέρος του οποίου προορίζεται για αίθουσα λαογραφικού μουσείου, η συγχωριανή μας Θάλαια Γ. Πετροπούλου έκανε την πρώτη σημαντική δωρεά: την θαυμάσια φλοκάτα με την κεντητή ποδιά, αμυβό ενθύμιο της μητέρας της Ασπασίας Λαρισσοπούλου. Η Αδελφότητα της απευθύνει και από τις ιστιές της τις θερμές της ευχαριστίες για την συγκινητική της προσφορά και εύχεται το παράδειγμά της να βοηθήσει πολλούς μιμητές.

ΤΣΕΠΕΛΟΒΟ

— Ο κ. Αχιλλέας Αρ. Φλώρος κατέθεσε για τον καθαρισμό του κεντρικού τέμπλου του ναού του Αγίου Νικολάου Τσεπελόβου δραχμές εκατό χιλιάδες (100.000) εις μνήμην της αλησμόνητης αγαπημένης μάνας του Νίνας.

Αιώνια Σου η μνήμη Νίνα.

Η Εκκλησιαστική Επιτροπή

«ΤΟ ΖΑΓΟΡΙ ΜΑΣ»

Ιδρυτής:

ΚΙΜΩΝ ΚΥΡΙΑΖΗΣ

★

Ιδιοκτήτης - Εκδότης:

ΙΣΤΟΡΙΚΗ

ΚΑΙ ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΗ

ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΖΑΓΟΡΙΟΥ

ΟΙ ΠΡΩΤΟΙ ΣΥΝΕΡΓΑΤΕΣ

ΛΑΖΑΡΙΔΗΣ ΚΩΝ/ΝΟΣ

ΛΑΜΠΡΙΔΗΣ ΣΤΑΘΗΣ

ΒΑΡΩΚΑΣ ΚΩΝ/ΝΟΣ

ΓΙΑΝΝΑΚΟΣ ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ

ΝΙΚΟΛΑΪΔΗΣ ΙΩΑΝΝΗΣ

ΤΖΙΟΒΑΣ ΦΡΙΕΟΣ

ΤΣΑΟΥΣΗΣ ΛΕΩΝΙΔΑΣ

★

Η ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ:

1. ΒΑΡΩΚΑΣ ΒΥΡΩΝ

2. ΓΕΠΗΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ

3. ΘΕΟΔΩΡΟΥ ΣΑΒΒΑΣ

4. ΚΥΡΙΑΖΗ ΚΑΛΥ

5. ΜΕΡΤΖΙΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ

6. ΝΤΙΝΑΛΕΞΗΣ ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ

7. ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΔΗΣ ΘΑΝΑΣΗΣ

8. ΣΥΚΙΩΤΗΣ ΣΤΑΥΡΟΣ

9. ΤΖΙΟΒΑΣ ΒΑΣΙΛΗΣ

10. ΤΣΕΚΟΥΡΑΣ ΙΩΑΝΝΗΣ

★

Υπεύθυνος για το Νόμο:

ΑΠΟΣΤ. Κ. ΝΤΙΝΑΛΕΞΗΣ

Πρόεδρος Ι.Λ.Ε.Ζ.

Ν. Ζέρβα 2 - Ιωάννινα, Τηλ. 30170

★

Υπεύθυνος Ύλης:

ΒΑΣΙΛΗΣ ΤΖΙΟΒΑΣ

Αργυρινών 16 - ΙΩΑΝΝΙΝΑ

Τηλ. 27.105

★

ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ:

Συνδρομές, εισφορές,

εμβάσματα:

Περιοδικό «Το ΖΑΓΟΡΙ μας»

Σίνα 4 - Ιωάννινα 454 44

και Μυροπωλείο

ΚΑΛΥ ΚΥΡΙΑΖΗ

Λορέου Βύρωνος 21

Ιωάννινα 45444.

Κατώτερη ετήσια

συνδρομή δρχ. 3.000

ΔΙΕΚΠΕΡΑΙΩΣΗ

ΙΩΑΝΝΑ ΦΑΝΙΚΑ - ΠΑΝΤΑΖΗ

★

Τυπογραφεία:

Γ. ΔΟΥΒΑΛΗ

- Ε. ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ Ο.Ε.

28ης Οκτωβρίου 41 (Στοά Καμπένη)

Τηλ. 20.544 - 27.845

Ιωάννινα 454 44